

Masteroppgave

Å være flerkulturell i Norge. Kulturforskjeller med unge jenter i fokus. Hvordan opplever de det?

Duaa Mohamad Ali

Masteroppgave i spesialpedagogikk. Institutt for spesialpedagogikk.

Det utdanningsvitenskapelige fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2012

© Duaa Mohamad Ali

Våren 2012

Kulturforskjeller i praksis

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Forord

Skrijving av master oppgaven har vært en lang og krevende prosess. For flere grunner måtte jeg endre tema mer enn en gang og det førte til at prosessen gikk enda langsommere og tyngre. Til slutt er jeg glad for at jeg likevel kom i mål med masteroppgaven, noe som har vært så lærerikt og interessant.

Jeg vil takke min familie for all støtte og oppmuntring de har vist meg hele tiden, og for at de gjorde det mulig for meg å gjennomføre oppgaven. En spesiell takk til min elskede mamma. Jeg vil også takke Ali, Hussain og en del venner for deres bidrag, støtte og råd og ikke minst for korrekturlesing av oppgaven. Uten dere hadde jeg ikke klart å bli ferdig i tide.

Takk til min veileder Kari Gamst. Spesiell takk for Gaith Hamza for hans tålmodighet, omtanke, oppmuntring og ikke minst for troen på at jeg skulle klare det.

Preface

Working with the master thesis has been a long and extremely demanding process. The topic has been changed twice at least, what led to heavier and more stressful work. However, I am glad to achieve the goal of the thesis on time. Working with the thesis was so instructive and interesting at the same time.

I want to thank my family for the support and encouragement they showed me during my work with the thesis and for making it possible for me to carry out to the end. A special thanks to my beloved mother.

I would also like to thank some friends and my brothers Ali and Mohamad for their support and encouragement, not least for proofreading. I want to say that without your support I wouldn't be able to submit on time. Thanks to my supervisor Kari Gamst who guided me throughout the thesis.

Lot of thanks would be given to Gaith Hamza, thanks for your kindness and encouragement and last but not least thank you for your love and patience.

Sammendrag

Formålet med prosjektet

Formålet med prosjektet var å få bedre forståelse og innblikk i forholdene mellom akkulturasjonsteori og empirien som er mitt prosjekt resultater. Det er et interessant felt å kunne forske på forhold mellom to kulturer hos det enkelte individet. Interessen var basert på å kunne nærme oss individuelle opplevelser og oppfatninger hos unge jenter med muslimsk bakgrunn. En god del forskning er blitt utført av forskjellige forskere og i forskjellige retningsstudier. Berry har utviklet akkulturasjonsteori som handler om tilpasningsstrategier i møte med andre kultur. Dermed var jeg interessert i å fordype meg i informantenes tilpasnings opplevelser og erfaringer. Det vil være nyttig å finne ut av deres utfordringer og resurser i møte med den norske kulturen. Slik at skoler og samfunnets instanser kan forebygge og tilrettelegge for bedre integrering.

Problemstilling

Hvordan er det å være flerkulturell ungdom i Norge? Jeg har valgt en åpen problemstilling, men videre har jeg fokusert på noen områder. Hovedvekten i oppgaven ligger på hvordan det oppleves å være flerkulturell? Hvilken akkulturasjonsstrategi foretrekker ungdommer? Hvordan er det å leve mellom to kulturer?

Metode:

Mitt prosjekt tar utgangspunkt i en kvalitativ metode der en semistrukturert intervjuguide er brukt for å samle inn data. Utvalget består av tre unge jenter som har en ikke-vestlig bakgrunn. Under alle intervjuene ble diktafonen brukt og videre ble intervjuene transkribert fra lydfil til skriftlig dokument. Datamaterialet ble analysert og drøftet med en fenomenologisk tilnærming som vektlegger informantenes opplevelser og forklaringer rundt tema og fenomenet. Videre velger jeg akkulturasjonsteorien for å forstå tilpasningsstrategier som brukes i møte med en annen kultur. For å kunne besvare problemstillingen i analysen velger jeg å bruke Giorgi sin modell i analysen. Jeg vektlegger i analysen tre hovedkategorier: den første er å leve mellom to kulturer, den andre er tilpasningsstrategier og utfordringer og den tredje er å bygge bru mellom to kulturer. Under hver kategori vil jeg drøfte temaer som oppdragelse, utdanning, foreldrenes forventninger, religion, kjønnsforskjeller, frihet, utfordringer og fordommer.

Resultater

Resultatene fra prosjektet viser at andregenerasjonsjenter med muslimsk bakgrunn har hatt en oppdragelsesform som var preget av kollektivistiske syn. Informantene er født og vokst opp i et norsk individualistisk samfunn, men også oppdratt og vokst opp i en familie som vektlegger deres kulturelle normer og verdier. Dermed har jentene tilegnet seg en del av kollektivistiske perspektiv, men de er også preget av individualistiske meninger.

Foreldrene som er førstegenerasjonsinnvandrere (i prosjektet) hadde høye ambisjoner om deres jenters utdannelse. De hadde store forventninger som var preget av kulturelle verdier som stammer fra et kollektivistisk perspektiv. Videre viser det seg at religionen deres (islam) har stor og betydelig innflytelse for andregenerasjonsjenter i mitt prosjekt. Det har betydning for deres klesstil, oppførsel og valg i noen områder som alkohol og seksualitet.

Andregenerasjonsjenter (i prosjektet) trives med å tilhøre et flerkulturelt samfunn. Deres trivsel kan begrunnes med at de har god relasjon til deres familier og det norske samfunnet. Den psykiske tilpasningen og integreringen på noen områder er vellykket ettersom de ofte blir møtt med positive holdninger fra majoriteten som er etniske nordmenn. Dermed har andregenerasjonsjenter i mitt prosjekt tilegnet seg en del norske normer og verdier og blitt en del av to forskjellige kulturer.

Innhold

Contents

1. INNLEDNING	9
1.1 BAKGRUNN OG FORMÅL	9
1.2 PROBLEMSTILLING.....	9
1.3 TIDLIGERE FORSKNING	10
1.4 OPPBYGNING AV OPPGAVEN	11
2. TEORIEN.....	13
2.1 ANDREGENERASJON INNVANDRERE	13
2.2 KULTUR OG KULTURFORSKJELLER.....	14
2.3 DEFINISJON.....	14
2.4 INDIVIDUALISME VERSUS KOLLEKTIVISME.....	15
2.5 Å VÆRE FLERKULTURELL	18
2.6 AKKULTURASJON	22
3. METODE	26
3.1 METODE.....	26
3.2 KVALITATIV METODE	27
3.3 INTERVJU	28
3.3.1 Intervju forskningsmetode	28
3.3.2 Intervju typer.....	29
3.3.3 Utvalg.....	30
3.3.4 Intervjuprosessen	33
3.4 FENOMENOLOGI	36

3.5	KVALITETEN I INTERVJUFORSKNING	38
3.6	VALIDITET	38
3.7	RELIABILITET.....	43
3.8	ETISKE BETRAKTNINGER.....	44
4.	ANALYSE OG RESULTATER	46
4.1	Å LEVE MELLOM TO KULTURER	46
4.1.1	<i>Oppdragelse</i>	47
4.1.2	<i>Utdanning</i>	53
4.1.3	<i>Foreldrenes forventninger</i>	55
4.2	TILPASNINGSSTRATEGI OG UTFORDRINGER	60
4.2.1	<i>Religion</i>	61
4.2.2	<i>Kjønnforskjeller</i>	64
4.3	Å BYGGE BRO MELLOM TO KULTURER	73
4.4	OPPSUMMERING, PEDAGOGISKE IMPLIKASJONER OG VIDERE FORSKNING.....	80
4.4.1	<i>Oppsummering</i>	80
4.4.2	<i>Pedagogiske implikasjoner</i>	82
4.4.3	<i>Videre forskning</i>	83
	KILDELISTE	84

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Faglitteratur, jobberfaringer og personlige opplevelser har vært bakgrunnen for mitt valg av tema. Kulturforskjeller er et stort overordnet tema, som kan ha påvirkning på ungdommer i både skolehverdagen og andre arenaer. Nå lever vi i et flerkulturelt samfunn som er mer og mer åpen for andres kulturelle innspill. Kultur og oppdragelse spiller en stor rolle i individets oppvekst og ideologi. Gode individer som er integrert kan ha en avgjørende rolle i fremtiden som et effektivt og bidragende medlem i samfunnet. Det er viktig å huske på at det ikke er kun familiens bakgrunn, kultur og oppdragelse som er avgjørende for individets utvikling. Det handler like mye om sosialiseringsprosessen.

Å være flerkulturell innebærer å være i relasjon med både mennesker fra sin egen kultur og fra den andre kulturen. Vi er i kontakt med andre hvor måtte vi være, på skolen, i fritiden, i organisasjoner også videre. Jeg selv har en flerkulturell bakgrunn og det var en av årsakene som fikk meg til å være forsiktig og brukte lengere tid for å velge tema. Frykten for personlige erfaringer som kunne prege det faglige innholdet og analysen fikk meg også til å vurdere valget ganske nøye. Det som til slutt fikk meg til likevel å skrive om dette temaet var selve bevisstheten om kulturforskjeller. Det er også viktig å nevne at både personlig og faglig interesse for dette temaet var en vending som fikk meg til å starte prosjektet.

1.2 Problemstilling

Tema for masteroppgaven vil handle om det å være flerkulturell ungdom i Norge.

“Hvordan er det å være flerkulturell ungdom i Norge“?

Jeg har valgt å ha en åpen problemstilling slik at jeg kan fokusere på forskjellige områder som kan vise ulike synsvinkler. Dermed endte jeg med å legge vekt på noen områder som virket interessant både for meg og mine informanter. Følgende spørsmål vil vektlegges og analyseres i oppgaven:

Hvordan oppleves det å være flerkulturell?

Hvilken tilpasningsstrategi bruker ungdommene i møtet med samfunnet?

Hvilke utfordringer møter ungdommene i møtet med den andre kulturen?

Hvordan lever ungdommene mellom to kulturer?-Hvordan kan man bygge bro mellom to kulturer?

Områder som vektlegges handler om tilpasning i det norske samfunnet, også om både utfordringer og strategier i møte med den andre kulturen. Hvilken betydning har tidligere forskning for mitt prosjekt? Tidligere forskning har økt nysgjerrigheten og interesse for prosjektet (individuell ambisjon) og for å kunne sammenligne min prosjektkonklusjon med tidligere forskningskonklusjoner. Man kan per prinsipp og faglig sett ikke sammenligne et lite masterprosjekt med tidligere store forskninger. Likevel har tidligere forskning bidratt med å kunne være grunnlag for mitt prosjekt og støtte til mitt mål og forskningsopplegg.

1.3 Tidligere forskning

Tidligere forskning i dette området viste at det er forskjellige strategier innvandrere bruker for å tilpasse seg den andre kulturen de befinner seg i. Et eksempel på det er John Berry, professor (Ph.D) emeritus i psykologi, universitetet i Edinburgh, som har mye forskning og er oppfinner for den kjente modellen; akkulturasjon. I sin forskning og funn konkluderte han med en modell som handlet om akkulturasjon i møte med en annen kultur. Hans modell handler om fire typer strategier innvandrere bruker i møte med en annen kultur. I sin forskning så har vært opptatt av å forstå ungdommer og hvordan de har tilpasset seg den andre kulturen. Det store forskningsprosjektet “Acculturation, When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet” ble fullført i samarbeid mellom David L. Sam og John W. Berry (2010). Forskningen handlet om tverrfaglig psykologi, som er en viktig kilde til utvikling av menneskelig atferd i kontakt mellom kulturer. Interkulturell kontakt resulterer i både kulturelle og psykologiske endringer. De viktigste forskningsresultater på individnivå viser stor variasjon i hvordan mennesker akkultureres og hvor godt de tilpasser seg denne prosessen. Berry og Sam (2010) fant at den strategien som er minst foretrukket av ungdommene og som er minst vellykket, er assimileringstrategien. Videre mente de at valg av assimilering vil påføre akkulturasjonsstress.

En annen forskning som ble fullført av Tejada (2006) med flere av sine kolleger. Forskningen var basert på arbeidet til Berry med sine kolleger som handlet om innvandrersorganisasjoner og akkulturasjonsholdninger. Artikkel fra Tejada, et. al. (2006) "*Cross-Cultural Research, Acculturation Strategies and Attitudes of African Immigrants in the South of Spain: Between Reality and Hope*". Resultatene pekte på forskjellige strategier som ble brukt av en og samme individ. Selv om det viste seg at det kan være forskjeller mellom familiens moralske verdier, normer og relasjoner mellom kjønnene, så var disse integrert. Samtidig viste det hvor vanskelig og komplisert det er og at man må studere hvert område nøye og hver for seg. Relasjoner både innen familien og med andre individer i samfunnet må også betraktes. Det øker spenningen hos meg i mitt prosjekt. Tidligere forskning kan bidra med å øke min fagligforståelse av temaet og gir et helhetlig bilde av forskningsområdene og opplegget. Denne forskningen var grunnlaget for mitt prosjekt. Dermed er jeg interessert i å finne ut hvordan unge jenter med flerkulturell bakgrunn opplever kulturmøter. Hvilke strategier som blir bruk i tilpasningsprosessen og hvilke utfordringer de møter i møte med den andre kulturen.

1.4 Oppbygning av oppgaven

I oppgaven vil jeg begynner med teoridelen som vil handle om viktige begreper som benevnes i oppgaven. Begreper som minoriteter, etnisitet og andregenerasjonsinnvandrere blir presentert og redegjort. Av disse begrepene kommer jeg til å vektlegge og bruke begrepet andregenerasjonsinnvandrere når jeg skriver om både informantene og generelt. Også begrepet kultur blir både redegjort og drøftet. Videre nærmer vi oss hovedteorien i oppgaven som vil handle om både individualisme, kollektivism og akkulturasjon. Disse teoriene innså jeg at kunne støtte meg i analysen og får meg til å få innblikk i problemstillingen.

Neste kapittel vil ta for seg metode delen. Det er et stort kapittel som starter med å redegjøre kort for begrepet metode og mer spesifikt om kvalitativ metode siden det er den metoden jeg anvender i mitt prosjekt. Videre blir intervju som metode presentert og drøftet i forhold til problemstillingen. Intervjudelen vil innebære intervju som forskningsmetode, intervjutyper, utvalg og intervjuprosesser. Ettersom jeg anvender intervjumetode vil jeg bruke fenomenologisk tilnærming. Drøfting av kvaliteten i intervju som forskningsmetode i forhold

til mitt prosjekt, vil innebære drøfting og innvending av begrepene validitet, reliabilitet og etiske betraktninger.

Sist men ikke minst og mest krevende er analysedelen. Jeg velger å dele råmaterialet mitt i ulike hovedkategorier. Under hver kategori vil jeg trekke inn forskjellige temaer som henger sammen og som kan besvare problemstillingen analytisk og teoretisk. Jeg velger å drøfte mine funn på denne måten i stedet for å presentere funnene hver for seg. I slutten av kapittel fire kommer jeg til å si litt om videre forskning, pedagogiske implikasjoner og en kort oppsummering.

2. Teorien

I og med at begrepet flerkulturelle ungdommer er en del av problemstillingen, velger jeg å starte med å definere begrepet og redegjøre for forskjellige begreper som brukes per i dag. Jeg fokuserer på andregenerasjons innvandrere og velger å intervju informantene som er andregenerasjons innvandrere. Dette fordi jeg synes det er mest relevant og interessant å forske på det. Det er ungdommer som er født og oppvokst her, selv om deres foreldre opprinnelig er fra andre land. Videre blir det redegjort for begrepet kultur som jeg vil ta nærmere for meg. To andre viktige begreper som skal tas opp og som er med på å utgjøre kulturforskjeller, er individualisme og kollektivism. Akkulturasjon er et teorigrunnlag som handler om strategiske tilpasninger når to kulturer møtes. Derfor vil akkulturasjon bli redegjort for og reflektert over i slutten av kapittelet.

2.1 Andregenerasjon innvandrere

Det finnes mange etniske grupper i Norge som omfatter urfolk, nasjonale minoriteter og innvandrere. Disse betraktes som forskjellige fra majoritetsbefolkningen. Folk assosierer etniske minoriteter med innvandrere. Det er viktig å huske at selv om man anser et folkeslag som minoritet, skilles det mellom kultur og bakgrunn. Begrepet etnisitet er opprinnelig fra gresk *ethnos* som betyr folk. Dette referer til et individs medlemskap i en gruppe som deler enten ett eller flere av fellestrekkene. Disse fellestrekkene er følgende; først og fremst er det forhistorie og opphav. For det andre samme språk og kulturelle egenart. Det tredje handler om samme levemåte og tradisjoner. Til sist er det felles religion. Javo (2010) legger til at mange etniske grupper også er minoritetsgrupper. Videre hevdes det at begrepet minoritetsgruppe ikke bare innebærer antall individer, men også en situasjon med redusert makt og innflytelse.

Klassifikasjon av begrepet etnisitet skjer i hovedsak enten ved at individet definerer seg selv, eller ut fra visse kriterier bestemt av noe annet som for eksempel språk eller religion. Vi hører i daglig tale begreper eller definisjoner som asiater, afrikaner osv. I slike definisjoner skilles det ikke helt mellom store variasjoner, som for eksempel en asiat fra Kina og en fra Pakistan. Begge er asiater men det finnes store forskjeller i kultur, religion, språk, levemåter og så videre. Forskjellen kan være enda større hvis en sammenligner folk fra landsbyen og fra en

storby. Dermed er det viktig å være klar over at selv innenfor begrepet etniske grupper, er individene heterogene (Javo, 2010).

Nå skilles det litt mer mellom fødested og foreldrenes nasjonalitet. Derfor vil begrepet innvandrere omfatte personer hvor begge foreldrene er utenlandskfødte. Videre er begrepet kategorisert inn i førstegenerasjons- og andregenerasjonsinnvandrere.

Førstegenerasjonsinnvandrere innebærer at personen er født i utlandet av foreldre som også er født i utlandet. Derimot betyr andregenerasjonsinnvandrere at individet er født i Norge av utenlandskfødte foreldre. I dagligtalen kan man også høre om barn med innvandringsbakgrunn.

Som nevnt tidligere, finnes det mange begreper hvor hver av dem kategoriserer og skiller seg litt fra hverandre. Ovenfor står det også om hva en legger i begrepet innvandrere, første og andre generasjon innvandrere og om andre begreper som blir også brukt i hverdagen.

I min forskning fokuserer jeg på ungdommer, andregenerasjonsinnvandrere som er født og oppvokst i Norge, men som har foreldre født i et annet land og som tilhører en annen kultur. Derfor kommer jeg til å bruke begrepet andregenerasjonsungdommer, fordi dette begrepet er mest brukt i praksis. Det blir også brukt i skolesystemet, opplæringsloven tar for seg hvilke rettigheter slike barn og ungdommer har. Dette viser at begrepet ikke virker stigmatiserende som andre begreper, som for eksempel utlending eller kun innvandrere. Også kommer jeg til å bruke begreper etnisk norske eller majoriteten når jeg snakker om majoritetsbefolkningen.

2.2 Kultur og kulturforskjeller

2.3 Definisjon

Kulturbegrepet kan brukes på mange områder med bakgrunn i å forstå og forklare forskjeller mellom mennesker og fenomener. Morken (2006) viser hvor lett men også hvor vanskelig det er å kunne forstå eksakt hva begrepet betyr og innebærer. Han omtaler kulturbegrepet som språkets vanskeligste og som et av de samfunnsvitenskapelige begrepene som er vanskelig å sette fingeren på. Begrepet kultur kan dra med seg andre begreper som etnisitet og identitet. Ordet stammer fra latinske *colere* som betyr å dyrke (Eriksen & Sajjad, 2006). Generelt vil alt

tillært omtales som kultur mens alt medfødt som naturlig. Kultur som lært vil si overføring fra generasjon til generasjon. Det vil ikke dermed si at alt innlært overføres uten forandringer (Morken, 2006, Eriksen & Sajjad, 2006).

Eriksen (2001) støtter det og mener at poenget er at kulturen er lært, at den er overføring fra en generasjon til neste generasjon, men også at den forandrer seg. Morken hevder at hver generasjon setter sitt preg på kulturarven. Det kan begrunnes med at mennesker lærer og utvikler seg så lenge de lever. Derfor vil den kulturen vi overfører til neste generasjon, som er våre barn, innebære forskjeller fra den vi selv har overtatt fra foreldrene våre – altså forrige generasjon (Morken, 2006).

Begrepet kan derfor ses på som en paraply med mange underbegreper og fokusområder. Et problem når en skal forsøke å begripe begrepet er at begrepet har mange ulike betydninger. Morken (2006) nevner en del forskjeller. Han snakker om kultur som knyttes til fenomener som kunst og litteratur, til tradisjonelle levemåter, kvinnekultur, ungdomskultur, trafikkultur også videre. Likevel trenger vi en definisjon som kan gi oss en klarere forståelse av begrepet. Antropologi er læren om mennesket og i utgangspunktet bruker kulturel relativisme og teoretisk og metodisk premiss med den hensikt om å utvikle kunnskap og forståelse i beskrivende form.

I Erikson og Sørheim (1994), kan vi finne en definisjon som kan hjelpe oss å gå videre med felles forståelse eller å starte fra samme plattform; *”Kultur er den komplekse helhet som består av kunnskaper, trosformer, kunst, moral, jus og skikker, foruten alle de øvrige ferdigheter og vaner et menneskebarn tilegnet seg som medlem av et samfunn”* (Eriksen og Sørheim, 1994:37). Definisjonen viser oss hvor kompleks begrepet er og at den innebærer idealer i retning av helhet, fellesskap, kunnskap og ferdigheter.

2.4 Individualisme versus kollektivism

Individualisme og kollektivism er to kjente dimensjoner som ofte blir brukt når en studerer kulturforskjeller. Også disse begrepene er spesielt kjente og dukker opp når man snakker om den vestlige kulturen og ikke-vestlig kultur. Individualisme er en etisk, politisk og sosial filosofi som legger hovedvekten på individuell frihet. Kjernen i individualisme tankefilosofien går ut på at hensynet til individets frihet er viktigere enn hensynet til fellesskapet, samt verdier

som individuell integritet, selvstendighet, selvrådighet, autonomi, personlig uavhengighet og ideen om det myndige mennesket (Javo, 2010, Eriksen, 2001).

Den vestlige kulturen er kjent for å ha individualistisk syn og perspektiv. Javo (2010) nevner eksempler på land som har individualistiske holdninger som i Nord- og mellom Europa, USA, Canada og Australia. Mitt prosjekt vil foregå her i Norge og handler om opplevelser hos flerkulturelle ungdommer i relasjon med den andre kulturen, som her vil være den norske kulturen. Derfor vil et individualistisk syn som preger samfunnets holdninger og oppdragelsen være aktuelt i og med at informantene mine lever i et vestlig land. Også vil et kollektivistisk syn være relevant i denne teorien siden de ungdommene jeg intervjuer er opprinnelig fra ikke – vestlig kultur.

Med kollektivismen menes den ideologien som vektlegger en samlet gruppe av mennesker i et samfunn fremfor det enkelte individ. Den vektlegger tilknytning til hverandre og konkluderer med at mennesket vil utvikles til å bli et kulturelt og kollektivt vesen dersom man lever i et kollektivistisk samfunn. Et eksempel kan være at familiens og gruppens behov vil gå foran individets behov og individenes relasjon til hverandre vil ha stor betydning og er verdifull. En slik tankeideologi blir ofte kalt for tradisjonelle kulturer og den befinner seg i Asia, Afrika og Latin-Amerika (Javo, 2010). Javo (2010) hevder at disse holdningene vil man finne igjen hos enkelte grupper innvandrere som bosetter seg i USA og Europa (Javo, 2010).

En annen side eller dimensjon i den tradisjonelle eller kollektivistiske kulturen er at den kan ha en form for patriarkalsk styringsform. En patriark betyr far, leder for gruppe eller styrer. Dette begrepet brukes for å beskrive den kulturelle forventningen om at fedre har det primære ansvaret for familiens velferd. Tidligere var også ansvaret for håndtering av husholdningen hos slaven. Sett i et samfunns syn vil begrepet referere til de samfunn der menn er forventet å ha hovedansvaret for samfunnet. Innen for en familie vil begrepet referere til at far eller eldste mann i huset er den som tar avgjørelser og har ansvaret overfor familien (Javo, 2010).

I henhold til dette er det viktig å ta høyde for hvor en opprinnelig kommer fra (kulturelle røtter), holdninger og verdier. Dette kan føres tilbake til oppdragelsen som har stor betydning for personlig utvikling. Hvilket syn familien vektlegger, er det kollektivistiske eller individualistiske, dette vil ha stor betydning for oppdragelsen. Forskning viser at oppdragelse har stor påvirkning, betydning og ikke minst innflytelse på hvordan vi blir som individer.

Derfor vil familiens kultur og tradisjoner påvirke ungdommene til en viss grad (Eriksen, 2001).

Det er viktig å være klar over at det er store diskusjoner rundt dette tema. Det er stor enighet blant mange teoretikere at familien ikke lenger har en så avgjørende rolle og påvirkning på barnets oppdragelse og opplæring. Dette begrunnes med at barnet allerede i veldig ung alder går i barnehage, barna omgås andre kulturer og dermed kan sosialisering og opplæring foregå der barnet befinner seg. Det vil si at den uformelle opplæringen foregår i flere baner som for eksempel hjemme, i barnehagen, ute med venner, via teknologiske nyvinninger også videre. Dermed kan det føre til at familiekulturen og oppdragelsen ikke er like sterk som tidligere. Til tross for dette viser det seg at familien har hittil hatt den største innflytelsen på barnets liv, særlig i ung alder. Der igjen kan barn i en individualistisk kultur, bli vektlagt utviklingen av bevissthet rundt egne holdninger og meninger. Ungdommer oppfordres til autonomi og utvikling av en identitet unik foreldrenes. I en vestlig kultur vil ungdommer oppdras til å bli selvstendige personer som er løsrevet fra foreldende.

Når det gjelder den kollektivistiske kulturen som vektlegger familie og gruppeprioritering, er det slik at deres kultur verdsetter andre verdier og tolker begrepene annerledes. For eksempel det å være selvstendig kan forbindes med å bli tillagt større ansvar for gruppen og flere oppgaver, mens dette i en individualistisk kultur ikke vil være helt det samme. Altså hva man legger i begrepet og hvilket perspektiv en velger å se det fra, er en av grunnene til at det er forskjeller mellom disse to formene for kultur. Her er det viktig å gjøre oppmerksom på at individer som har felles kultur også kan være forskjellige fra hverandre. Det handler om at vi til en viss grad er heterogene individer. Altså at nordmenn er forskjellige med hensyn til både smak, livssyn, livsstil, dialekt også videre. Å være fra samme kultur betyr ikke å ha felles holdninger, tanker og prioriteringer (Morken, 2006, Javo, 2010). Når vi snakker om ulike tilhørigheter og hva som skiller gruppene fra hverandre, peker man på kulturelle særtrekk som for eksempel klesvaner, matskikker og barneoppdragelse (Eriksen, 2001).

Forskjellen mellom den individualistiske og kollektivistiske kulturen kan sammenlignes med en pyramide. I det kollektivistiske samfunn går vi fra bunnen og oppover mens det vil være omvendt i det individualistiske samfunnet. For å forklare dette nærmere innebærer det at i den kollektivistiske kulturen vil grunnlaget for oppdragelsen stå i å gi størst mulig frihet og omsorg for barnet i ung alder. Det vil ikke stilles noen krav om ansvar eller selvstendighet. Jo

eldre barnet blir, desto mer krav vil foreldrene stille overfor barnet. Det gjelder spesielt jenter. Dette kan forklares med blant annet at kvinner er hoved bærere av kulturen og de som har hovedansvaret for oppdragelsen. Slik form for oppdragelse vil innebære at en utvider grenser for barn i liten alder. En slik form for oppdragelse vil stå i motsetning til den individualistiske kulturen, hvor den voksne setter grenser for barnet i liten alder til å utvide det etter hvert. Javo (2010) har skrevet mye om det. Hun tar for seg mange eksempler som er sitater fra forskjellige undersøkelser med foreldre fra både vestlig og ikke – vestlige kulturer.

Undersøkelsene handler om foreldrenes forventninger og oppdragelsesstiler. I asiatisk kultur kunne man se forskjeller i perspektiv og tankemåter hos foreldrene i forhold til forventninger og oppdragelse. Et sitat fra en pakistansk mor viser at det som er viktig for henne er å lære barnet å respektere, ta hensyn, følge Koran, ydmykhet og omsorg (Javo, 2010: 67). På den annen side ser vi et individualistisk syn på oppdragelse hos en norsk mor som uttrykker det hun forventer fra barnet, at barnet skal være selvstendig, ikke bry seg om hva andre mener, velge det som barnet selv mener er riktig, protestere over mor (Javo, 2010: 66). Slik litteratur vil øke spenningen i mitt prosjekt, hvor det er påpekt store kulturforskjeller spesielt hvis man sammenligner mellom vestlig og ikke – vestlige kulturer. En slik oppdragelsesform vil enten bli bekreftet eller avvist fra min informants mening og forklaringer.

2.5 Å være flerkulturell

Javo (2010) hevder at kulturen har innflytelse både på oppdragelse og atferdsproblemer hos barn. Javo i sin bok "Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer", legger stor og avgjørende vekt på kulturelle forskjeller og oppdragelsesmåter. Hun hevder at det er funnet store likheter hos mennesker fra kulturer som geografisk sett befinner seg langt fra hverandre. Det som er felles for dem er at de i sine verdier og holdninger enten er kollektivistiske orientert eller individualistiske orientert.

Videre hevder Javo (2010) at en og samme kultur har både individualistiske og kollektivistiske verdier og at i stedet for å tenke enten eller, går vi i økende grad for å se på i hvilken grad trekkene dominerer hos det enkelte individet. Tilhørighetsfølelse hos ungdommer som er flerkulturelle er viktig (Javo, 2010). Eriksen (2001) støtter dette og mener at kulturforskjeller ikke nødvendigvis er forbundet med etniske forskjeller. Altså handler det

ikke om at individer er forskjellige bare fordi de er fra forskjellige land. Det kan likeså godt være samfunnsklasseforskjeller, eller forskjeller mellom by og land. Eriksen i boka ”Flerkulturell forståelse”, tar opp et par eksempler som viser at selv etnisk norske kan være forskjellige fra hverandre. Et av eksemplene handler om forskjeller mellom mennesker fra Tromsø og Kristiansand i forhold til stemning, tempo og støynivå (Eriksen, 2001).

Et annet eksempel som tas opp er alkoholmisbruk, antall barn utenfor ekteskap, spredningen av kjønns sykdommer som viser forskjeller mellom Nord Norge og Sørlandet med hensyn til livsstil (Eriksen, 2001). En annen forskning kan tyde på noe lignende. Sam og hans kolleger (2004) har hatt en stor forskning i ‘Scandinavian Journal of Psychology’. Artikkelen heter ‘*Adolescents with Turkish background in Norway and Sweden: A comparative study of their psychological adaptation*’. Forskningen er basert på tyrkisk ungdom i Norge og Sverige og hva som utgjorde en betydning for deres tilpasning. Det ble tatt høyde for etniske og flertallet identiteter, akkulturasjonsstrategier og opplevd diskriminering. Resultatene viste at tyrkiske ungdommer i Norge hadde dårligere psykisk tilpasning sammenlignet med de tyrkiske ungdommene i Sverige.

Til tross for at ungdommene opprinnelig var fra samme land, viste det seg at de tilpasset seg ulikt. Igjen ser vi at tilpasningsstrategi er i sentrum og spiller en stor rolle og at mennesker er forskjellige. I min forskning vil mine informanter være flerkulturelle ungdommer med foreldre fra et annet land, det vil si andregenerasjons innvandrere. Da vil vi se hvilke oppdragelsesform ungdommene ble utsatt for og hvilke tilpasningsstrategier de brukte.

Det er påvist at det er en påvirkning og sammenheng i forholdet mellom identitet, (definisjonen av) etnisitet og trivsel. Det innebærer at det er gjensidig påvirkning og at den enten er negativ eller positiv. Negativ virkning vil føre til tvil, depresjon og angst fordi man ikke har det stabilt psykisk sett. Identitets tema, tilhørighet og andre temaer dukker opp sterkt i ungdomsfasen og spiller en viktig rolle. Identitetstema kan være i form av spørsmål som hvem er jeg? Hva er målet med livet? Hvor tilhører jeg? og mange andre spørsmål. Derfor vil en tidlig og stabil tilhørighet og identitetsidentifisering redde ungdommer fra å drukne i to kulturer og redusere utfordringen med å bygge bro mellom kulturene.

En trygg og positiv tilhørighet har stor betydning for hvordan ungdommer møter utfordringer som ungdomstiden medbringer. Identitet og tilhørighet utvikler seg på flere måter og i mange arenaer. Gjennom sosialisering vil identitet utvikle seg godt tydelig. Dette viser seg svært

tydelig hos innvandrergupper som opprinnelig har felles kultur ved at felles aktiviteter samler gruppene på felles arenaer. For eksempel kan dette være å gå i kirken eller moskeen sammen. Felles aktiviteter og samling av gruppene blant seg, vil nok forsterke båndene dere i mellom og bidra til å utvikle tilhørighet, relasjoner og kulturopplæring (Eriksen, 2001).

Felles aktiviteter kan også føre til at deres opplevelse av handlinger og tilhørighet blir sterkere i møtet med det norske samfunnet. Dette kan forklares med at majoritetsbefolkningen kan oppleve deres handlinger eller tanker som uforståelige og fremmede. Det kan like gjerne handle om fordommer fra majoritetsbefolkningen. Det som kommer fram i media kan føre til at det blir skapt skiller eller negativ holdninger hos majoriteten og dermed føre til fordommer (Eriksen & Sajjad, 2006). Det vil være interessant å høre fra mine informanter om hva de mener om nettopp dette; om de blir møtt med fordommer og hvilke strategier (i følge Berrys akkulturasjonsmodell) individer fra majoritetskulturen tar i bruk i møtet med flerkulturelle ungdommer. I min forskning er jeg interessert i å høre fra ungdommene hva de selv mener om det. Blir dette sett på som en type isoleringsstrategi eller handler det mer om forståelse og akseptering og identitetsforsterkning?

Javo (2010) hevder at flerkulturelle barn og ungdommer utvikler en høy grad av flerkulturell kompetanse og evne til å skifte og knekke kulturelle koder. Mange ungdommer klarer seg godt og de trives med å tilhøre og bli definert med en flerkulturell identitet. Å være karakterisert med en flerkulturell identitet innebærer å bli en del av samfunnet og akseptert slik man er. Altså handler det om å bli inkludert, å ta del i noe av majoritetskulturen samtidig som man beholder noe fra sin egen etnisitet. Det vil si at slike ungdommer bærer en kombinasjon av to forskjellige kulturer. Slike ungdommer vil mestre vekslingen mellom kulturene og føle seg hjemme i begge kulturer (Javo, 2010). De vil bli gode medlemmer i samfunnet og bidra med å utvikle seg selv og andre. For at disse ungdommene skal klare seg godt, må de gjennomgå en lang og krevende prosess. De møter krav og oppgaver hjemme som viser seg å være gjeldene kun for dem og ikke for majoritetsungdommene. De sitter igjen med flere opplevelser og erfaringer enn andre ungdommer. De kan oppleve rollekonflikter, ulike forventninger og verdsetting av forskjellige verdier og så videre (Javo, 2010).

Dette kan danne grunnlaget for felles tilhørighet, språk, erfaringer og verdier som er viktige elementer innenfor kulturen (Eriksen, 2001). Dette viser seg å være i tråd med tidligere forskning basert på beste akkulturasjonsstrategi. Sam (1998) tyder i hans forskning

“Predicting Life Satisfaction Among Adolescents from Immigrant Families in Norway” at innvandreringdommer har en kombinasjon av gode følelser og kontroll over hendelser og livet. De har også en positiv etnisk identitet og en flertalls identitet i det norske samfunnet. I min forskning vil det bli spennende å kunne se hvilke strategier ungdommene bruker for å tilpasse seg det norske samfunnet og den norske kulturen og hvordan det blir i forhold til deres foreldres holdninger og strategier.

Ettersom prosjektet handler om møte mellom to forskjellige kulturer, den vestlig norske kulturen og den asiatiske kollektivistiske kulturen vil det handle om slik Eriksen (1994) kaller det for å leve mellom to verdener. På andre side kan man også kalle det for å bygge bro mellom to kulturer til tross forskjeller mellom hjemme kulturen og samfunnets kultur. Ungdommer i slike tilfeller vil være mellom sosialisering som verdsetter egalitær være måte, hvor kjønnsforskjeller blir nedtonet, forventninger om å være fritt og selvstendig i tidlig alder. Forventninger om å delta aktiviteter med jevnaldrende, festing, kanskje alkoholdriking og lignende, mens kulturen i hjemmebanen vil ha andre type forventninger og stiller kanskje motstridene krav. Som for eksempel verdsettes lojalitet og trygghet høyere enn frie valg, behersking av morsmål synes å være viktigere enn majoritetsspråket, og kjønnsforholdene kan være annerledes (Eriksen & Sørheim, 1994). Dermed vil ungdommer selv være møte punket i de to verdenene, men det vil ikke si at det handler om gjensidig utelukkende kulturer. Det er fullt mulig å kunne leve med begge kulturene samtidig. Vi kan heller se på det som en utfordring samt som en ressurs. De fleste klarer seg godt og blir dyktige til å handle og knekke koder mellom to kulturer (Eriksen, 2001).

Det er heller ikke så enkelt som at det kun handler om enten eller, altså å være enten helt og rent for eksempel pakistaner eller helt norsk. Det handler mer om kombinasjon og balanse og at hvert enkelt individ kan tilhøre flere enn én individkategorisering. For eksempel kan alenemødre, muslimer og homofile også tilhøre sin identitet som etnisk norsk, pakistaner, eller kategorisering etter kjønn, alder, ansvar, roller, oppgaver også videre (Eriksen, 2001, Morken, 2006). Felles identitetskategorier kan forsterke båndene for vi – følelsen. Slik er ikke det i praksis, man kan snakke om den norske kulturen eller pakistansk kultur som en entydig, fast og helhetlig kultur. I følge Eriksen (2001) vil det være en fare for at en taper blikket for historiske endringer og utvikling, at sosiale, regionale og politiske forskjeller underkommuniseres (Eriksen, 2001).

I noen tilfeller kan vi møte ungdommer som ikke klarer å knekke kulturelle koder. Hvis kulturforskjeller preger individets liv på en negativ måte vil det påvirke vedkommendes holdninger, selvbilde og selvtillit. Det kan videre føre til stress og å mislykkes i å finne tilhørighet og trivsel i hverdagen, ikke minst kan det føre til angst og depresjon. Hvilke tilpasningsstrategier som brukes i møtet med andre kulturer og samfunn, hvilke strategier som egner seg best og hvilke faktorer som spiller inn for å oppnå best tilpasning, kommer vi til å se på i akkulturasjonsteorien. Denne teorien kan gi oss en forklaring og forståelse for akkulturasjonen. John W. Berry, har utviklet en akkulturasjonsmodell som handler om strategier en bruker når en befinner seg i en annen kultur. Det vil også handle om forklaringer rundt hver og en strategi. Det skal vi se nærmere på i neste del.

2.6 Akkulturasjon

Jeg velger å bruke denne teorien fordi den er relevant for mitt prosjekt. I og med at problemstillingen går ut på hvordan det er å være flerkulturell ungdom i Norge, vil forståelsen av hva som ligger i akkulturasjon utdype mine spørsmål i oppgaven. Hvilke strategier bruker ungdommene for å tilpasse seg den norske kulturen? og hvordan blir de møtt av majoriteten?. Derfor vil denne modellen egne seg som en grunnlagsteori i min forskning. Det vil gi meg en forståelse og forklaring rundt tilpasningsstrategier som mine informanter bruker.

I et flerkulturelt samfunn som i Norge, vil mennesker fra forskjellige kulturer, tradisjoner, livssyn og utseende bo sammen, møte hverandre og gjennomgå sosiale samspill. De er nødt til å bruke strategier for å tilpasse hverandre. Det handler ikke kun om innvandreres første generasjon, men også om deres barn som blir født her. Barna blir født inn i en livssituasjon hvor deres foreldre er født og oppvokst i et annet land med en annen kultur, mens de er født, bor, studerer, jobber og lever i et land og en kultur som er veldig ulik deres foreldres. Barna lever altså i to kulturer, en hjemme kultur og en samfunnskultur (Eriksen, 2001).

Noen ganger kan det være store forskjeller i livssyn, men generelt er det mye likheter mellom oss mennesker. Akkulturasjon er en slags type kulturendring, nærmere bestemt prosesser og hendelser som har opphav i en forbindelse mellom to etniske kulturer som tidligere var separate og selvstendige. Gjennom nær og vedvarende kontakt får man en gjensidig utveksling og omtolkning av kulturelementer som for eksempel språk, klesstil, ritualer, sosial

organisasjon også videre. Dette innebærer at mennesker fra andre kulturer kan identifisere seg enten som en del eller mye med både den andre kulturen og sin egen kultur (Javo, 2010).

Akkulturasjon foregår i møte mellom to kulturer, dermed vil holdninger både fra majoriteten og innvandrere påvirke hvordan en tilpasser seg. Javo (2010) tyder på det samme og hevder at noen grupper, kanskje spesielt de fra den ikke vestlige kulturen blir møtt annerledes enn innvandrere fra Vesten. At de blir møtt med fordommer eller diskriminering, kan være forårsaket av store kultur forskjeller og media påvirkning. Spesielt hvis det fokuseres kun på forskjeller fra et negativt syn, som vil føre til store skiller og gap mellom gruppene (Javo, 2010). Akkulturasjonen varierer betydelig fra familie til familie og mellom generasjoner. I deres forskning viste Kwak og Berry (2001) til dissonant akkulturasjon som handler om den prosessen der innvandrergupper eller den enkelte individ tilegner seg normer og verdier fra majoritetskulturen. Denne prosessen kan i enkelte tilfeller føre til konflikter og motstand fra for eksempel familiemedlemmer og eller venner fra samme kultur. Ungdommer kan lett tilegne seg andre kulturer og kan også ønske å frigjøre seg fra sine foreldre. Dette kan oppfattes fra foreldres perspektiv som om at de bryter lydigheten, respekten og dydighetsnormene. Foreldrenes normer og verdier stammer fra deres opprinnelige kultur og tradisjoner, som de har tatt med seg fra deres land og ønsker å bringe videre til deres barn (Javo, 2010).

Berry utarbeidet en akkulturasjonsmodell som beskriver akkulturasjonsprosessen. Modellen vektlegger to dimensjoner hvor den ene innebærer i hvilken grad innvandrere velger å bevare og vedlikeholde egen kultur. En beholder sin egen identitet og verdsetter egne normer og verdier. Den andre dimensjonen handler om i hvilken utstrekning de ønsker å delta i og tilegne seg noe ifra den gjeldende majoritetskulturen. Det finnes altså ulike strategier som innvandrere bruker som utgjør delt deltakelse slik Berry benevner det.

	Kulturell opprettholdelse (minoritetskulturen)	Kulturell opprettholdelse (egen minoritetskulturen)
	JA	NEI
Kontakt og deltakelse i majoritetskulturen. JA	Integrering	Assimilering
Kontakt og deltakelse i majoritetskulturen. NEI	Separasjon	Marginalisering

(Javo, 2010: 38)

Tilpasningen skjer i fire former. Enten ved at innvandrere velger å bevare egen kultur og tradisjon uten å tilpasse seg majoritetskulturen og samfunnet. Dette kalles da for separasjon. Eller ved at innvandrere velger å tilpasse seg majoritetskulturen, men samtidig tar avstand fra egen kultur. Da snakker vi om assimilasjon. Hvis en derimot verken bevarer egen kultur eller involverer seg i majoritetskulturen, marginaliserer en seg. En kan også utvikle en tokulturell identitet gjennom både å tilpasse seg majoritetskulturen og beholde sin egen etnisk kultur og identitet. Da vil det skje en integrering (Javo, 2010). I mitt prosjekt vil jeg kunne se hvilke strategi informantene mine har valgt å følge. Det kan også vise seg hvilke strategi deres foreldre ønsket at deres barn skulle utvikle. Resultatene fra disse tilpasningsstrategiene vil vise følgende; integrerte ungdommer som trives (dette vil ifølge Berry være den beste strategien), ungdommer som separerer seg som vil føre til visse utfordringer og uro, ungdommer som er assimilert som nekter å definere seg med foreldrenes opprinnelige kultur, eller ungdommer som faller av og ikke klarer å tilhøre eller finne seg igjen i noen kulturer.

I følge Berry, vil kjernen i akkulturasjon foregå på grunnlag av to aspekter. Den ene er den vi har sett på ovenfor. Altså den opprinnelige kulturen og hvilken strategi innvandrere velger å følge. Akkulturasjonsstrategiene integrering, separasjon, assimilering og marginalisering utformes med utgangspunkt i individets valg av hvilken strategi han vil bruke. Det andre aspektet fokuserer på hvordan måten en blir møtt fra samfunnets side, som i følge Berry spiller en viktig rolle i akkulturasjonsprosessen.

Aspektene beskrives som en modell og ser slik ut (Javo, 2010):

	Kulturell opprettholdelse (minoritetskulturen)	Kulturell opprettholdelse (egen minoritetskulturen)
	JA	NEI
Kontakt og deltakelse i majoritetskulturen. JA	Multikulturalisme	Smeltedigel. (melting pot)
Kontakt og deltakelse i majoritetskulturen. NEI	Segregering. parallelsamfunn	Ekskludering

(Javo, 2010: 40)

Som vi ser her er akkulturasjonsstrategiene avhengig av forhold både mellom og i gruppene. Det vil si at integrering avhenger av blant annet like mye av samfunnets innstilling som av innvandrergruppenes holdninger. Det betyr at det blir vanskelig å få til integrering hvis

samfunnets holdninger er preget av en segregeringstanke. I Norge, hevder Javo (2010), at innvandrere blir stadig bedre integrert i det norske samfunnet. Multikulturalisme er å leve i et mangfold av flere kulturer og etnisiteter og man må se positivt på det. Javo (2010) mente at det er krevende siden det innebærer at man ikke skal bruke kun sin egen kultur som kilde og målestokk for å vurdere hvor gode andre kulturer er. Det krever dermed modenhet, toleranse, og vilje for et felleskap som er basert på likeverd (Javo, 2010). Smeltedigel handler om når minoritetskulturen forsvinner i majoritetskulturen. Dette skjer når majoriteten krever tilpasning til kun én kultur, uten å prøve å være mer åpen for å tilpasse minoritetskulturen.

Segregering handler om at minoriteters tilknytning til majoritetskulturen er veldig lavt, fordi de beholder og følger deres kultur i høyere grad. Det kan føre til at minoritetsgrupper vil kreve fra majoriteten at de heller skal tilpasse seg minoritetskulturen. Slike separasjonsholdninger fra minoriteter fører til segregering. Ekskludering er på en måte en strategi som er i motsetning til segregering. Det vil si at ekskludering handler om frykten for fremmede ideologier. Slike holdninger mot minoriteter kan føre til stigmatisering (Javo, 2010).

Berry mente også at det er andre modererende faktorer før og etter akkulturasjon som kan påvirke denne tilpasningen. Før akkulturasjons modererende faktorer mente han faktorer som kjønn og alder. Modererende faktorer etter akkulturasjon, er strategier, tidsaspekt og mestringsstrategier (Javo, 2010). Siden jeg bruker informanter fra den asiatiske kulturen, vil det bli spennende å høre hvordan de blir møtt fra majoriteten. Prosjektet vil vise oss hvilke strategi majoriteten tar i bruk og hvilke betydning og påvirkning det har hatt for informantene.

3. Metode

3.1 Metode

Først skal vi se på forskningsprosesser og trinn, diskutert i oppgaven i et kvalitativt forskningsopplegg. Trinnene presenteres som følgende; aller først er valg av tema og formulering av problemstilling. Deretter kommer valg av metode og videre teoretiske tilnærminger og innsamling av data fulgt av analyse. Til slutt benyttes teori og data i tolkningen av funnene. De nevnte trinnene gjelder for både kvalitativ og kvantitativ metode. Presentasjon av trinnene vil skje på den måten at trinn en og to som handler om valg av tema og formulering av problemstilling vil bli presentert sammen og under metodedelen. Resten av trinnene vil tas hver for seg i egne overskrifter, fordi hvert trinn krever en egen utarbeiding og tar stor plass og fokus i prosjektet.

1. Tema og problemstilling

Når det gjelder det første trinnet, valg av tema, bør utvelgingen i følge Thagaard (2003) ha både faglig begrunnelse, samfunnsmessig begrunnelse og selvfølgelig en egen interesse for forskning på et bestemt område. Inspirasjonen til valg av tema kan være blant annet personlige erfaringer, faglitteratur eller begge deler (Thagaard, 2003). Mye av arbeidet går til å avgrense tema og fokus. Jo tydeligere og avgrenset problemstillingen er, desto mer fokusert vil gjennomføringen av forskningen bli. Det er fordi når en vet hva en søker etter, vil alle trinnene være mer rettet mot for å belyse det som er satt i fokus (Dalen, 2011).

Når det gjelder valg av tema kan jeg si at det ikke var så enkelt som man kunne tro det var. Jeg var ganske interessert i tema kulturforskjeller, men likevel var jeg redd for å gjøre det av flere grunner som ble nevnt tidligere i oppgaven. Kulturforskjeller er et stort tema som trengte god planlegging, avgrensing og hardt arbeid.

Videre krevdes utforming av problemstilling, som kan virke lett i starten men som viser seg å være et vanskelig valg. Til trøst for dette innså jeg at etter hvert og under arbeidet videre mot andre trinn, hvor god problemstillingen var. Utforming av problemstilling utgjør hvilken metode som kan benyttes og hvordan en best mulig kan besvare problemstillingen (Thagaard,

2003). Altså, alle trinn er på en måte både avhengige av hverandre og fullfører hverandre. Jeg har prøvd flere formuleringer og ser at det ikke er så enkelt å kunne formulere en god problemstilling i en tidlig fase. Likevel har jeg formulert en ganske åpen problemstilling slik at videre arbeid kan settes i gang og også for å kunne ha åpne innspill og fokusering på forskjellige undertemaer i oppgaven.

Det andre trinnet er metodedelen som er like krevende og som nevnt ovenfor avgjøres på bakgrunn av formulering av problemstillingen. Den kvalitative metoden vil være den aktuelle metoden for det temaet jeg velger å forske på, siden jeg er mer opptatt av å fokusere på informantenes opplevelser og forklaringer. Kvalitativ metode blir ofte anvendt i samfunnsvitenskapen hvor hensikten er å oppnå en forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av detaljerte data om informantenes opplevelser (Thagaard, 2003). Metoden studerer ofte atferd og samhandling mellom mennesker og er derfor godt egnet til å studere personlige og sensitive temaer som kan omfatte private forhold i personens liv. Derfor vil en kvalitativ metode være en nyttig metode å bruke i mitt forskningsprosjekt. Kvalitativ metode passer også godt fordi jeg ønsker å se nærmere og komme i dybden på informantenes opplevelser og oppfatninger om deres eget liv og et generelt perspektiv på livet.

3.2 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode kjennetegnes med at den er utforskende. Utforskningen innebærer å finne frem til spesielle og spennende fenomener fra virkeligheten. Forskerens rolle går ut på å utforske, altså å søke etter dybdekunnskap og meninger ved fenomenet som studeres. Den søker etter informantenes opplevelser, erfaringer, tanker, holdninger og livsverden. Ettersom forskeren er på søken etter informantens opplevelser, er han opptatt av å fange meninger. Det innebærer at forskeren innehar en rolle som å forstå menneskers handlinger og atferd.

Metoden kjennetegnes også med sin fleksibilitet i strukturen. Den er ikke lik kvantitativ metode, hvor kvalitativ metode gir rom for forskeren til å spille inn i forskningsprosessens metode. Fleksibilitet gjør det også lettere for forskere å bevege seg fritt i prosjektets faser og eventuelt endre eller korrigere arbeidet. Ettersom informantens opplevelser er kjernen i kvalitativ metode, vil operasjonalisering være uaktuelt her. Begreper som validitet, generalisering og reliabilitet blir vektlagt på en annen måte i kvalitativ metode (Befring, 2007, Postholm, 2010, Dalen, 2011).

Før en student begynner med sin forskning må han søke om tillatelse til å oppsøke aktuelle informanter. Det vil si at forskningen må godkjennes fra NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste). Godkjenningen skjer ved utfylling av et skjema på cirka åtte sider som beskriver prosjektet. Dette innebærer å besvare spørsmål som for eksempel hvilke informanter det gjelder, hvor de finnes, om problemstillingen, sikring av datamateriale, konfidensialitet, informasjonsbrevet, temaer i intervjuguiden også videre. Kvalitativ metode vil være mer aktuelt og bedre egnet for mitt prosjekt, siden jeg er ute etter å komme nærmere informantene og studere kulturforskjeller fra informantenes perspektiv og opplevelse. I neste avsnitt skal vi se nærmere på intervju som forskningsmetode og videre i kapitlet skal vi se på intervjuprosesser i kvalitativ metode.

3.3 Intervju

3.3.1 Intervju forskningsmetode

Intervju er en kvalitativ forskningsmetode. Metoden stiller forskeren overfor etiske utfordringer i forhold til valg av informanter, intervjusituasjoner og resultater fra slike studier (Dalen, 2011). Begrepet intervju betyr utveksling av synspunkter mellom personer som snakker sammen om et felles tema (Kvale & Brinkmann, 2009). Å fremskaffe fylldig og beskrivende informasjon om hvordan informanten opplever ulike sider ved sin livssituasjon, er et viktig moment som gjør at intervju som metode egner seg å bruke i mitt prosjekt. En fordel som kjennetegner bruk av intervju, er at det er godt egnet til å få innsikt i informantenes egne erfaringer, tanker og følelser. Vi ser derfor at intervju brukes som forskningsmetode i mange fag som historie, antropologi, psykologi, spesialpedagogikk og sosialmedisin (Dalen, 2011).

Tema og problemstilling danner grunnlag for utarbeiding av aktuelle spørsmål som skal belyses gjennom intervjuene. Siden mitt tema tar for seg informantenes opplevelser og forklaringer, velger jeg å benytte intervju som forskningsmetode. Spørreskjema eller en annen forskningsform vil ikke på samme måte gi den informasjonen jeg trenger. Spørreskjema kan begrense informantenes tenkning, muligheten for flytende fortellinger og har en annen innflytelse på informanten. Mens en intervjuform vil gi meg mulighet til å komme i direkte relasjon med informantene, gå inn i dialog og få mer opplysninger og høre dypere meninger

om hva informantene har opplevd. Også var det interessant og rik prosess å møte ungdommer fra forskjellige kulturer og tradisjoner. Ikke minst vil fyldig informasjon komme i form av “frie” fortellinger og gjennom dialog med gjeldende person.

3.3.2 Intervju typer

Intervju kan benyttes for å samle inn kunnskap. Intervju som forskningsmetode har ulike former for innsamling av informasjon. Intervju kan enten være strukturert, åpent eller semistrukturert. Strukturert intervju innebærer at forskeren har faste spørsmål og svarkategorier. Målet vil være å sikre at hvert intervju presenteres med akkurat de samme spørsmålene i samme rekkefølge. Utfordringen med en slik intervjuform blir å sikre pålitelige svar som samles og sammenlignes. Om sammenligningene kan gjøres med tillit mellom prøven undergrupper eller mellom ulike undersøkelsesperioder, er enda en utfordring (Kvale & Brinkmann, 2009).

En svakhet ved den strukturerte intervjuformen er dens rigiditet, som gjør at spørsmålsformuleringen ikke kan tilpasses den enkelte. Denne formen intervju brukes mye i epidemiologisk forskning (Befring, 2007, Kvale & Brinkmann, 2009). Strukturert intervju vil ikke være den aktuelle formen for min forskning. Jeg ønsker mer frie fortellinger fra informantene og mer flytende samtale. Jeg er mer åpen for innflytelse, synsvinkler og prioritering fra informantenes side. Etter min oppfatning vil en strukturert intervjuform ikke egne seg i mitt prosjekt, heller ikke for mine informanter.

Åpen intervju er motsatt av strukturert intervju. I et åpent intervju er målet at informanten forteller mest mulig fritt om sine erfaringer og opplevelser. Den arter seg som en samtale om et emne hvor intervjupersonen styrer i større grad. Denne formen for intervju er veldig krevende fordi intervjueren ikke skal ha formulert spørsmål på forhånd og er mer avhengig av at informanten er villig til å meddele sin informasjon. Ikke minst er denne typen intervju avhengig av en profesjonell forsker (Dalen, 2001). En slik form for intervju vil være vanskelig for meg å anvende, siden jeg på forhånd har noen temaer som jeg ønsker å fordype meg i. Åpen intervju er også en veldig krevende intervjuform og trenger en såkalt profesjonell og erfaren intervjuer. Det ville ha vært en utfordring hvis jeg hadde valgt å anvende denne formen, men på grunn av liten tid velger jeg ikke denne formen. At den ikke er nødvendig for å kunne samle inn data, er også enda en årsak til at jeg forkaster den.

Et semistrukturert intervju er en kombinasjon av et strukturert og ustrukturert intervju. Thagaard (2003) bruker et annet begrep og kaller det for ”delvis strukturert intervju” (Olsson & Sørensen 2003, Thagaard, 2003). Semistrukturert intervju er mer fleksibel, slik at nye spørsmål blir brakt underveis i intervjuet som et resultat av hva intervjuobjektet forteller. Denne formen har en generell rammeverk av temaer som blir utforsket. Dette krever utarbeiding av intervjuguide som er fleksibel, altså at spørsmålene kan stilles på forskjellige måter for ulike aktører. Intervjuguiden vil hjelpe forskeren med å fokusere på emnene som er på forhånd lagt, uten å begrense dem til et bestemt format. Slik frihet i semistrukturert intervju vil hjelpe intervjueren til å skreddersy sine spørsmål til intervjuets kontekst og til de som skal intervjues (Dalen, 2011, Kvale & Brinkman, 2009).

Siden problemstillingen er klar og interesseområdene er aktuelle, i tillegg til at jeg har en viss grad av oversikt over temaer, vil jeg benytte et semistrukturert intervju. Noen tanker bak anvending av semistrukturert intervju som metode, er å få mest mulig informasjon fra informantene gjennom en intervjuguide som skal følges til en viss grad. Det kan begrunnes med at intervjuguiden skal gi meg en viss ramme for intervjuet i forhold til temaet. Samtidig får informanten rom for å fortelle fritt. De er også til stor hjelp for å kunne lede intervjuet mot det avsatte målet slik at jeg klarer å besvare problemstillingen (i analyse) og ikke spore av.

Temaene som jeg velger å fokusere på, er i tråd med akkulturasjons modellen. Temaer som oppdragelse, frihet, ansvar, utdanning og selvstendighet anvendes i intervjuguiden. Disse temaene er ikke kun basert på interesser, men også på temaer som har sin påvirkning i tilpasnings strategi som informantene foretrekker og som kan lede til god analyse. En annen grunn for anvending av semistrukturert intervju, er at mine informanter er fra forskjellige land og hver av dem har sine forklaringer og opplevelser. Jeg har behov for informantens subjektive opplevelser og informasjon til å kunne fordype meg i informantens fortellinger. Derfor trenger jeg støttende spørsmål som blir vurdert og er avhengig av intervjusituasjonen. Dermed har jeg anvendt intervjuguiden og tilpasset intervjuet for hver informant

3.3.3 Utvalg

I kvalitativ metode vil de ulike fasene påvirke hverandre under hele forskningsprosessen samtidig vil forskeren starte med bearbeiding, tolkning og analyse i en tidlig fase. Valg av informanter blir det neste steget etter utarbeidelse av tema og definering av problemstilling.

Mitt utvalg sammenlignes med snøball metode, men er ikke helt det samme. Interesse for kulturforskjeller og informantenes opplevelser og dype forklaringer gjorde at måtte tenke nøye gjennom utvalgsriterier som hvem jeg skal velge, hvorfor og ikke minst hvordan jeg skal få tak i informanter. Når det gjelder hvem, har mine utvalgsriterier vært følgende: aller først tenkte jeg å bruke ungdommer som selvfølgelig har en flerkulturell bakgrunn. Informantene skulle være mellom 16 og 18 år, altså ungdommer som går på videregående skole. Videre utvalgsriterier var at de ikke skal ha særskilte tiltak eller bakgrunn som for eksempel vært meldt i barnevernet, barn og ungdoms psykiatri eller lignende. At informantene skulle være andregenerasjons innvandrere, altså født og oppvokst i Norge, var også med i utvalgsriteriene. I grunnen ønsket jeg informanter fra begge kjønn, også at informantene skulle være opprinnelige fra en ikke vestlig kultur hvor foreldrenes bakgrunn er asiatisk.

Begrunnelser for valg av informanter i den alderen er av min oppfatning om at ungdommer kan være mer bevisste på deres behov, framtidsplaner, oppmerksomme på kulturforskjeller, i tillegg til at de er i stand til å innse og kunne forklare forskjellen mellom det å være etnisk norsk og flerkulturell. Ikke minst vil disse ungdommene snart være myndig. Å fylle atten år vil innebære flere selvvalg og selvbestemmelser i samfunnet som for eksempel å ha stemmerett, ekteskapsrettighet, høyere utdanning og rett til å ha førerkortet. Jeg tenker også at slike ungdommer allerede har vært utsatt for eller opplevd situasjoner som de selv mener er krevende, eller situasjoner hvor de merker kulturforskjeller blant jevnaldrende. De er også mer modne for å kunne fortelle og bidra med nyttig informasjon, mener jeg.

Kriteriet om at informantene skal gå på videregående skole og ikke ha en særskilt forhistorie, kan begrunnes med at et av målene med prosjektet er å se hvor godt informantene er integrert og hvilke strategier de foretrekker. Dermed vil jeg snakke med ungdommer som har et vanlig og stabilt liv og ikke minst for å utelukke temaer som psykiske problemer, depresjon og/ eller akkulturasjonsstress. Når det gjelder andregenerasjons ungdommer er målet at deres oppvekst og fødested vil være det samme. Det innebærer at det kan gi et grunnlag for å kunne til en viss grad sammenligne forskjeller og trekke ut felles oppfatninger mellom disse informantene, om de så langt har hatt et stabilt liv, oppvekst og såkalt like levevilkår. Samt finne ut av om deres muligheter for integrering er større enn deres foreldres generasjon/ førstegenerasjon.

Når det gjelder det siste utvalgsriteriet om å bruke begge kjønn, var tanken bak det min interesse i å se forskjeller mellom kjønn både tankemessig, opplevelser, erfaringer og i

oppdragelsen. Det endte likevel med at kun jenter stilte opp frivillig ettersom den ene informanten vervet den andre også videre. Jeg syntes det var greit med kun jenter, fordi (basert på egne erfaringer) vet jeg at kjønnsforskjeller ville ha utgjort en stor forskjell på for eksempel erfaringer og opplevelser. Dette anses ikke som en ulempe, tvert imot er det en fordel å kunne se forskjeller samt at det er et spennende tema. Men ettersom jeg har liten tid igjen til å bli ferdig med prosjektet, er det kanskje like greit at jeg avgrenser kjønnsforskjeller til kun å gjelde hunkjønn. En fordel med det vil være økt validitet i mitt prosjekt siden jeg fordyper meg grundig i mitt tema heller enn å drøfte det overfladisk hvis jeg hadde valgt å se på begge kjønn.

Neste spørsmål jeg skal ta for meg er hvordan jeg fikk tak i informanter. Etter å ha utarbeidet intervjuguide tok jeg kontakt med en venninne som oppfyller kravene for mitt utvalg. Hun er myndig og jeg trengte kun hennes samtykke. Jeg presenterte prosjektet for henne og hun viste interesse og vilje til å stille opp. Videre tok min søster kontakt med hennes venninnes datter. Både mor og datter viste seg å være villig til å takke ja til deltakelse i prosjektet. Jeg fikk samtykke fra moren og datteren selv og det gikk både greit og ganske raskt med å få tak i andre informanter. Jeg fant min tredje informant via kontakt gjennom den andre informanten. Altså fikk jeg tak i mine informanter gjennom bekjente så å si. Det endte med tre informanter, siden jeg hadde litt kort tid på grunn av temaendringen. Likevel fikk jeg god og fyldig nok informasjon fra informantene som hjalp meg å besvare problemstillingen og å analysere.

Denne metoden er ikke akkurat i samsvar med snøball metoden. Utenom den første informanten, valgte informantene selv å delta i intervjuene uten at jeg var i direkte kontakt med dem. Dette kan sammenlignes med seleksjon i rekruttering av utvalg. Det som likevel gjør at den kan ligne på snøballmetoden er at den ene informanten vervet andre deltakere som hun selv visste var aktuelle for mitt prosjekt.

Når det gjelder fakta om mine informanter så kan jeg si som nevnt ovenfor at det endte med tre unge jenter med muslimsk bakgrunn. Altså ikke vestlig bakgrunn, men et asiatisk bakgrunns kultur. Jeg velger å kalle dem for informant a, b og c. Informanten a er atten år gammel, går i yrkeslinje helsesekretær og det er siste året hennes på videregående skole. Informant a ønsker å bli arkitekt ingeniør og kommer fra gamle Oslo bydel. Informant b er snart sytten år og går i allmennlinje og kommer fra bydel Stovner. Informant b ønsker å bli barnevernet konsulent. Mens moren har andre ønsker og vil at alle barna skal bli leger.

Informant c er også fra bydel Stovner og er seksten år. Hun går i allmennlinje og satser på å bli enten advokat eller engelsk lærer.

3.3.4 Intervjuprosessen

Som nevnt tidligere vil en intervjuprosess starte med en forberedelsesdel. Forberedelsesdelen i intervjuet innebærer et klart tema og problemstilling, utarbeiding av intervjuguide, verktøy som brukes, prøveintervju, selve intervjusituasjonen og transkribering. Jeg kan starte med å forklare litt om både forberedelsen og intervjusituasjonen. Forberedelsen krever kunnskap og egenskaper til å kunne sette i gang intervjuet. Kunnskap om hvordan man kan forholde seg til informanten, stille spørsmål og markere informantens reaksjoner også videre. Egenskaper kan både forbedres og utarbeides på et prøveintervju.

Kvale og Brinkmann (2009) skriver om formålet med intervju, at det innebærer mening, er kvalitativt, deskriptivt og fokusert, har tvetydighet, endring, følsomhet, samt innehar en personlig situasjon og positiv opplevelse. Det sier hvor godt forberedt og hvor bevisst intervjueren bør være for å få opplysning om det han trenger (Kvale og Brinkmann, 2009). Det er en fordel at jeg selv har en flerkulturell bakgrunn, som gjorde det lettere for meg å intervju mine informanter. Jeg la merke til at informantene mine brukte begreper som; vi, oss, utledninger, du forstår meg og lignende. Min bakgrunn førte til at informantene følte seg mer komfortable og at vi stod på samme plattform. Likevel trengte jeg å forberede meg godt og ikke minst faglig slik at jeg ikke mister veien til målet.

Utarbeiding av intervjuguide er viktig i semistrukturert intervju. Intervjuguide skal inneholde sentrale temaer og spørsmål som til sammen dekker det viktigste/overordnede området som det forskes på og som skal belyses. Det er en krevende prosess som handler om å omsette prosjektets hovedproblemstilling – kulturforskjeller – til konkrete tema og undertemaer. Det rådes å benytte traktprinsippet. Det vil si prinsippet om at intervjueren begynner med spørsmål som ligger i randsonen i forhold til de mer sentrale og mest følelsesladde temaene. Jeg gjorde noe lignende i intervjuene mine. Det innebar at jeg startet med å be informantene om å fortelle fritt og generelt om seg selv og deres kultur, før jeg gikk videre gjennom andre temaer og mer spesifikt.

Det er viktig med godt utarbeiding av temaer og spørsmål fordi det er vårt bidrag av datamateriale. Måten spørsmålene skal stilles på, kan avgjøre om informanten åpner seg og forteller om sine opplevelser med egne begreper. Gjennom erfaring i utarbeiding av spørsmål vil man sitte igjen med en kompetanse i hva som er gode spørsmål i en guide for kvalitativ intervjuforskning (Dalen, 2011). Veiledere har mer kompetanse og erfaringer slik at det blir til hjelp for oss studenter å kunne utarbeide et godt prosjekt.

Temaer og spørsmål i intervjuguiden min skulle dekke grunnlaget for teorien samt for å kunne analyseres for å besvare problemstillingen. Derfor har jeg brukt mye tid til å vurdere temaer som virker mest relevante og er i tråd med teoridelen min. Problemstillingen og temaene er kulturforskjeller og akkulturasjon, individualisme og kollektivism og oppdragelsesformer som ble presentert i teorien. Ut fra dette fikk jeg tanker om hva som kunne være aktuelle temaer. Akkulturasjon handler om tilpasning i møtet mellom to kulturer. Denne modellen ga meg inspirasjoner til mange gode deltemaer som kunne anvendes i intervjuguiden. Temaer som oppdragelse og relasjoner mellom familie og hjemmeregler, kunne belyse både informantens og foreldrenes strategi, tanker og ikke minst opplevelser av tilpasning til majoritetskulturen. Dermed hadde jeg åpne spørsmål om oppdragelse, hjemmeregler, krav og forventninger. Besvarelser ville føre til avklaring på tema.

Foreldres utdanning og deres påvirkning var et tema jeg mener er viktig, ettersom utdanning kan være en påvirkende faktor på foreldrenes tanker og livsstil. Det gjelder også på deres valg og innspill overfor barna og på tilpasning til majoritetskulturen. Andre temaer som tok sin plass i intervjuguiden er den sosiale banen og friheten. Disse temaene viser informantens foretrukne valg av strategier og eventuelle begrensninger og tilpasninger. Ettersom friheten og det sosiale livet kan være avgjørende for hvordan man blir som person og strategier man bruker i relasjon med andre. Fordommer, opplevelser og tanker bak er et annet viktig tema ettersom akkulturasjonsmodellen også handler om tilpasningsstrategier fra majoritetens side. Altså, om gjensidighetstilpasning i møtet mellom to kulturer. Jeg har stilt spørsmål og bedt informantene fortelle om temaet med eksempler og forklaringer.

Tekniske hjelpemidler og utstyr er noen av ressurs for intervjuforskning. Siden det er informantens, opplevelser og erfaringer som drøftes og analyseres, trenger vi å ivareta på all informantens tale. Ved hjelp av slik utstyr som diktafon med høy kvalitet, kunne jeg slippe å notere ned alt som blir sagt mens informanten driver å fortelle, også gjør slik utstyr

intervjusituasjonen lettere og mer flytende (Dalen, 2011). Kvaliteten på diktafon er utrolig viktig for å kunne virkelig fange mine informantenes egne ord og fortellinger. Utstyr hadde stor betydning og lettet arbeidet for meg.

Prøveintervju er ment for å teste og praktisere intervjuet og intervjuguiden. Dalen (2011) mente at i en kvalitativ intervjustudie må det alltid foretas et eller flere prøveintervjuer. Jeg hadde to prøveintervju som jeg mener var utrolig viktig å ha. Felen med det var både å kunne teste ut intervjuguiden og meg selv som intervjuer. Det første prøveintervju var sammen med medstudenten. Medstudenten er fra studiet spesialpedagogikk. Det var nyttig å kunne del med hverandre opplevelser, gi tilbake meldinger og testet hvor gode spørsmålene var.

Medstudenten kunne bidra med sine tanker og meninger om innholdet i intervjuguiden og ga tilbakemeldingen på hvordan spørsmålene var formulert og fungerte. Også hvordan personlig egenskaper og væremåten i intervjusituasjonen var. Ikke minst fikk jeg mulighet for å prøve det tekniske utstyret og se hvordan det fungerer. Det andre prøveintervju var sammen med broren min som er både medisinstudent nå og har hatt master i farmasi. Han er en dyktig person og jeg fikk god tilbake melding fra han. De to prøveintervjuene ga meg stor hjelp og tilbake meldinger fikk meg til både å justere litt og omformulere noen spørsmål.

Det siste jeg måtte gjøre etter å ha utarbeidet intervjuguide, prøveintervju, funnet aktuell informanter og fullførte intervjuene, var å transkribere intervjuene. Transkribering er både en interessant og en langsom prosess. Å lytte til intervjuene, fikk meg til å tenke mer og grundig i informantenes besvarelser. Det føles litt annerledes enn den levende selve intervjusituasjonen. Den relasjonen og samspille mellom meg og informantene blir helt usynlig og nesten kun det språklige som blir verdsatt. Til tross for at det er mye enklere å bruke tekniske hjelpemidler og programmer for å transkribere som sparer oss tid, krefter og stress, var det fortsatt krevende prosess å transkribere en timers intervju. Tekniske hjelpemidler og programmer som diktafon, minneflash og Windows media Audio programmer er utrolig nyttige verktøy for å kunne transkribere intervjuene. Altså at råmaterialet som er lydfilen skal omgjøres til tekstfil som er grunnlaget for analyse (Dalen, 2011). Kvale og Brinkmann (2009) ser på denne prosessen som en form for datareduksjon og er litt kritiske til at forskeren bare forholder seg til utskriftene under analysen. Det kan unngås ved nøyaktig og grundig transskripsjon, når dette skjer så kan man forholde seg til utskriftene som råmateriale (Kvale & Brinkmann, 2009).

Transkribering var en viktig fase men veldig slit som. Jeg måtte skrive absolutt alt som ble sagt, også små ting som å le og ta pauser. Det var ikke helt enkelt å se bort fra slike ting som i min mening er verdt å ha med. Selv om transkribering gjelder alle lyder og utsagn som skal omgjøres til tekst, hadde jeg notater fra alle intervjusituasjoner. Notater som gikk mer på det emosjonelle og det som hadde med den non-verbale kommunikasjon å gjøre. Også notater om den konteksten og relasjonen mellom meg og informanten som er utrolig viktig for å ha god intervju. Etter at en er ferdig med transkribering så kan en bevege seg videre i oppgaven og finne en fortolkningstilnærming slik at råmateriale kan organiseres best mulig og videre brukes i analyse.

3.4 Fenomenologi

Jeg har valgt å bruke en fenomenologisk tilnærming ettersom jeg mener denne tilnærmingen egner seg best i mitt prosjekt. Fenomenologisk tilnærming legger vekt på forståelse av sosiale fenomener ut i fra informantens egne perspektiver og å beskrive fenomenet slik det oppleves av informantene (Thagaard, 2003). Det er dette som er kjernen og mest interessant i en fenomenologisk tilnærming (Kvale & Brinkmann, 2009). Denne tilnærmingen tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker en forståelse av meningen i enkeltpersoners erfaringer (Thagaard, 2003). Ettersom det er informantenes subjektive opplevelse som er grunnlag for mine rådata vil fenomenologi være en egnet tilnærmingen å bruke.

Fokus i en fenomenologisk tilnærming retter seg da mot det som tas for gitt innenfor en kultur. Den bygger på en underliggende antakelse om at realiteten er slik man oppfatter at den er (Thagaard, 2003). Kulturforskjeller vil være best forklart slik mine informanter erfarer og forklarer det. Utgangspunktet for fenomenologien var bevissthet og opplevelse, men den utvidet seg så til å omfatte menneskets livsverden og til å ta hensyn til kroppen og menneskers handlinger i historisk sammenheng. Siden interessen i fenomenologien er rettet mot forståelse av sosiale fenomener fra aktørens perspektiv, vil denne tilnærmingen være godt egnet til forskning der man bruker intervju (Kvale & Brinkmann, 2009).

Giorgi er en sentral bidragsyter til utviklingen av fenomenologi som tilnærming i kvalitativ forskning. Giorgis metode beskrives av Dalen (2011) og Postholm (2010) som en modell på

fire og fem trinn. Men Giorgi selv har presentert en modell bestående av tre trinn. Dalen beskriver de samme trinnene men utvider den med en annen form for presentasjon. Jeg velger å forholde meg til Giorgis sine tre trinn som er beskrivende, meningsbærende og analyse.

1. Beskrivende

Giorgi (2009) sin modell starter med at forskeren inntar en holdning i tråd med fenomenologisk reduksjon, som innebærer å sette tidligere kunnskap midlertidig i parentes. Likevel skal forskeren innta det perspektivet fagområdet tilsier. Når forskeren har inntatt den påkrevde holdningen kan han nærme seg datamaterialet (Giorgi, 2009).

Jeg har som nevnt tidligere selv en flerkulturell bakgrunn og har både erfaringer og opplevelser om dette tema, derfor måtte jeg, slik Giorgi presenterer første trinn, legge det til side for å kunne innta informantens meninger og opplevelser. Både intervjusituasjonen og den endelige avskriften av det, gir meg et godt innblikk i informantens opplevelse og oppfatning av sin situasjon. Ettersom intervju krever at man bruker utstyr og transkriberer materialet, noe som er en lang og krevende prosess, vil jeg som forsker måtte lese gjennom intervjutranskribering for å få en helhetlig oversikt over datamaterialet. Å lese nøye gjennom intervjuene fører til jeg får en opplevelse av omfanget av temaet kulturforskjeller.

2. Meningsbærende

Trinn to innebærer å identifisere meningsbærende elementer og beskrive disse i den språkdrakten de fremstår (dagligtale). Her vil hovedvekten legges på hvilke utsagn som vurderes å være meningsbærende. Det kan blant annet være avhengig av det fenomenet som studeres (Dalen, 2011). Jeg søkte etter utsagn som fortalte meg noe om ungdommenes opplevelser rundt kulturforskjeller. Jeg så spesielt etter utsagn som hadde stor mening i form av kontraster, ressurser og eller frustrasjoner. Informantene mine var villige til å dele mye med meg og i starten var det vanskelig å velge meningsbærende elementer. Etter hvert, ved mer bearbeiding og fordypning i temaet, kunne jeg lettere se hvilke utsagn som burde vektlegges og som var meningsbærende. Denne prosessen krevde en del egne tolkninger som var en stor utfordring i begynnelsen av prosessen.

3. Analyse

Det tredje trinnet er det mest omfattende. Det handler om at forskeren foretar en omskriving av de meningsbærende temaer og analyser det mot teorien på fagområdet. Altså det å foreta en overordnet teoretisk tolkning av materialet (Dalen, 2001, Giorgi, 2009). Fagfelt og tema avgjør hvilke aspekter ved fenomenet som tas frem. De omskrevne meningsenhetene fra intervjuene sammenfattes til en uttalelse for hvert intervju. De sammenholdes og danner grunnlag for formuleringen av en generell beskrivelse av opplevelse av fenomenet (Giorgi, 2009). Dette syntes jeg var det vanskeligste trinnet i prosjektet. Det var en utfordring å kategorisere utsagnene. Hovedkategoriene skulle igjen deles inn i underkategorier. Jeg valgte til slutt å kategorisere under temaer som på forhånd var fordelt i intervjuguiden. Temaer som oppdragelse, utdanning, foreldrenes forventninger, religion, kjønnsforskjeller, frihet og utfordringer og fordommer. Disse temaene ble kategorisert i en logisk rekkefølge under tre hovedkategorier. Den første hovedkategorien handler om å leve mellom to kulturer. Den andre handler om tilpasningsstrategier og utfordringer, og den tredje handler om å bygge bro mellom to kulturer. Hvert tema blir drøftet og analysert under en av disse tre hovedkategoriene.

3.5 Kvaliteten i intervjuforskning

3.6 Validitet

Kvaliteten i intervjuforskning handler om troverdighet og i hvilken grad funnene fra slike studier kan anvendes for andre grupper og andre situasjoner enn de som er forsket på.

Kvalitativ metode skiller seg sterkt fra kvantitativ metode som har utviklet finurlige og standardiserte metoder for å måle validitet og reliabilitet. Kvalitativ forskning bygger på et perspektiv og noen grunnforutsetninger om at mennesker skaper eller konstruerer sin sosiale virkelighet og gir mening til sine erfaringer. Det vil innebære at det ikke finnes en "sann" virkelighet eller universelle lover (Søndergaard, 200, Dalen, 2011). Dermed må spørsmål om validitet og reliabilitet behandles annerledes. I mitt prosjekt vil det være vanskelig for andre å sette seg inn i mine informanternes opplevelser og forklaringer. Mine informanter har opplevd og erfart situasjoner som kan virke kjent for andre ungdommer med flerkulturell bakgrunn, men hvert individ er unikt og kan oppleve ting forskjellig.

I mange tilfeller vil begrepet validitet bli definert som sannheten, riktigheten og styrken ved en uttalelse. Valide slutninger er korrekt utledet fra sine premisser. Argumenter som regnes som valide vil måtte være fornuftige, velfunderte, sterke og overbevisende. Når det gjelder validitet i samfunnsvitenskapene vil det handle om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det en skal undersøke (Lunden, 2002). Det vil si at man stiller spørsmålet ”Måler man det man tror man skal måle?” Hvis resultatene forventes å være i tallform vil en kvalitativ metode være ugyldig. Men i en bredere fortolkning vil validitet også handle om i hvilken grad en metode undersøker det den er ment å undersøke (Kvale og Brinkmann, 2009).

Dalen (2011) foreslår at man i kvalitative studier bør benytte andre begreper og annen terminologi enn den som anvendes i kvantitative studier. Jeg har brukt intervju som forskningsmetode siden min problemstilling handlet om opplevelser og forklaringer fra informantens perspektiv. Dermed kan jeg hevde at den metoden jeg brukte var godt egnet i mitt prosjekt. Gjennom de ulike fasene i prosjektet måtte jeg hele tiden stille meg spørsmålet ”måler jeg det jeg skal måle?”

Kvale og Brinkmann (2009) kom med et viktig innspill når det gjelder validitet i kvalitativ metode da de mente at validitet ikke bare skulle gjelde intervjumetoden, men at alle fasene i kvalitativ metode skulle valideres (Kvale & Brinkmann, 2009). Videre mente de at en forsker bør flytte fokuset fra en endelig validering av produktet, til en kontinuerlig prosessvalidering. Dalen (2011) mente at Kvale og Brinkmann (2009) drøftet validitet på et psykologisk fagområde. Derfor velger jeg heller å drøfte validiteten i mitt prosjekt med utgangspunkt i det som Dalen (2011) viser til. Dalen vektlegger Maxwell (1992) sin fremstilling i sin drøfting av validitet. De løfter frem fire forhold i kvalitativ intervjuforskning. Det første er forskerrollen, det andre er forskningsopplegget som innebærer både utvalg og metodisk tilnærming, det tredje er datamaterialet og det fjerde er tolkninger og analytiske tilnærminger. Både det første, andre og tredje validitetsforholdet handler om det Maxwell betegner for deskriptiv validitet. Men når det gjelder tolkning og analytisk tilnærming så innebærer det en validitet både i forhold til tolkningen og teorien (Dalen, 2011).

Jeg vil også nevne kort noe om hva deskriptiv validitet er. Der handler om hvorvidt beskrivelser av utsagn, atferd og hendelser er nøyte fremstilt og kontrollert, slik at de i størst mulig grad samsvarer med den virkelighet de fremkom i (Gall, Gall & Borg, 2007).

1. Forskerens rolle:

Når det gjelder forskerens rolle kan jeg si at valg av tema for prosjektet var basert både på faglige vurderinger, men også på personlige erfaringer og interesser. I starten ønsket jeg ikke å skrive om dette temaet nettopp fordi jeg selv har flerkulturell bakgrunn, men jeg endte likevel opp med temaet kulturforskjeller. Det som forsterker validiteten hos meg er at jeg er bevisst på at jeg ikke må la mine personlige erfaringer påvirke resultatene og drøftingene i studien.

Kunnskap rundt temaet fikk meg til å kunne komme fram til logiske spørsmål som ville være relevante for prosjektet. Intervjuformen bygger på menneskelig samspill og det skapes en intersubjektivitet mellom forskeren og informanten. Det handler om hvordan opplevelser og situasjonstolkninger blir felles mellom forsker og informanten. Det er viktig fordi uttalelsene skal komme nær informantens opplevelser og forståelse, og på andre siden har forskeren fortolkninger som skal være preget av det forholdet. Det var positivt og en ressurs at jeg selv hadde en flerkulturell bakgrunn. Dette fikk informantene til å oppleve en viss grad tilhørighet. Dette har jeg lagt merke til både i de begrepene informantene brukte, men også i relasjonen og emosjonelt. Ettersom jeg var bevisst på dette var jeg forberedt på å måtte be dem utdype mer i tilfeller hvor informanten kommenterte for eksempel ”du forstår meg sikkert, du vet åssen det er” og lignende. Jeg forsøkte å få dem til å utdype uttalelsene sine, slik at jeg fikk informantens egne beskrivelser, opplevelser og fyldige opplysninger.

2.0 Forskningsopplegg

Når det gjelder forskningsopplegget så innebærer det drøfting av validitet både i forhold til utvalg og metodisk tilnærming.

2.1 Utvalg

For å styrke prosjektet var det viktig å få tak i informanter som var samarbeidsvillige, motiverte og ikke minst kunnskapsrike. På den andre siden har vi spørsmålet om generalisering av resultater fra prosjektet. Generalisering er mest brukt i kvantitativ metode med tanke på store utvalg og representativitet, derfor vil vi i kvalitativmetode ha en helt annen tilnærming. I kvalitativ metode vil det være mottakeren av forskningsresultater som avgjør hvor anvendelige og ”generaliserbare” resultatene er for andre situasjoner. Men for at

mottakeren skal ta en slik avgjørelse og vurdering av prosjektet må forskeren frembringe tilstrekkelig og relevant informasjon (Dalen, 2011).

I mitt prosjekt kan resultatene da handle om å se hvor representative informantene mine var i forhold til min problemstilling. Ettersom jeg hadde tre informanter, vil jeg ikke kunne generalisere funnene. Til tross for et lite antall informanter, fikk jeg nok opplysninger til å kunne besvare problemstillingen. Informantene var kunnskapsrike, hadde mye å fortelle meg og var reflekterende. De var også modne og ærlige og dette mener jeg var en fordel hos informantene mine, som styrket deres perspektiv og meningsbærende refleksjoner og fortellinger.

Beskrivelsen av prosjektet og de ulike fasene i prosjektet vil bidra til å styrke validiteten i studien. Kvale og Brinkmann (2009) har som nevnt tidligere ment at validering skal være like gyldig i alle faser. Når det gjelder validiteten i intervjuene i mitt prosjekt, så handler det om min troverdighet, utarbeidingen av spørsmål, og bevisstheten rundt det. Informantene mine ble i forkant informert om hva intervjuet gikk ut på, og jeg fikk samtykke både fra informantene og deres foresatte før de ble intervjuet. For å gi informantene frihet og trygghet informerte jeg dem om at de ikke trengte å svare på spørsmål som de mente var for personlige eller gikk over deres grenser. Dette førte til mer aksept mellom oss, og jeg slapp å mistenke dem for å ikke svare ærlig på spørsmålene. Dette tok også hensyn til den etiske siden ved intervjuene mine.

2.2 Den metodiske tilnærmingen

Dette er en viktig prosess for det senere arbeidet med tolkning og analyse. Det innebærer bruk av teknisk utstyr for å ivareta informantenes uttalelser i transkriberingen og den endelige utskriften. Jeg mener at bruk av diktafon for å ta opp intervjuene hjalp meg med å beholde og bruke informantenes egne ord og begreper. Det som er krevende i denne prosessen er transkriberingen, og ikke minst bearbeidingen av det transkriberte datamaterialet til en endelig utskrift. Kvale og Brinkmann (2009) drøfter validiteten i et transkribert intervju. De mener at det reiser seg et spørsmål om gyldigheten ved overføringen fra muntlig tale til skriftlig form, *”ved valg av språklig stil for transkripsjonen reises spørsmålet om hva som utgjør en gyldig overføring fra muntlig til skriftlig form”* (Kvale & Brinkmann, 2009: 253).

For å beholde informantenes mening og ord, var utarbeiding til en skriftlig form vanskelig. Hva som er en gyldig form er vanskelig å si, skal man se bort fra ufullførte uttalelser, eller

avbrutte setninger som ikke gir mening? Uttalelser som ikke ble fullført, setninger som ble avbrutt og/eller erstattet med andre setninger ble ikke vektlagt. De endret heller ikke meningen i innholdet i informantens utsagn. Likevel har jeg beholdt alt slik informanten har uttrykt seg. Når det gjelder anonymisering så har jeg skrevet ”hjemland” i stedet for navn på landet de er fra. Venner, alder, skole, og slike ting er anonymisert i henhold til kravene. Slike endringer førte ikke til betydelig endring i informantens utsagn og innhold, ettersom navn på steder og personer ikke har betydning i mitt prosjekt. Dessuten er det kun informantens begreper og fortellinger som er grunnlaget for tolkningen og analysen i mitt prosjekt.

3. Datamaterialet

Datamaterialet er jo informantens uttalelser og utsagn, derfor bør besvarelsene fra informantene være mest mulig fylldige, gjerne med eksempler, opplevelser og forklaringer. Dette vil da være avhengig av min intervjuguide og utarbeiding av spørsmål. I intervjuguiden jeg utarbeidet tenkte jeg i utgangspunktet å ha mest mulig åpne spørsmål for å gi informantene mine anledning til å komme med sin rike kunnskap og fylldige uttalelser. Samtidig passet jeg på å ha støttende spørsmål og forklaringer i tilfeller hvor informanten ikke får klarte å svare, eller det oppstod misforståelser. Noe annet som sikrer validiteten er prøveintervju. Det har jeg skrevet mer om under intervju prosess. Jeg vil hevde at både høy kvalitet på utstyr, det at jeg brukte prøveintervju, og dataprogrammer som ble brukt under transkribering, har bidratt til å styrke mitt datamateriale.

4.0 Tolkning og analyse

I følge Dalen (2011) vil to av Maxwells termer innebære tolkningsvaliditet og teoretisk validitet.

4.1 Tolkningsvaliditet

Det innebærer søking etter indre sammenhenger i datamaterialet i form av tolkning. Det vil føre til at man utvikler en dypere forståelse av temaet som studeres, fra informantens uttalelser og utsagn. Tolkningen bør utdypes og bearbeides godt slik at det kan dannes en helhetsforståelse (Dalen, 2011). I min forskning innebærer det at jeg har forstått informantens utsagn. For å forstå essensen måtte jeg bevege meg bort fra kun informantens uttalelse, til mer

fortolkning. Det krevde at jeg måtte reflektere over teoretiske tilnærminger som jeg kunne trekke inn.

4.2 Teoretisk/ analytisk validitet

Det handler om i hvilken grad de begrepene, mønstrene og modellene forskeren anvender gir oss en teoretisk forståelse av de fenomenene som studeres (Dalen, 2011). Det vil si om jeg kunne vise sammenhengene mellom de teoretiske modellene og forklaringene, og funnene i mitt prosjekt.

3.7 Reliabilitet

Reliabilitet i kvantitativ metode forutsetter at fremgangsmåten ved innsamling og analyse av data kan etterprøves av andre forskere. Dette blir nesten umulig i kvalitativ forskning, nettopp fordi forskeren i her har hovedrollen og er en viktig faktor. Dermed vil reliabilitet i kvalitativ metode anvendes på en annen måte. Det innebærer at en er veldig nøyaktig i beskrivelsen av de enkelte leddene i forskningsprosessen, slik at andre forskere kan ”bruke de samme forskerbrillene” ved gjennomføring av prosjektet (Dalen, 2011). Reliabilitet sikrer hvor pålitelige målingene er. Det vil si at høy reliabilitet betyr at uavhengige målinger skal gi tilnærmet identiske resultater. Høy reliabilitet skal sikre data en pålitelighet som gjør dem egnet til å belyse en vitenskapelig problemstilling.

Noe som kan styrke reliabilitet i følge Dalen (2011), er at det kan handle om både indre reliabilitet (som ble diskutert tidligere i oppgaven) og ytre reliabilitet som handler om i hvilken grad ulike forskere vil oppdage samme fenomen, generere samme begreper i de aktuelle og lignende situasjoner. Dermed trenger man å kjenne til forskeren, informantene, sosiale settinger og analytiske begreper. Man må i tillegg ha kunnskap om metoden for innsamling og analyse av data og ha klare skiller mellom beskrivelser og tolkninger. Bruk av flere forskere, bekreftelse fra andre og til sist det hun kaller ”å ta på seg forskerens briller” (Kvale og Brinkmann, 2009, Dalen, 2011).

I mitt prosjekt prøvde jeg å beskrive nøye hver fase i forskningsprosessen for å kunne styrke reliabiliteten. Selv om mine egenskaper spiller en viktig rolle i intervjusituasjoner, vil

informantenes samarbeid og besvarelse ha like stor betydning. Intervjuguiden som legges ved vil gi en god oversikt over spørsmål som ble brukt og innblikk i hvordan intervjuene foregikk.

3.8 Etiske betraktninger

Utgangspunktet for alle forskningsprosjekter er prinsippet om at forskeren må ha deltakerens informerte samtykke og det er basert på respekten for informantens råderett over eget liv (Thagaard, 2003). Det er flere krav som stilles for at forskningen skal ivareta informantens rettigheter. En av kravene er fritt samtykke og det kravet er basert på informasjon som gis. Altså at informanten får kjennskap til formålet med undersøkelsen og generell informasjon om prosjektet, slik at informanten fritt kan velge å delta på bakgrunn av dette. Derfor vil informasjonsbrevet og utforming være viktig og informasjonen må gis i en forståelig form. Samtykkeerklæring må også sendes eller leveres sammen med dette (Dalen, 2011, www.etikkom.no).

Jeg utarbeidet et informasjonsbrev som inneholdt en kort beskrivelse av prosjektet mitt, hva det ville innebære for informanten, informantens rettigheter og en samtykkeerklæring. Jeg gjorde det på den måten at jeg sendte informasjonsbrevet direkte til både den første og den andre informanten slik at de kunne lese gjennom det, tenke på det og til slutt svare meg. Jeg tok samtidig telefonsamtaler med informantene og informerte dem generelt om prosjektet for å komme i direkte kontakt med dem. Heldigvis viste det seg at begge informantene var interesserte og ville stille opp frivillig. Den siste informanten gjorde jeg det slik at jeg sendte informasjonsbrevet via den andre informanten og så tok jeg telefonsamtaler for å høre fra henne om hun ville fortsatt stille opp. Intervjuene foregikk på skolen etter skoletid, og dette var etter informantenes ønske og vilje.

Det er også viktig å nevne at prosjektet er godkjent fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Både skolen og informantene fikk kikke gjennom godkjenningen fra NSD for å gjøre dem enda tryggere og vise at det er et godkjent prosjekt. Jeg tok kontakt med en skole for å finne informantene. Da måtte jeg sende både informasjonsbrevet, samtykkeerklæringen og godkjenningen fra NSD slik at de kunne behandle min forespørsel. Selv om informantene mine ikke ble trukket gjennom skolen, gikk de på samme skole, og da var det greit å informere skolen om dette, selv om jeg egentlig ikke måtte dette.

Informanten skal være klar over sin rett til å trekke seg fra prosjektet på ethvert tidspunkt (Thagaard, 2003). Dette ga jeg beskjed om både i telefonsamtalene i forkant og i intervjusituasjonen, der jeg startet med å informere litt om prosjektet og om informantenes rettigheter. Jeg fikk med en gang gode tilbakemelding om at de var spente og at de ikke hadde tenkt til å trekke seg. Informantene har krav og rett til å få kjennskap til formålet og hovedtrekkene i prosjektet. Informasjonen vil hjelpe informanten til å kunne vurdere ulemper før hun samtykker. Utfordringen her vil være, som Thagaard (2003) har påpekt, at for detaljert informasjon kan påvirke informantens atferd. Den problematikken viser seg å være til stede når forskeren skal observere relasjonsforhold eller temaer som kanskje handler om atferd og observasjoner. Det vil også gjelde intervjumetoden hvis forskeren stiller kritiske spørsmål eller har en fordomsfull forforståelse av temaet (Thagaard, 2003).

Dette var ikke problematikk jeg trengte å bekymre meg for siden min problemstilling har en annen form og er mer åpen. Informasjonen i forkant ville derfor ikke prege eller påvirke mine informanternes besvarelse. Jeg trengte mest mulig informasjon og ærlige ungdommer og det fikk jeg.

Et annet grunnprinsipp for et etisk forsvarlig forskningsprosjekt er kravet om konfidensialitet. Det innebærer at det er krav om at all informasjon informanten gir, blir behandlet konfidensielt. Det blir dermed forskerens oppgave å hindre bruk og formidling av informasjon som kan skade informanten selv eller personer rundt dem. Konfidensialitet vil også innebære å anonymisere informantene når resultatene presenteres (Thagaard, 2003, Dalen, 2011). Selv om noen av mine informanter ikke hadde noe imot om å bli benevnt i oppgaven så var jeg bevisst på at all informasjon skulle behandles konfidensielt.

Jeg har også informert mine informanter om at de ikke trengte å besvare alle spørsmålene og at de kunne stoppe meg hvis de mente at jeg tok opp temaer som tråkket over deres grenser. Dette førte til enda mer tillit og en bedre relasjon ettersom informantene følte seg ivaretatt. I utgangspunktet er jo forskere ute etter mest mulig informasjon. Dette kan være informasjon som er nytte for prosjektet men samtidig berører informantene sterkt. I mitt tilfelle var ikke dette noe problem, siden mine informanter ikke hadde vært i veldig dårlige situasjoner.

4. Analyse og resultater

For å besvare problemstillingen min utarbeidet jeg en intervjuguide som vektlegger forskjellige temaer. I tillegg har jeg valgt en teori som er aktuell å drøfte empirien mot. Derfor velger jeg å fordele analysen på tre hovedkategorier og under hver kategori skal jeg benevne temaer som besvarer problemstillingen og som viser til en logisk sammenheng. Den ene kategorien vil handle om å leve mellom to kulturer. Under den vil temaer som oppdragelse, utdanning og foreldrenes forventninger bli analysert. Den andre kategorien er tilpasningsstrategi og utfordringer. Religion, kjønnsforskjeller, frihet, akseptering og ansvar vil være temaer som vektlegges og analyseres her. Den tredje kategorien vil handle om å bygge bro mellom to kulturer. Her vil jeg analysere informantenes integrering i forhold til ulike aspekter som trivsel, forståelse, fordommer og forventninger, integrering, ressurser og fordeler. Slik vil oppbygningen se ut.

Å leve mellom to kulturer	Tilpasningsstrategi og utfordringer	Å bygge bro
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Oppdragelse ➤ Utdanning ➤ Foreldrenes forventninger 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Religion ➤ Kjønnsforskjeller <ul style="list-style-type: none"> • Oppgavefordeling • Frihet 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Trivsel og akseptering ➤ Forståelse ➤ Integrering ➤ Fordommer og forventninger ➤ Fordeler og ressurser

4.1 Å leve mellom to kulturer

Å være flerkulturell ungdom i Norge vil handle om å leve mellom to kulturer. Det vil si å leve med forskjeller og kanskje kontraster mellom kulturene. Enten aksepter man det og lykkes, eller så fornekte man det og mislykkes. Mine informanter bærer i seg den ikke-vestlige kulturen, der man med en gang tenker at det handler om store forskjeller. Disse forskjellene kan være enten i positiv eller negativ retning. Norge er et flerkulturelt land hvor man kan observere mange kulturer, språk og tradisjoner og det kan være trøst for innvandrere.

4.1.1 Oppdragelse

I følge Eriksen (2001) hevder sosialantropologer at mange familier som stammer fra ikke-vestlig kultur oppfatter individer som helt og holdent produkter av sine sosiale relasjoner. Det perspektivet er i motsetning til den vestlige kulturen som ser på den enkelte som et fritt og selvstendig individ. Når vi ser på innvandrere som befinner seg i vesten, så ser man at de oppdrar barna sine i et kollektivistisk syn selv om de befinner seg i vestlige samfunn (Eriksen, 2001). Hva vektlegger førstegenerasjons innvandrere i sin oppdragelse? Hva ønsker de at barna sine skal lære? I forhold til perspektiver og teori om kollektivism, ønsket jeg å undersøke andregenerasjons innvandreres opplevelse av å bli oppdratt av førstegenerasjons innvandrere. Siden oppdragelse er stort tema vil jeg presentere det i form av noen begreper som kjennetegner den ikke-vestlige oppdragelsen. Begreper som fellesskap, selvstendighet, omsorg og ansvar er i fokus. Jeg er interessert i å fordype meg i hvordan mine informanter opplever og forklarer disse begrepene. Er informantene påvirket av en kollektivistisk oppdragelsesform eller et norsk individualistisk perspektiv?

1. Selvstendighet og ansvar *‘Greit at du hører på hva andre.. eldre har å si’*

Gjennom det informantene formidlet til meg, viste det seg at selv om de er både født og oppvokst her, så hadde en kollektivistisk oppdragelse påvirket dem, deres tankemåter og meninger. Alle informantene ga uttrykk for at de tenkte mer kollektivistisk enn individualistisk. Ved spørsmål om selvstendighet og ansvar og hva legger man i begrepet, har den ene informanten uttrykket seg slik:

Selvstendighet, selvfølgelig å være selvstendig, men det er greit at du hører på hva andre... eldre har å si. Hva foreldrene har å si, hvorfor sier sånn og sånn. Ansvar mener jeg å ha ansvar for det du gjør, men har grense på hvor langt du gjør ting. Det mener jeg, kanskje fra et norsk syn, så er ansvar mer at du kan gjøre hva du vil, det er ditt ansvar. Du trenger ikke å høre på noen, spesielt når du blir atten, du blir ferdig og fri. Men jeg mener nei, ikke enda, uansett hvor voksen man blir, så er ikke man stor nok for valg man kan ta, man trenger andre og eldre personer som har mer erfaring enn deg. Jeg føler ikke norske ville sagt det med norsk syn.

Alle informantene ga uttrykk for samme type meninger om selvstendighet og hva de legger i det. Informantene opplever seg som en del av familiene sine og er opptatt av å være i relasjon med de eldre. Det begrunner informant b med at deres erfaring vil hjelpe henne til å kunne ta avgjørelser

og valg. Informantens perspektiv er at grunnlaget for selvstendighet er basert på vektlegging av andres perspektiv for å bidra til å styrke din selvstendighet, derfor søker informant b råd og støtte fra familien. Informantenes meninger, perspektiv og tankemåter er påvirket av oppdragelsen og familieforholdet. Det vil si at informantene hadde mer kollektivistiske meninger som var basert på gode relasjoner og tilknytning til fellesskapet.

2. Fellesskap og omsorg ‘Hvorfor har man familie?’

Alle informantene uttrykket deres forståelse for forskjeller mellom hjemme-kulturen og samfunnets kultur. De var påvirket av og representerte hjemme-kulturens perspektiv, og hadde lignende opplevelser og meninger om hva som bør vektlegges og prioriteres. Alle informantene uttrykket en forståelse av selvstendighet, ansvar, fellesskap og omsorg, som la et kollektivistisk syn til grunn (Javo, 2010, Eriksen 2001).

Fellesskap og omsorg er viktige ting. Spesielt fellesskap, hvorfor har man familie hvis man ikke har fellesskap? hvis du ikke har tid til dem? Hvorfor lever du med dem når du ikke kjenner dem? Jeg mener at vi skal ha fellesskap sammen, man skal holde sammen, hjelpe hverandre. Omsorg alt er det viktig for at du skal føre det videre til neste generasjon. Du har fått det du trenger for å føre det videre. Det er viktig. Jeg mener at norske har fellesskap og omsorg. Men kanskje det... på en annerledes måte. De er borte fra hverandre, fordi...de går inn...for eksempel, hvis ‘datteren’ kommer, jeg... hvis jeg spør ”Hvor var du? Med hvem?” osv. ... det har noe med fellesskap. At dere vet om hverandre, hvordan har man det og hva har du gjort

Informantene var enige om hvor viktig familien var for dem. De uttrykket det på forskjellig måter men meningen var det samme. Informant b peker på kjernen i hennes liv, altså at familien står sentralt i hennes nåværende liv, men også i fremtiden. Videre indikerer hun sin egen bevissthet mot et slags ansvar eller oppgave som innebærer at hun skal føre videre det hun har lært fra foreldrenes generasjon til neste generasjon. Informantenes perspektiv vektlegger en gjensidig omsorg og fellesskap, men også deres ansvar for videreføring av slike verdier. Gjensidig omsorg tolkes ganske forskjellig fra de to kulturene. I følge informantene vil den ikke-vestlige kulturen innebære å gi tilbake like mye omsorg som man får. Vi kan her legge merke til at informantens perspektiv skiller seg fra den vestlige oppfatning av hva fellesskap og omsorg er. For informantene var foreldrenes spørsmål om ”hva, hvor og hvem” relatert til fellesskapet og ikke til deres frihet og grenser. Sånn sett opplever informantene foreldrenes handlinger og spørsmål som et positivt tegn for fellesskap.

3. Akseptering og forståelse 'Det viser jo at hun bryr seg'

Informant a opplevde foreldres spørsmål som et tegn på foreldrenes kjærighet og at de bryr seg om henne.

Jeg synes det er greit at mamma spør, det viser at hun bekymrer seg, det viser jo at hun bryr seg om meg. Pappa, han spør jo, han er bekymret for meg og at det skal ikke skje noe. Det er jo han som skal forsørge. Det er oppgaven hans liksom. Jeg synes det er greit at han spør fordi slik at han vet hvor jeg er hvis det skjer noe. Man vet aldri hva som kommer til å skje sånn sett.

Informant a både trives og tenker positivt om slike handlinger fra foreldrene. For foreldrene handler det om å vise kjærighet, i motsetning til den vestlige tolkningen. En vestlig tolkning hadde muligens kategorisert foreldrenes handlinger som autoritære, og at oppdragelsen var preget av mye kontroll. Selv om informantene er i den alderen hvor de selv prøver å bli selvstendig og løsrive seg, er de satt under kontroll. Slik opplever ikke informantene det, de opplever det som en del av en god relasjon til foreldrene. Det preger ikke informantenes opplevelse av frihet.

4. Gjensidig omsorg 'Omsorg er spesielt viktig'

Å vise omsorg er et viktig tema for informantene. De mente at de fikk mye omsorg og kjærighet fra foreldrene og at det er noe de skal gi tilbake når foreldrene blir voksne. Informantene var kritiske til den måten den vestlige kulturen behandlet eldre mennesker på. Her er det et eksempel på noe som alle informantene har tatt opp, det handler om gamlehjem.

Omsorg er spesielt viktig for å kunne gi. For eksempel at man putter moren sin i eldrehjem, det har noe med omsorg. Hos oss, det er skam å putte moren din i gamlehjem. Hun som gitt deg så mye, og du gir ikke mye. Hos dem er ikke stor omsorg hos dem. Kanskje de mener at det er mer omsorg å putte henne i eldrehjem hvis du ikke har tid for henne. Det er to ting som er vanskelig å si hva er riktig. Men hvordan moren din føler da? Å ikke komme så ofte til henne, enn å ha hun hjemme hos deg. Passer på henne, kanskje barnebarn ser henne. Uansett om du ikke har tid til henne, så har dine

barn tid til henne. Det holder at hun ser deg foran henne. At hun ser at du vil ha henne enn å ha henne i eldrehjem. Det er forskjeller her.

Informant b viser mye empati og følelser når det gjelder tema omsorg. Begrepet omsorg er veldig kulturpreget hos informanten. Hun har sterke følelser i forhold til at etniske nordmenn plasserer eldre på gamlehjem. Informantens kultur nekter en slik løsning og plasserer det under skam og dårlige handlinger fra barnets side. Det er stor forskjell i hva informantene mener om omsorg og hva en etnisk norsk i følge det eksemplet ville ment. Videre formidlet informant a at ifølge kulturen så skal den yngste gutten i familien tar på seg ansvar når foreldrene blir store.

Han er gutten i huset, det er han som skal ta være på mamma, det er han som skal passe på mamma. Men egentlig det er ikke bare han som gjør det, jeg skal gjøre det, jeg hjelper og skal besøke mamma når hun blir gammel.

Her ser vi også at det er forventet i en kollektivistisk kultur at barnet skal forsørge foreldrene når de blir voksne. Men det var noen forskjeller mellom informantene, informant b mente at det eldste barnet/gutten i familien skulle forsørge. Informant c mente at alle barn har ansvar for det, men slik nevnt overfor mente informant a at yngste skulle det. Likevel var alle enige om at det var deres ansvar å forsørge foreldrene. Slike holdninger og ideologier om at de selv har ansvar for foreldrene, tyder på at de har kollektivistiske holdninger om fellesskap og utvidede grenser for den enkelte (Javo, 2011). Selv om, i følge informant b, som mener at det er vanskelig å hevde hva som er riktig i et slikt tilfelle, så er hun mye opptatt av andres opplevelser og følelser. Holdningene og idealene viser at informantene vektlegger en kollektivistisk tenkning når det gjelder omsorg og fellesskap. Det viser også at de er bevisst på forskjellen mellom deres idealer og verdier og perspektivet som etnisk norske har. Informant a uttrykker det slik:

Det er hvordan de har det med foreldre i barndommen, de lærer litt annerledes. Måten de lærer på er jo... det er foreldrene som gjør hvordan du blir, har vært sammen med dem, det har mye å si eller kanskje hvordan de snakker og diskuterer, alt kanskje. Kanskje det er mer sånn. Enn bare å tenke over andre og mer på seg selv, mens vi tenker mer på andre enn oss.

Informant a mener tydelig at oppdragelsen påvirker personligheten vår, og er med på å skape meninger og forme ideologier. Det er derfor en etnisk norsk vil mene noe annet om det fenomenet.

5. Foreldrenes kultur *‘De sitter igjen med de tankene de hadde da de flyttet fra deres hjemland’*

Førstegenerasjons foreldre har opplevd andre type utfordringer og tilpasninger enn sine barn som er født og vokst opp her. Førstegenerasjons innvandrere måtte etablere sitt nye liv, lære et annet språk og bli kjent med en ny kultur. Er disse foreldrene integrert eller segregert? Beholder de kun sine opprinnelig kulturelle normer og verdier? Morken (2004) mener at selv om man overfører mye av det innlærte fra forrige generasjon til den neste vil det oppstå endringer. Det vil si at vi påvirkes og endres ettersom vi lærer og utvikler oss. Informantene var enige i det og mente at deres foreldre er blitt påvirket og har tilegnet seg en del norske verdier. De fortalte at deres foreldre var integrert i samfunnet og at de jobbet. Informant c uttrykker det slik:

De tvinger ikke til noe eller visse regler som i hjemlandet mitt. I hjemlandet må vi hjelpe foreldre uansett hva. Du må være hjemme i et tidspunkt. Det er ikke mange som går med slør, de dekker mer slik at de ikke blir ertet (....) de er redd for å bli tvangsgiftet, men det er ikke nå lenge, vi bestemmer selv. Siden vi bor i Norge så det er ikke så strengt. Det er fortsatt visse grenser, men ingen tvang.

Her indikerer informant c at foreldrene har tilpasset seg og har tilegnet seg norske normer og verdier. En positiv endring foregikk hos foreldrene hennes, men også en utvikling i hjemlandets kultur som er blitt mer moderne. Foreldrenes tilpasningsnivå viser seg i hva slags oppdragelse de gir barnet. Her spiller foreldrenes integrering en stor rolle. Kwak og Berry (2001) hevder i sin forskning at det er forskjeller i tilpasningsstrategier hos ungdommer, og de begrunnet det med foreldrenes tilpasningsstrategi og autoritet. Frihet, autoritet og selvstendighet blir vektlagt for å kunne måle hvor godt man var integrert. En av informantene pekte mot noe spennende, nemlig at foreldrene hennes hadde gått glipp av den moderniseringen som hadde foregått i hjemlandets kultur. Hun uttrykker det slik:

De er på en måte stoppet der de flytta fra, de sitter igjen med de tankene de hadde da de flyttet fra deres hjemland. Hvis man drar der og ser, så har folk der nede endret seg og nå tenker de litt annerledes, mens foreldrene våres, ikke gjør det samme.

Informantene påpekte altså at deres foreldre ikke har utviklet seg i forhold til den utviklingen som har foregått i hjemlandets kultur. Det foregår jo stadig endringer og utvikling i kulturer ettersom mennesker forandrer seg, og i forhold til den tekniske utviklingen som også påvirker oss (Morken, 2006, Eriksen, 2001). Men informantenes foreldre som har bodd i Norge i så mange år og har beholdt den kulturen de hadde med seg fra barndommen, ungdomstiden sin i hjemlandet. Det vil si at foreldrene lever og anvender kulturelle normer som var gyldige for mange år tilbake. Foreldrenes oppfatning og opplevelse av deres kultur har stagnert fra den tiden de innvandret til Norge. Det innebærer at foreldrene selv tror at de representerer hjemlandets kultur, mens de ikke er med i den stadige utviklingen som foregår i hjemlandets kultur. Dermed har det oppstått en avstand mellom deres oppfatning av hva de selv opplevde og hva som foregår nå i virkeligheten i kulturendringer. I tillegg har foreldrene tilegnet seg en del verdier fra en annen kultur, dermed kan man spørre seg: hvilken kultur tilhører foreldrene egentlig? Hvor befinner foreldrene seg? Dette er et interessant felt å undersøke nærmere. Foreldrene oppfatter nok også at de er annerledes i møte med sin opprinnelige kultur. Det er ikke kun ungdommer som føler seg som en del av to kulturer, spesielt når de er på ferie i hjemlandet. Jeg mener ikke å generalisere og si at slik har alle det, jeg har tre informanter og to av dem mente dette. Men det hadde vært et interessant tema å undersøke nærmere ved en annen anledning.

I denne delen vil jeg konkludere med at informantene indikerer at foreldrene deres er integrert i det norske samfunnet. De hevder at de trives med å bo her, og sier at foreldrene deres har jobbet siden de kom til Norge. En informant har foreldre med høy utdanning. De hevder at foreldrene har tilegnet seg noen normer og verdier fra den norske kulturen. Når det gjelder hjemlandets kultur som foreldrene har beholdt og overfører til neste generasjon, så har den egentlige kulturen i hjemlandet endret seg litt. Foreldrene har beholdt en tidligere kultur som i virkeligheten har utviklet seg, og er litt annerledes nå. Likevel er foreldrenes opplevelse basert på deres oppfatninger om at deres opprinnelige kultur er slik de selv representerer den. Til en viss grad så har det oppstått en avstand mellom foreldrenes oppfatning av deres hjemlands kultur (slik den var før tjue år siden) og den nåværende kulturen.

6. Respekt 'Ikke å være redd'

Respekt er et begrep alle informantene var opptatt av. Deres forståelse av hva det innebærer og hva de selv mener, viser seg å være annerledes enn hva en etnisk norsk kanskje hadde ment. Deres perspektiv på respekt var slik informant b uttrykker det.

Jeg mener at jeg har sett, at venninna mi, banner mye til moren sin, det gjør ikke vi. Det handler om respekt, ikke å være redd. Det er respekt de har lært meg og gitt meg, og det er fint. Jeg kan ikke slenge mynter på moren min. Det er flere måter å si nei på, man trenger ikke... å ikke respektere dem, du kan si nei, på en måte som du respekterer dem på. Det er ikke bare å ha frihet, det er de som har født deg. Du er verdifull for dem, det er noe verdifull så vil vi mennesker passe på. Hvis jeg hadde diamant ville jeg mest mulig gjemt den fra folk at ingen tar den eller gjøre den noe med den.

Informantene viser til deres forståelse og innlærte normer og verdier fra et kollektivistisk perspektiv, der man verdsetter høflighet mot både foreldre og voksne høyt. I motsetning til informantenes opplevelse av hva innebærer det å respektere har vi den norske individualistiske kulturen. Den norske kulturen verdsetter den enkelte og gir friheten for å uttrykke følelser, også aggressive følelser (Javo, 2010). Informant c mener at det er også gjensidig respekt det handler om. At foreldrene respekterer og forventer at barnet skal respektere. Videre sammenligner informanten foreldrenes holdninger og handlinger mot sine barn med individets overbeskyttelse av en verdifull ting som diamanter. Det er en interessant sammenligning og holdning i relasjonen til foreldrene.

Jeg har norske venner som banner mye til foreldrene, vi kan ikke gjøre det. Respekten er jo at vi er høflige, respektere dem og de respekterer oss. Vi banner ikke til dem, det er u-respekt å gjøre det, å banne er respektløs.

4.1.2 Utdanning

Dette temaet er stort og dermed skal jeg avgrense til å gjelde foreldrenes utdanning og hvilken betydning det har for barnets ambisjoner i høyere utdanning. Tidligere forskning viser at foreldrenes utdanning og spesielt mors utdanning er med på å påvirke barnets valg og videre utdanning. I følge Raaum Oddbjørn og Frischsenteret Stiftelsen (2003), er foreldrenes utdanningsnivå det viktigste familiekjennetegnet. Dermed har den stor betydning for barnets skoleprestasjoner og videre utdanning.

1. Håp om en bedre fremtid 'Foreldrene mine har opplevd fattigdom'

Det var spennende å se at hos to av mine informanter hadde foreldrene lav utdanning, spesielt mødrene hadde ikke mer enn barne- og ungdomsskole, men likevel hadde de store forventninger og ambisjoner for barnas utdanning. Disse to informantene fikk mye støtte fra mødrene sine som hadde lavere utdanning enn fedrene.

Pappa han var journalist, mamma gikk på barneskolen. De bryr seg mye, men ikke på den måten at de tvinger meg til å bli det de vil. Vi har snakket mye om utdanning, hva har jeg lyst til å bli. De har gitt meg mye råd om hva er bra og passer godt for meg og hva ikke er bra. Men ingen tvang. Mamma støtter oss mye, noen ganger er det vanskelig da (..) hun sier at du klarer det, ikke gi opp. Gir ros og oppmuntrer meg slik at jeg klarer det.

Det viser seg at selv om moren har lav utdanning, så er hun likevel opptatt av at barnet skal få høyere utdanning. Mødrene til de to informantene hadde store forventninger og håp, i motsetning til hva man kunne tro, og hva forskningen tyder på. Til tross for morens lave norskspråklige ferdigheter, så støtter moren barnet og oppmuntrer det til å ta høyere utdanning. I følge det som ble formidlet til meg kan det være enten en grunn til det, eller kombinasjon av to grunner for det. Hos informant c så hadde moren en oppfatning om at utdanning kan sikre barnet en bedre fremtid, uansett om barnet skulle bli boende her i Norge eller om de skulle flytte til hjemlandet. Dermed ønsker moren at barnet skal ta videre utdanning for å tjene bra og ha et stabilt liv. Hun uttrykker det slik:

Noen ganger sitter i timevis snakker om hva som er morsomt, interesser. Jeg ville bli advokat, kan jeg blir det nå? Jeg tenker noen ganger også, tenker jeg å bli engelsk lærer, mamma har hjulpet meg. Hun sier at hvis vi går tilbake til hjemlandet, at det er enklere for meg å være lærer og kan engelsk veldig godt og du tjener bra. Foreldrene mine har opplevde fattigdom, kanskje det er en av grunne til at vi er her i Norge. Vi har hjulpet familier og foreldre og oss selv for å få arbeid og mat.

En annen grunn kan være foreldrenes opplevelse av fattigdommen, som øker deres bevissthet om etablering av et bedre liv. Et bedre liv sees i kombinasjon med høyere utdanning som sikrer bedre jobbmuligheter og penger. Derfor er det slik at moren til informant c oppmuntrer og støtter henne mye.

2. Kulturpregede ønsker 'Mamma tenker mer at jeg skal gifte meg'

Det er sånn at mamma tenker mer at jeg skal gifte meg og få meg barn når jeg er tjue eller tjueto år, men det er ikke det jeg tenker på. Jeg vil bli ferdig med (...) og ta universitet eller høyskole først. Det har med min kultur å gjøre, det er som ... de jeg

kjenner er forlovet når de er atten år også gifter seg når de er 19, ett år etter, også får de barn når de er 20. De er mer ute etter familie og barn, det er det de tenker på, men jeg er ikke som... dem. Jeg vil ha utdanning (...) barn kan jeg vente med, men ikke utdanning (...) Begge foreldrene vil at jeg skal bli noe stort, men mamma vil at jeg skal få barn, det er jo alle mødre tenker å få barnebarn først (...) jeg orker ikke å ta utdanning når jeg er 35 år, jeg vil gjøre det til jeg er 25 etter det så kan jeg føde barn og gjøre hva jeg vil.

Hos informant a så var det litt annerledes. Moren hennes er preget både av sine ønsker og kulturens 'krav'. Informant a indikerer morens ønske om at hun skal ta videre utdanning, men at de er uenige om prioriteringer. Det vil si at moren ønsker at informant a skal prioritere etablering av familie (å gifte seg), deretter kommer utdanningsplanen. Men informanten selv ønsker å bli ferdig med utdanningen først. Informantens oppfatning og mening er at utdanning sikrer et bedre liv for hennes barn i fremtiden. Hun hevder at vi lever i et dyrt land hvor man trenger å ha mye penger, og for at barnet skal ha et bra liv vil hun først utdanne seg.

3. Mors høyere utdanning og drømmer 'Vi må bli tannleger'

Støren (2005) undersøkte flere sosiale bakgrunnsforhold hos innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn i forhold til utdanning. Funnene påpeker at ikke-vestlige ungdommer foretrekker direkte overføringer fra videregående skoler og høyere utdanning uten pauser. Videre hevder Støren (2005) at foreldrenes utdanningsnivå har stor betydning for barnets valg når det gjelder både videregående opplæring og videre utdanning. Jo høyere utdanning hos foreldene, dess færre valg av yrkesfag. Disse funnene samsvarer med det informant b formidlet til meg.

Mamma vil og sier det hele tiden, at vi må bli tannleger. Men det vil jeg ikke. Det er på en måte hennes drøm og vil gjerne at vi skal bli det. Pappa er ikke sånn, han vil at vi skal studere det vi ønsker, men uten å ønske noe spesielt, bare at(...)tar doktorgrad og mer enn det også ... Det vil mamma også at vi skal tenke på doktorgrad og høyere utdanning. Mamma vil at vi skal bli tannleger, leger, det er typisk hos oss.

Informant b indikerer at mors utdanning har preget hennes ambisjoner og forventninger. Også at moren hadde en drøm som hun ikke fikk oppnå, derfor vil moren at barna skal leve ut hennes drøm.

4.1.3 Foreldrenes forventninger

Det var nesten samme besvarelser jeg fikk fra informantene mine. Av flere grunner har tradisjon og kultur blitt viktig hos førstegenerasjons innvandrere. Deres oppfatning og

opplevelse av å ivareta sin opprinnelige kultur, ser ut til å være sterk hos førstegenerasjons innvandrere. Det viste seg i deres forventninger til barna sine og måten de oppdrar barna på. Informant c snakket om hvor viktig det var for foreldrene at de skulle snakke morsmål hjemme.

1. Morsmål et viktig moment ‘Det er vårt språk’

Ettersom foreldrene frykter at barna deres kan glemme sin opprinnelige kultur, påvirker det foreldrene og fører til at de kanskje blir strengere når det gjelder deres kultur. Morsmål er en viktig del av kulturen og tilhørigheten.

At vi snakker eget språk, fordi hjemme så snakker ikke vi mye morsmål. Det er blanding og de vil gjerne at vi skal gjøre det. Det er vårt språk. Vi skriver plakater slik at vi husker det.

Informantene indikerer foreldres frykt for at de skal glemme sin opprinnelige kultur, noe som gjør dem strengere mot sine barn. Det er ikke kun språket det gjelder, men også overføring av kulturelle normer og verdier. Et viktig aspekt å nevne her er jenters oppgaver i overføringen av kulturen fra forrige til neste generasjon. Kwak og Berry (2001), undersøkte generasjonsskifte mellom noen asiatiske innvandrergupper. Funnene viste at det var forskjeller i tilpasning mellom innvandrergruppene og mellom kjønn, i forhold til barns rettigheter og foreldrenes autoritet. De fant at gutter fra både vietnamesisk og koreansk bakgrunn viste større forskjeller fra den ene generasjonen til den neste enn jentene i forhold til barns rettigheter. Det vil si at guttene var mer integrert i det nye samfunnet enn jentene, og at de fikk mer frihet og samtidig brøt med foreldrenes autoritet i større grad. Dette er noe som kjennetegner den kollektivistiske kulturen. Det stilles ofte strengere krav til jenter i forhold til oppdragelsen, de får mindre frihet og forventes å ta ansvar for innlæring av kulturen.

2. Jenters ansvar ‘Vi skal beholde tradisjonene’

I følge den kollektivistiske kulturen, har jenter et stort ansvar for å videreføre kulturen fra foreldrenes generasjon til neste generasjon.

Mamma vil at vi skal gjøre som hun vil, og at vi skal beholde tradisjonene, hun er litt strengt på den måten. Det forventes at jeg skal være oppmerksom på oppførsel, være mer hjemme, hjelpe til. Ikke være sent ute, at vi skal høre mer på foreldrene. Det forventes jo at jeg skal for eksempel skal hjelpe til, hvordan jeg skal oppføre meg med dem (foreldrene), også skal fordele tiden mellom dem og venner, ja man skal respektere hverandre.

Førstegenerasjons foreldre forventer en del av sine barn. Det kan se ut til at det er særlig to typer forventninger hos førstegenerasjons foreldre. Den første er forventningen som er lik alle andre foreldre i verden, som innebærer drømmer, ønsker om fremtiden og andre generelle forventninger. Den andre typen forventninger er den som handler om å ivareta deres kultur, ettersom de befinner seg i en annen kultur. Derfor kan deres krav og forventninger oppleves strengere enn hvis de hadde bodd i deres opprinnelige hjemland. Foreldrene krever at barna skal vise mer ydmykhet og mer fellesskap med familien, fordi foreldrene føler at gjennom relasjonene og fellesskapet kan de ivareta deres kulturelle normer og verdier. Verdier som er viktig spesielt i forhold til jenter. Det forventes at jenter skal passe mer på seg selv, ettersom tanken i den ikke-vestlige kulturen er at jenter har ansvar i forhold til familiens rykte. Grunnen til at den kollektivistiske kulturen er mer streng overfor jenter, er nettopp tanken om at jentene er bærere av familiens rykte, noe som er verdifullt og viktig for dem. For å kunne forstå hvorfor de ser ut til å være strengere mot jenter enn gutter, må vi forstå hva som er verdsatt i kulturen og hva som er tankene bak det. Informant a nevner også andre typer forventninger.

Det er liksom som pappa vil, at jeg skal be, besøke besteforeldre en gang i måneden, at vi skal gjøre mer som de sier, at vi ikke går mye rundt i byen, men det er liksom ikke som pappa sier heller.

Det kan virke som at foreldrene stiller for mye krav, at de kanskje er strengere mot jenter, og at de prøver å kontrollere mer. Hva gjør unge jenter i slike tilfeller? Informantene opplever to typer krav og forventninger på grunn av møte mellom to kulturer. Dermed har informantene tilpasset seg begge kulturene. Uten å måtte komme i konflikt med foreldrene. De har utviklet strategier for å kunne leve mellom to forskjellige kulturer og forventninger. Informant a uttrykker det slik.

Pappa vil en del og krever det, men det er ikke som, som pappa sier heller. Du møter vennene dine selv om pappa sier 'ikke gjør det' så du gjør det selv om han sier det (...) jeg prøver å si til det til han på enklere måte slik at han forstår det. Det handler om å fortelle mer og detaljert slik at han forstår det.

Informant a mener her at en god dialog med foreldre vil være løsningen, det vil hindre misforståelser og konflikter. Fordi foreldrene trenger å forstå hva som foregår og hva som skjer med deres ungdommer. Informant b indikerer også at dialog er viktig, men hun mener at det skal være gjensidig dialog med gode argumenter og forklaringer.

Pappa er flinkere på den måten at han begrunner det slik at jeg forstår det, og jeg kan gå med på det. Det er mye bedre når du forstår ting og blir lettere for deg å se og skille... også for å velge hva du vil.

Bedre dialog fører til bedre forståelse og bedre løsninger. Informanten sier at hun trenger forklaringer og begrunnelser og når det skjer føler hun selv at hun aksepterer og godtar valg og bestemmelser. Det viser seg også at det oppstår uenigheter, men slike uenigheter oppstår på grunn av generasjonsforskjeller og aldersforskjeller mellom foreldrene og barna. Uenigheter fører ikke nødvendigvis til akkulturasjonsstress eller depresjon i disse tilfellene. Informantene beskrev vanlige og normale uenigheter som kan foregå i hvilken som helst familie. Informantene var enige om at en gjensidig forståelse vil være løsningen slik at informantene både klarer å tilpasse seg norske kulturen og ivareta sin opprinnelige kultur.

Andre eksempler på kulturforskjeller som informantene merker i møte med den andre kulturen er deres forståelse angående foreldrenes forventning og oppgaver.

Det jeg merka er for eksempel, hvis jeg skal avtale noe med venninna, jeg sier at jeg skal spørre mamma først. Men de avtaler med en gang, det er greit. Det er ikke sånn at jeg skal spørre moren min, faren min osv. men hos meg (akkurat meg), jeg er bundet sammen med pappa og mamma og min familie, jeg må spørre om vi skal noe, at de har grunner, om jeg kan i det hele tatt.

Informant b peker mot hennes annerledes forståelse og prioritering av fellesskapet.

Informanten er mer preget av kollektivistiske idealer om at fellesskapet bør prioriteres og viser til avhengigheten til familien (Javo, 2010). I motsetning til det individualistiske norske samfunnet som hennes venninne er opprinnelig fra, som i følge eksempel, avtaler møter uten tanke på avhengigheten til fellesskapet. I følge Eriksen (2001) så er det en forklaring til hvorfor familien står så sentralt hos innvandrere enn hos nordmenn. At den sosiale isolasjonen mange innvandrere opplever kan føre til at familien blir viktigere enn noensinne i en slik situasjon (Eriksen, 2001). Dette er praktiske eksempler som informantene oppfatter og merker i møte med den andre kulturen.

3. Norske foreldre forventer mindre *‘Forventer mindre ikke bare annerledes’*

Dette er noe som alle informantene snakket om som de har oppfattet i møte med sine etnisk norske venner. Det har ikke så stor betydning at det fører til avstand i relasjonen til majoriteten. Det fører heller ikke til kontraster som kan forsterke stress eller depresjonsfaktorer hos innvandrere, i hvert fall ikke hos mine informanter.

Jeg synes norske foreldre forventer mindre, ikke bare annerledes. For eksempel hos meg, rommet mitt, det skal jeg rydde. Det er mitt ansvar, det forventer de. Det er ikke sånn at moren min skal rydde for meg. Det er jeg som gjør ting og jeg skal fikse det. Mens hos dem, det har jeg merka, de sier til dem hvis du rydder rommet ditt så skal du få for eksempel, få penger for det. På den måten... det er ikke noe forventa fordi de får noe for det som er gjort, men hos oss jeg skal ikke få noe for det.

Informantene mener at det er merkelige forskjeller i hva deres foreldre og etnisk norske foreldre forventer og hvilken type ansvar ungdommer stilles ovenfor i to kulturer. Slike ansvars- og forventningsforskjeller skyldes kulturforskjeller. I følge informantenes oppfatning og erfaring så er det slik at i den ene kulturen så stiller foreldrene strengere krav, mens i den andre kulturen stiller foreldrene mindre krav. Informantene mener at norske foreldre både forventer og krever mindre fra barna, men dette er i motsetning til hva norske foreldre hadde ment. Fra et individualistisk perspektiv ønsker foreldrene at barna blir selvstendige, får frihet og tar ansvar for sine valg (Javo, 2010). Javo (2010) har sett på forskjellige forventninger mellom etnisk norske foreldre og foreldre som har et kollektivistisk perspektiv.

Javo (2010) viser til to sitater fra en norsk mor og en pakistansk mor, hvor temaet er forventninger, ønsker og krav. Den norske moren sier: *‘jeg synes det er viktig at barnet mitt lærer seg til å bli selvstendig (..) når hun tør å si sine meninger og protestere overfor meg, ja, da blir jeg litt stolt’* (Javo, 2010, 66). Men den pakistanske moren prioriterte annerledes: *‘jeg vil at barnet mitt lærer å respektere og ta hensyn til oss foreldre (..) han ikke bare kan gjøre det han har lyst til (..) han er veldig omsorgsfull og knyttet til meg (..) det er jeg veldig glad for. Han skal ta omsorg for oss når vi blir gamle’* (Javo, 2010, 67). Den pakistanske moren var glad for at barnet var knyttet til dem, mens den norske moren ville at barnet skulle løsrive seg og ikke bli avhengig av noen. Slike eksempler viser nettopp det informantene mener om at det er forskjeller i forventninger og ulike type krav mellom kulturer. Dette var fra foreldrenes perspektiv, hvordan opplever informantene det? Hva de mener om det? Er det slik at de mener det er press og autoritet fra foreldrene eller tolker og oppfatter de det annerledes?

Informantene var enige om at de trives, har god relasjon med foreldrene, og at det handler om respekt og fellesskap. Ikke minst peker informantene mot gjensidig tillit og respekt.

Det er liksom at jeg kan diskutere med pappa det jeg vil, men bare at jeg ikke går over grensene. Vi har det fint sammen.

Vi har det kjempe fint sammen, vi deler forskjellige tanker. Vi diskuterer mye hjemme, fordeler oppgaver, mine foreldre er rettferdige og det er jeg veldig glad for. Vi har stor familie og det er jeg veldig glad for

Vi er en liten familie, men vi har stort forhold, vi klarer ikke det uten hverandre. Når vi krangler vi blir venner igjen uten å legge merke til det. Vi klarer ikke å leve uten dem. Jeg er glad i dem.

Informantene indikerer at til tross slike forskjeller og krav så er de godt fornøyde og trives sammen med sine familier. Det samsvarer med den store undersøkelsen 'Ung i Norge' fremhevet at det er godt forhold mellom ungdommer og foreldrene sine, også med det Heggen og Øia (2005) hevder at ungdommene er vellykket og er godt tilpasset på arenaer som er viktig i ungdomstiden. Videre mente de at båndene til familien er sterke og preget av samarbeid og gjensidig tillit. Det handler ikke kun om enighet mellom informantene og deres foreldre. Det blir uenighet og informant b formidler det til meg slik.

Hvis jeg skal være ærlig, så føler jeg det noen ganger, ja. De blander seg litt for mye, mer enn det som trengs egentlig, mer enn det jeg også, selv noen ganger orker. Når man er i videregående, det er nå du begynner å få personlighet, du er nå du vil prøve ting, ikke sant, og velge selv og i det hel tatt. Før når man er litt mindre så er det sånn, mamma hva skal jeg gjøre her, hva skal jeg gjøre der. Man hører mer på foreldrene sine, når man blir endre så vil man litt mer ut av den sirkelen(...) de forventer at jeg skal høre på dem hele veien(...) mens jeg vil litt sånn ut fra det. Det begynner... noen ganger kan oppstå problemer på grunn av det. Man forandrer seg jo...

Her indikerer informant b at foreldrene kan kreve mye i noen situasjoner og at det preger hennes frihet og selvstendigheten. Slik det formidlet til meg kan det føre til problemer fordi informant prøver å bygge opp sin personlighet, og trenger mer frihet og selvbestemmelse. Det er ikke helt enkelt for foreldrene å akseptere, ettersom de forventer ydmykhet fra sine barn (Javo, 2010).

4.2 Tilpasningsstrategi og utfordringer

Under denne hovedkategorien tenker jeg å ta opp områder og temaer som kan virke som en utfordring for tilpasningen. Religion er viktig tema siden informantene jeg hadde var muslimer. Deres religion hadde dermed påvirkning på deres liv, oppførsel og ikke minst deres ideologier. Derfor vil religion bli diskutert først, deretter blir temaet kjønnsforskjeller også analysert. Kjønnsforskjeller er også et viktig og omdiskutert tema i media. Målet med å velge disse temaene er å se anvendelsen av religion i praksis og hvilken betydning den har for informantenes frihet, trivsel og tilpasningsstrategi.

4.2.1 Religion

Religion og spesielt Islam er mye diskutert både i media og i mellom oss mennesker. Her vil informantens opplevelse av hvordan de tilpasser seg den andre kulturen når de er muslimer bli diskutert. Hvilke utfordringer møter informantene? Hvordan er det å være en ung muslimsk jente?

Religionen min har noe å si om hvordan jeg for eksempel skal være med andre, livsstilen min, hvordan jeg skal kle meg ut, og hvordan jeg skal behandle andre. Hvordan jeg skal være ute, hjemme og med venner. Det påvirker egentlig overalt, nesten. Også hvordan skal jeg være med meg selv.

Alle informantene var enig om at religion hadde stor betydning og innflytelse for deres liv. Informant b indikerer at religionen spiller en rolle og påvirker mange livsområder og arenaer. Videre mener informant b at religionen inneholder regler og normer som en bør vektlegge og følge. Slike normer og verdier gjelder både handlinger og relasjoner med andre og med seg selv. Også regler som handler om oppførsel og klesstil som synliggjøres i møte med den norske kulturen.

1. Utfordringer eller tilpasninger; ‘Det er ikke alltid like lett’

Hvilken påvirkning har slike normer og verdier i møte med den norske kulturen? Hvordan tilpasser jentene seg i slike tilfeller hvor det viser seg å oppstå store forskjeller?

Jeg er jo muslim, det vil si at jeg gjør litt, jeg har med min religion overalt, og jeg prøver å tilpasse religionen min i det norske samfunnet, og i skolen liksom. Det er ikke alltid like lett, men vi prøver å tilpasse oss så godt vi kan, men som sagt det er ikke alltid like lett. Selv om du ikke kan gjøre alt så gjør du noe. Alle har sin religion, kristne, buddhister, drar til kirke, tempel eller hva det skulle være.

Informant a indikerer at det oppstår utfordringer på grunn av den forskjellen mellom det å være muslim og sin hverdag i Norge. At man har kjennskap til hva som er forbudt og påbudt. Et viktig aspekt her er at man selv er ansvarlig for sine valg, og at man velger hvor mye og hva man anvender av sin religion. Derfor prøver informantene å tilpasse seg og finne en balanse mellom forskjeller som kan oppstå mellom religionens verdier og menneskers vilje.

Det er sånn at du vet en del ting som en muslim kan gjøre og du må ikke gå over grensene dine. Du vet hva som er forbudt og du kan hva du kan gjøre i forhold til religion (..) du velger selv hva du ønsker å gjøre. Jeg kan velge å gå på en fest og drikke, jeg velger ikke det, fordi jeg vil ikke skade min kropp, og vet at alkohol er ikke

bra, jeg er jo helsesekretær. Så jeg tenker liksom ikke bare forbudt men hva det er. Tenker på helsa mi.

Alle informantene var opptatt av å nevne at de ikke drikker alkohol. Siden alkohol er en av tingene som mange andre ungdommer gleder seg til når de blir atten, ettersom det da blir lovlig å kjøpe og drikke. Informant a forklarer og begrunner sin mening om det, og formidler til meg at hennes utdanningsbakgrunn får henne til å tenke grundig gjennom sine valg. Det er et tegn på at informantene ikke følger regler kun fordi ”slik er det”. De søker etter forståelse for reglene, deretter bestemmer de seg og tar avgjørelser. Informantene velger å ikke drikke, og det er ganske uvanlig i det norske samfunnet og blant jevnaldrende. Slike valg kan føre til hindringer i relasjon med andre i den norske kulturen. Dermed kan det også være et hinder for integrering. Dette kan i følge Berrys akkulturasjonsmodell mene at de er segregert, også sett fra et samfunnsperspektiv som forventer at ungdommer driver med sine fellesaktiviteter som for eksempel å feste, drikke, møtes sent på dagen også videre (Javo, 2010). I følge informantene fører dette ikke vanligvis til noen hindring. Informant a uttrykker det slik:

Du kan si at du velger det du skal gjøre, det er liksom du skal på en fest, russefest i år og jeg skal dit. Det vil ikke si at jeg skal drikke, ikke da å komme hjem full heller. Men at du velger å danse liksom, drar på festen med dine venner. At du vet hvor grensene går.

Informant a oppfatter fenomenet fra en annen synsvinkel og på en positiv måte. Hennes opplevelse av fellesskap og gode relasjoner til venner har større betydning for henne. Derfor velger hun å delta på fester samtidig som hun prøver å tilpasse sine verdier inn i det. I noen tilfeller kan det vise seg at slike verdier eller regler kan hindre eller stanse noen valg, som for eksempel alkohol, seksualitet og halal mat. Slike hindringer og avpasning fra innvandrere jenter fører til segregering (Javo, 2010). Likevel ser vi at informantene har funnet en balanse mellom forskjellene. De viser både hensyn til sin religion og sin trivsel. Noen begrensninger blir sett på som fordeler av informantene, og at det ikke er noe informantene selv har ønsket eller savnet.

2. Positiv innflytelse ‘Mer selvrespekt og respekt fra andre’

Jeg mener selv at den påvirkning det gir, gir meg mer selvrespekt og respekt fra andre, den gir meg det.

Den forståelsen og opplevelsen informant b indikerer, har noe å si for deres selvforståelse og trivsel. Hvordan de godtar den påvirkningen religion har på dem vil påvirke deres tilpasning

til den norske kulturen. Den tilpasningsstrategien informantene velger, trenger først en kognitiv forståelse og deretter en fysisk og psykisk tilpasning. Det vil si at informantene vurderer kognitivt sine regler, hva som passer for dem, og deretter hvordan man kan anvende det i virkeligheten. Ikke minst tenker informantene på konsekvensene av sine valg.

Praktisering av religionens regler og normer, vil minske informantenes valgmuligheter. Det vil si at på noen områder er informantene nødt til, ettersom deres valg er å følge religionen, å avvise visse ting for å kunne trives. Som for eksempel valg av venner, mat og klesstil.

Jeg prøver å ha gode venner, at vi tenker over hva vi gjør. Hvis du henger med en som røyker, så begynner du å røyke, jeg selv har hatt en som røyker og de gir meg røyk, men jeg har sluttet med det. Det viktigste er å ha gode venner, og ikke gjøre skade på deg selv eller andre (...) Jeg blir ikke venn med alle, jeg vet jo at noen kristne eller norske som følger etter religion og gjør alt etter regler (...) når jeg velger så er jeg obs på at den person jeg er sammen med ikke godtar at jeg er sånn (...) at de aksepterer det som du er.

Alle informantene indikerte at de er nøye med valg av nære venner. Det er fordi de prøver både å tilpasse seg og trives. De stiller krav i en vennskap om å bli akseptert som den de er. Det kan på en måte gjør deres valgmuligheter færre. Uansett vil deres valg og akkulturasjonsstrategi bli påvirket av majoritetsholdninger. For å trives velger informantene å omgås venner som viser dem respekt. Det samsvarer med akkulturasjonsteori som forutsetter krav om at tilpasningen foregår på to plan. Det vil si at integreringsstrategi foretrekkes basert på innvandreres holdninger mot majoriteten og majoritetens akseptering (Javo, 2010).

3. Forventinger fra majoriteten *‘Jeg merka på elever, du skal innenfor religion, du skal være perfekt’*

Informantenes valg og strategi vil både bli påvirket av og være avhengig av reaksjoner og holdninger fra venner og fra majoriteten. Det er forventninger og holdninger som informantene møter i hverdagen og noe de lever med. Slike holdninger kan være på grunn av forskjeller i kultur som skaper ulike forventninger.

Jeg merka på elever, det er greit liksom. Jeg forstår det, at jente du har på deg sjal (hijab), du skal innenfor religion, du skal være perfekt. De forventer at du ikke snakker noe stygt, ikke tuller, du er helt perfekt. Jeg tuller med venninner (...)kommer en norsk jente, "Oi! Wow! hun med sjal sier sånn" Jeg sier hvorfor ikke, er ikke jeg et menneske selv om jeg har på meg sjal. Jeg er vanlig selv om jeg har plagg på hodet, jeg kan være dårlig jente (...)trenger ikke å ha sjal for å være den perfekte. Det er forskjell på hvordan du er, og hva forventes av deg.

Her peker informant b mot noe viktig, altså andres forståelse og akseptering. Informanten peker mot skillet mellom det å være et menneske og det å tilhøre en annen religion eller etnisitet. Å skille mellom religion og handlinger er viktig i følge informanten. Selv om våre handlinger representerer våre tanker og oss, så bør det være et skille her. Informantene hevder at de er vanlige mennesker og at de selv velger hvor mye de følger religionen og tilpasser seg. Problematikken med generalisering av muslimer på grunn av negative handlinger hos noen muslimer er en viktig sak å være oppmerksom på.

Du møter noen ganger mennesker som er sånn, tenker negativ eller som tenker terrorister og negativ. Det er ikke egentlig muslimer, det har ikke noe, det at du er muslim eller kristen. Terrorister er terrorister, det har ikke noe med religion. Islam sier ikke at du skal drepe noen(...)men fortsatt ser du noen som dreper og kriger(..)selv om du vet at det er menneskets liv.

Det er TV, hva man hører og hva man ser som du sier, kanskje omgås andre. Tror jeg det påvirker dem.

Informantene her nevner noen viktig faktorer som kan føre til negative holdninger eller avstand mellom innvandrere og etniske nordmenn. Den ene snakker om mennesker som bærer negative fordommer av en eller flere grunner. Den andre handler om den rollen media har og hvordan det påvirker oss mennesker. Negative handlinger fører til at noen mennesker generaliserer. Det vil si at det skaper et dårlig bilde og kan føre til negative forventinger. Fordommer kommer til å bli drøftet nærmere under det tredje hovedområdet. Et annet viktig tema som bør diskuteres er forskjellsbehandlingen av gutter og jenter. I den norske individualistiske kulturen er kjønnsforskjeller nedtonet og barn oppdras ut fra en tanke om likestilling. Men i den kollektivistiske kulturen fremstår kjønnsforskjellene fortsatt tydelig (Javo, 2010). Hva mener informantene mine om dette temaet?

4.2.2 Kjønnsforskjeller

Aller først er det viktig å minne om at jeg har kun tre informanter og dermed kan jeg ikke generalisere funnene mine, og dessuten så er ikke prosjektet mitt en casestudie. Til tross for et lite antall informanter fikk jeg rike og fyldige opplysninger av dem. Alle de tre informantene indikerte at det er kjønnsforskjeller, i forhold til krav, arbeidsoppgaver og ikke minst forventinger. Dessuten har alle tre informantene indikert at kjønnsforskjellene ikke begrunnes med religion, men at det er kulturen som representerer slike skiller og idealer.

1. Kulturpreget og ikke fra religionen 'Sånn er ikke det i religionen'

Det som er jo, i forhold til islam, det som er forbudt er forbudt for gutter og jenter. Det er ikke sånn at du ikke får lov til å gjøre det men han kan. Det som er forbudt, forbudt og gjelder begge kjønn

Det er sikkert forskjeller i kultur, men sånn er ikke det i religionen. Religionen, mange skylder på religion, at det er religion som er urettferdig over oss mennesker, men det er ikke det, det er oss mennesker som har laget kulturene, hva vi forventer av en mann og av en kvinne.

Alle informantene er tydelige på at religionen er rettferdig mot begge kjønn, og at kjønnsforskjellene ikke skyldes religionen, men kultur og menneskers oppfatninger. Informantene indikerer at det finnes forskjellsbehandling av kjønnene, men at det finnes kun i kulturen. Dette ser ut til å være en motsetning til hva media presenterer noen ganger. Her er det viktig å nevne at jeg fokuserer på forskjellsbehandling i forhold til frihet, ansvar, forventninger og ikke kjønnsforskjeller i forhold til temaet seksualitet. Selv om også temaet seksualitet er en del av religionen og er forbudt før ekteskapet, gjelder regelen for begge kjønn. Det vil si at verken gutter eller jenter (i følge religionen) kan ha sex før ekteskapet.

Å ikke drikke og seksualitet det er innenfor religion og ikke bare kultur. Det er to ting (...) det er forbudt i religionen (...) jeg selv ikke vil, og velger å følge religion. Det er ingen forskjell i religionen sånn sett.

2. Kjønnene er likeverdige i Islam 'Både gutter og jenter behandles rettferdig'

I følge Islam er kjønnene likestilt hos Gud. I Koranen, altså den hellige boken hos muslimer, sier Gud/Allah i vers 13 i kapittel 49 '*O men, Behold We have created you all out of a male and female, and have made you into nations and tribes, so that you might come to know one another. Verily, the noblest of you in the sight of God is the one who is most deeply conscious of Him. Behold, God is all-knowing all-aware*' (Mohamad, Islamcity). I Koranen står det altså at Gud som er sentrum og aller viktigst hos muslimer hevder at han har skapt oss mennesker i begge kjønn. Den mest ansette i Guds øyne er den mest gudfryktige, og dette innebærer at begge kjønn er likestilt og like mye verdt. Derfor mente mine informanter at kulturen står bak ideologien om kjønnsforskjeller. Den ene informanten uttrykker det slik:

Det er oss selv som er urettferdige over hverandre. Det er sikkert forskjeller i kulturen(...) i religion altså at både gutter og jenter behandles rettferdig men sånn er

det ikke i kulturen. Kjønnforskjeller har vært i generasjoner jeg kan ikke komme og bryte på den nå.

Informant b uttrykker tydelig og er bevisst på at det er kulturen som er bakgrunnen for behandlingsforskjeller mellom kjønn. Hva slags forskjeller snakker vi om? I følge Michael G. Conner (2001), er forskjeller mellom kjønn basert på deres biologiske forskjeller og utviklingsforskjeller. Konklusjonen etter mange års forskning og observasjoner, var at menn og kvinner er likeverdige men er forskjellige. At de er like i forhold til deres rettigheter, muligheter og beskyttelse under loven. De er fysisk forskjellige i former, vekt, størrelse og anatomi og dette er åpenbart og kan sees. Videre hevder han at funksjonelle forskjeller kan medføre utviklingsforskjeller. Anatomiske forskjeller i måten hjernen fungerer på, fører til at noen forskjeller mellom menn og kvinner oppstår. Forskjeller i for eksempel prosessen rundt språkutviklingen, følelser, interesseforskjeller, forskjeller i emosjonelle overtoner også videre (Wikipedia). Det samsvarer med informant b og c mente om at er forskjeller, men at likevel er vi likeverdige i følge religionen. Kjønnforskjeller er et stort og omdiskutert tema. Derfor velger jeg her å fordype meg i to viktige områder, det ene er oppgavefordeling og det andre er frihet. Hvilke forventninger og rolleforskjeller fremstår i informantenes livsverden?

1.0 Oppgavefordeling

Det er forskjeller i oppgavefordeling mellom gutter og jenter i forskjellige kulturer. Tidligere var det en selvfølge at kvinner skulle ta på seg hjemmeoppgavene mens menn tok ansvaret i mer hardt utearbeid. Hjemmeoppgavene innebærer alt fra matlaging, oppdragelse, omsorg for barna og lignende. Slik var oppgavene fordelt, men det viser seg at det har ikke skjedd veldig store endringer, av flere grunner. Likestillingen og konsekvensene av den blir anvendt forskjellig fra land til land. Nå er kvinner mer ute i yrkeslivet og det fører til mer samarbeid mellom kjønnene i forhold til husarbeid og barneoppdragelsen. Fordeling av husarbeid, og forventninger kan være forskjellig fra en kultur til en annen. Slik er ikke det kun hos innvandrere, i følge en europeisk undersøkelse som handlet om hvor mye husarbeid menn gjør. I den undersøkelsen viste det seg at norske kvinner er mest misfornøyde med menns husarbeid og at kvinner bruker dobbelt så mye tid på husarbeid som menn (aftenposten).

Anita Haslie (2009) skriver i artikkelen 'Ikke likestilt likevel' om hvor mye husarbeid menn gjør. Hun hevder at arbeidet menn gjør er avhengig av konas jobb og utdanning, og at tross alt er det kvinner som gjør det meste. Det ser altså ut til at norske kvinner fortsatt er misfornøyde med husarbeidsfordelingen.

1.1 Kulturpregede forventninger 'De klarer ikke sånn sett å vaske'

Når det gjelder husarbeid og forventninger om oppgavefordelinger viste det seg å være forskjellig fra en informant til en annen. Informantene mine har hatt forskjellige meninger angående det temaet. De har opplevd det forskjellig på grunn av foreldrenes mening om temaet.

Det er mer jenter som vasker eller rydder huset, du kan ikke forvente deg at en gutt for eksempel, synes jeg, at han skal vaske eller rydde huset. De klarer ikke sånn sett å vaske eller rydde huset som en jente.

Her hevder informant a at det er forskjeller i måten menn og kvinner jobber på. Hun indikerer her sin mening, og ideologi om at husarbeid er tilpasset for jenter. Videre vil det innebærer at det både forventes og kreves mindre husarbeid fra en gutt. Hun begrunner det med at:

Vi gjør det mer rensligere enn en gutt, de bryr seg ikke om det er ryddig eller hva det er(...) selv om noen ganger han vil gjøre så lar jeg ikke liksom, fordi du vet at han ikke klarer det. Det er ikke som en jente som en gutt vasker rommet.

Det viser at hos informant a så blir jenter oppdratt til å akseptere og godta at husarbeid kun er jenters oppgave. Derfor mener hun at uansett hvor flink en gutt er, hadde ikke han klart å gjøre det slik en jente gjør. Det innebærer at gutter har andre typer ansvar og oppgaver. I følge hennes kultur så har den yngste gutten i familien ansvar for å forsørge foreldrene når de blir voksne. Det er en del av hennes kulturelle oppfatning i forhold til oppgavefordeling og husarbeid. Derfor vil prinsippet om likestilling og rettferdig fordeling av husarbeid ikke ha noe sammenheng hos denne informanten.

Det er liksom at min mamma og mammas mamma (...)det viktigste i min hus er at det, i vår kultur, er å være rent egentlig, være hygienisk og ren det er viktigste. Broren min kan ta og rydde bordet, han gjør ikke mer enn det, han ser ikke det som er rundt det bordet, det er ikke så viktig for han.

Her ser vi tydelig betydningen av den kollektivistiske kulturen som vektlegger jenters ansvar for husarbeid. Informantene hevder at slike oppgaver er mer aktuelle for jenter enn gutter. I den individualistiske kulturen blir kjønnsforskjeller nedtonet og likestillingen fremhevet.

Likevel viste det seg i en europeisk undersøkelse ‘Norske menn får stryk i husarbeid’ (aftenposten), at kvinner er misfornøyde. Hos informanten er det slik at man forventer og krever mindre husarbeid fra menn. Mens i den norske kulturen er det motsatt, kvinner krever mer hjelp og støtte. Den samme informanten mener videre at det er nødvendig med samarbeid med guttene og faren i huset.

Mamma som gjør det meste, pappa hjelper til, hvis det å rydde bordet så hjelper alle til. Når vi skal spise, etter maten, så hjelper alle til og legger tallerkener på benken (..) det er pappa som støvsuger og mamma rydder kjøkkenet. Pappa hjelper mer mamma enn meg og lille søsteren mi.

Det viser seg at idealer angående jenters oppgave og ansvar i husarbeidet ikke nødvendigvis er anvendt i praksis. Informant a indikerer at både broren og faren er med å gjøre en del ting hjemme, altså at alle hjelper til.

1.2 Samarbeid og virkeligheten ‘De skjønner at slik ikke fungerer’

Slik er det ikke hos de to andre informantene. De to andre informantene har vist andre holdninger og meninger angående oppgavefordelinger mellom kjønnene. Informant b uttrykker tydelig at hverdagslivet og lange arbeidsdager lærte foreldrene at det er nødvendig med samarbeid og rettferdig fordeling av hjemmeoppgaver.

For eksempel, mange mener at en gutt skal bare forsørge familie, resten hjemme, barn, alt annet, det skal jenta gjøre. Hos meg så er ikke det slik. Hos meg, kanskje vi har levd her, bodd her og oppvokst her, at vi har sett litt forskjellig. Moren min har også halvveis utdanning, de er mer forståelige. De skjønner at slik ikke fungerer. At vi må hjelpe hverandre.

Først indikerer informanten at i hennes kultur så stilles det mindre og andre type krav for gutter, det var alle informantene enige om. Men videre indikerer hun bevisst at tiden her i Norge har påvirket foreldrene, og vist dem at uten samarbeid vil det ikke fungere. Det innebærer at foreldrene har tilpasset seg det norske samfunnet, altså at de er integrert. Den andre viktige faktoren som informanten nevner er mors utdanning, som har ført til endringer i mors oppfatninger. Det vil si at det er to faktorer som spiller inn hos denne informanten som førte til brudd med noen opprinnelige kulturelle normer. Den ene var møtet med den andre kulturen, altså integreringen og tilegnelse av norske normer. Den andre er mors utdanning, og ikke minst hverdagen med arbeid som påvirker deres liv. Dette førte til at husarbeidet ble delt rettferdig slik at familien kan klare å holde sammen og trives.

1.3 Foreldrenes tilpasning 'Det er rettferdig fordeling'

Informant b nevnte den ene faktoren med mors utdanning og arbeid, og det samsvarer med forskningen Haslie (2009) utførte. Hun hevdet at det er flere faktorer som spiller inn i fordeling av hjemmeoppgaver mellom menn og kvinner. En av faktorene var kvinners utdanning. Hun hevdet at spesielt kvinner som har mer enn fire års utdanning gjør mindre arbeid, og at de har menn som gjør mye arbeid. Vi så også at den europeiske undersøkelsen i følge aftenposten, påpekte at kvinners arbeid i yrkeslivet medfører mer likestilling i husarbeid. Ettersom norske kvinner er mer ute i jobb, forventer de mer hjelp hjemme fra mennene sine. Det er en av grunnene til at norske kvinner er minst fornøyde med deres menn i forhold til europeiske kvinner. Informanten min hevder at det er samarbeid og at de hjelper hverandre.

Det er fordeling, det er rettferdig fordeling. Ja mellom meg, mamma, pappa, alle jobber egentlig hjemme. Nå som de ikke jobber, så er de egentlig som jobber mest. Det er mye å gjøre når man er på videregående skole, når jeg har prøver, så krever ikke foreldrene mine mye, at jeg leser og ikke gjør husarbeid.

Jeg ser at alle informantene indikerer kjønnsforskjeller i kulturen som en ideologi, men at i praksis viser det seg at det er noe nedtonet, og at kvinner krever mer lik oppgavefordeling i husarbeid. Den ene informanten som er oppdratt slik at hun selv mener at husarbeid ikke passer for gutter, lever i en familie der faren hjelper til og gjør en del hjemmeoppgaver. Mens de andre informantene representerer individualistiske forventninger om at rettferdig oppgavefordeling kan føre til likestilling og minske kjønnsforskjeller.

2.0 Frihet

Begrepet frihet er et stort tema som inkluderer mange områder og er et ganske subjektivt begrep. Hva det innebærer å ha frihet, og hvordan man tolker det, er ganske forskjellig fra et individ til et annet. Informantene var enige om at de hadde et annerledes perspektiv på frihet, og at de ser på frihet fra en annen synsvinkel enn frihet i et individualistisk perspektiv. Hva begrenser deres frihet, hvorfor og hvordan opplever informantene det?

Frihet ikke liksom livet. Det er ikke bare frihet som er livet. Det kan være mange andre ting som er viktig for deg, ikke bare frihet. Frihet for norske er mer at det du gjør, hva du vil, og bestemmer alt selv.

For informant c så innebærer ikke friheten kun å uttrykke følelser, heller ikke å protestere og banne. For å kunne forstå denne informanten og hennes perspektiv er det viktig å ha en helhetlig forståelse for hennes virkelighet. Hva er hennes interesser og prioriteringer?

Informant c er opprinnelig fra et land som ikke eksisterer som et land på kartet, de kjemper for frihet, og mot fattigdom og uvitenhet. Derfor merker man at informant c har annerledes interesser enn jevnaldrende, at hun har mer interesse for politiske tema. Det har påvirket hennes forståelse og mening om hva frihet er og hvilken pris friheten fortjener.

2.1 Verdsetting og interesser ‘Det ikke noe jeg vil ha’

Den samme informanten var også mer opptatt av og interessert i å hjelpe fattige, hun verdsetter livet fra et annet perspektiv, og viser empati. Derfor, slik hun oppfatter og opplever det, var ikke friheten kun å få lov til å feste.

Jeg har mange norske venninner, de har mer frihet enn meg sånn sett men det ikke noe jeg vil ha. Det er ikke den type frihet jeg vil ha. Jeg synes ikke masse frihet er forskjell mellom oss, kun kanskje når det gjelder festing og sånt. Slik tenker jeg ikke, jeg har ikke opplevd å være hjemme hvor jeg selv hadde lyst til å være ute, og mamma har tvunget meg til å være hjemme. Jeg er ikke interessert i det de har lyst på, venner.

Informant c indikerer at opplevelsen av frihet, og hva vil det si å ha frihet, er avhengig av interesser. Hun selv er ikke interessert i å feste eller å være sent ute, dermed hadde ikke slike aspekter av friheten stor betydning for henne. Også viser hun tydelig at det er ikke det hun krever fra foreldrene sine. Hun påpeker at det oppstår interesseforskjeller mellom henne og jevnaldrende ungdommer. Likevel kunne jeg høre og se gleden hun viste på grunn av den endringen som skjedde i hjemlandet. Hun viser omsorg i forhold til en uheldig situasjon en nær slektning hadde opplevd i hjemlandet. Hun hadde glede og håp om en bedre fremtid ettersom det ble mindre tvang og mer selvbestemmelse.

Vi bestemmer selv. Jeg har en kusine som ble tvangsgiftet og de mener at det er meningsløs, mamma mener at det er vanskelig situasjon, det er en person vi vil like. Ja (...) ikke et land (...)vi hadde lekse til i dag om vårt eget land, vi måtte fortelle om nabolandet og hjemlandet. Det ble litt erting og sånt(...) det er ikke noe spesielt jeg blir lei meg for, det er noe jeg må takle.

Informant c indikerer at friheten er viktig, men slik jeg tolker det, så mener hun at friheten er ikke slik ungdom forstår det. Det handler om landets frihet, hun er mer opptatt av store temaer i forhold til samfunnet i hjemlandet. Slik frihet som de kjemper for i hjemlandet er et stort tema og har avgjørende betydning. Når det gjelder de to andre informantene jeg hadde, så fokuserte de mer på dagligdagse interesser og frihet angående forskjeller mellom kjønn. Som tidligere nevnt har alle informantene indikert at kjønnsforskjeller har bakgrunn i kultur. Og at forskjellsbehandling foregår fordi vi mennesker behandler hverandre forskjellig.

2.2 Ideologier er kulturpreget ‘Det er den tankegangen de har og som vi har fått’

Informant b indikerte at uansett hvor rettferdig foreldrene var, så ville tanken om kjønnsforskjeller eksistere.

Til tross for alt, så er det fortsatt forskjeller. Gutter har mer frihet, uansett hva han gjør, så er han gutt, men jenta må passe på hva hun gjør og åssen hun gjør, på alt sammen. Fordi hun er jenta. Det er vanskelig å si hvorfor, det er den tankegangen de har og som vi har fått. Uansett om jeg har oppvokst her så har jeg den tanken. Fordi jeg bodde med en familie som har det, så har jeg fått de tankene.

Her forteller informant b noe interessant og viktig. Slike normer og verdier som hun bærer i forhold til kjønnsforskjeller er ideologier som har gått fra tidligere generasjoner. Det er noe hun har oppfattet og føler, selv om hennes foreldre er rettferdige og behandler sine barn både rettferdig og logisk likt så har hun fått meg seg slike ideologier. Selv om slike ideologier ikke er anvendt i praksis, og det kjempes for likestilling, så har slike tanker plass i informantenes ideologi.

Kjønnsforskjeller har vært i generasjoner, jeg kan ikke komme og bryte på den nå. Jeg er ikke oppdratt sånn, jeg har ikke den tanken at det skal være forskjeller. Men jeg synes at det er grenser for jenter og for gutter.

Det viser oss at slike ideologier, normer og verdier er innlært. Det samsvarer med det Eriksen (2001) hevdet, at kulturelle normer og verdier er innlært. Samtidig vet vi, i følge Morken (2006) at det foregår endringer fra det vi lærte fra forrige generasjon til det vi overfører til neste generasjon, og at det foregår stadig utvikling så lenge vi lever (Morken, 2006). Det begrunnes med at vi mennesker er i utvikling og lærer hele livet. Selv om informanten er født og oppvokst her i Norge viser hun til den påvirkningen oppdragelsen har hatt på henne.

For eksempel i en norsk familie, hvis, la oss si, for eksempel, gutten får lov til det men ikke du, jeg ville forstått det, men ikke hun, det ville være urettferdig for henne (..).

Her påpeker informant b tydelig at den ideologien som hun har, gjør henne i stand til å forstå både normer og verdier og hva som vektlegges i to forskjellige kulturer. Fordi hun er en del av to forskjellige kulturer og vokst opp slik at de får bredere forståelse og ideologier. Men vil det si at informantene ikke aksepterer kjønnsforskjellene og synes det er urettferdig?

2.3 Akseptering versus nektelse *‘I noen tilfeller så forstår jeg, mens i noen områder synes jeg det er urettferdig’*

Informantene hevder at kjønnsforskjeller kan både være forståelig og greit på noen områder, og at det er urettferdig og de vil protestere på andre områder. I noen tilfeller er de fornøyde og mener at forskjellene er logiske og er akseptable. Mens på andre områder er det bare kulturpregede negative holdninger mot jenter.

I noen tilfeller så forstår jeg det og det er greit, mens i noen områder synes jeg det er urettferdig. Det kommer i mine tanker, og den tankegangen. Greit at gutt er gutt, i noen ting greit, de har det mer åpent, det forstår jeg (...) så det er begge deler, ikke helt urettferdig i alle områder.

Her indikerer informant b at det finnes både fordeler og ulemper med forskjellsbehandling av kjønnene. I tilfeller hvor hun mener er fordeler aksepterer hun det ettersom det er logisk og forståelig. På andre områder er det ulemper med forskjellsbehandling, der hvor det kun er basert på undertrykking og misforståelser om jenters ferdigheter og egenskaper. Det mener de ikke er akseptabelt og det kjemper de imot. Fordi slike verdier har ingen vitenskapelig logisk eller forståelig begrunnelse, og er kun basert på kulturelle gamle idealer.

Det er på din familie og hvordan de behandler deg og broren din. Om det ville at han får lov til mye og ikke jeg, da ville jeg opplevd urettferdighet hele veien. De prøver mest mulig på en måte likt og logisk. Hvordan en gutt ser på seg selv og på kvinner. Om de er sånn at jenter må gjøre det og det og det, eller om de respekterer. Deres tankegang og hva de selv mener og tenker om det.

Informant b tar opp to viktige temaer, både oppdragelsen og hvilken rolle den spiller hos den enkelte sine ideologier og utviklingen. Ideologier kan utvikles og læres gjennom sosialiseringen som innebærer relasjon med andre. Det vil si at det er ikke kun oppdragelse og foreldrenes normer om verdier som kan påvirke barna. Informanten indikerer hvor viktig foreldrenes rolle er på det området. Dermed vil informantens gode opplevelser og trivsel være avhengig av foreldrenes rettferdige behandling og oppdragelse. I følge informanten så handler det også om en god relasjon og forståelse mellom barn og foreldre, for hvorfor saker bør løses

slik de gjør det. Temaene oppdragelse og sosialisering er store temaer som er mye forsket på, og det er en del teorier om det. Øia og Fauske (2010), har referert til Ivar Selmer-Olsen (2003), som utpeker to hovedperspektiv om barnets utvikling og læring. I følge et utviklingsperspektiv er barnekultur nyttig. Gjennom lek og kultur formes barnets personlighet. Lek og barnekultur foregår både hjemme og i relasjon med andre i barnehage, skole og sammen med venner (Øia og Fauske, 2010). Dermed vil det være viktig at foreldrene er tilpasset norske kulturen, og har god relasjon med sine barn. Slik at tilpasningen til begge kulturer ikke fører til motstridende krav og til akkulturasjonsstress.

2.4 Trygghet påvirker dine valg ‘Mange jenter som blir voldtatt og sånt’

To av informantene var opptatt av voldtektene som foregår i dagens samfunn. En av informantene begrunner og forstår at gutter får lov til å være sent ute fordi det foregår mye vold mot jenter i byen.

Du ser jo i avisen, det er jo mange jenter som blir voldtatt og sånt, det er ikke alltid like lett. Jeg vil ikke være ute kl 9 om kvelden heller, det ville jeg ikke som mamma. Det er mange ute og forskjellige og alle er i byen (...) du kan bli voldtatt eller hva måtte det være (...) ingen vil at du blir skadet, og ingen vet hva kommer til å skje. Det skjer masse rart som du ikke vet.

Her peker informant a mot noe viktig, mot tryggheten som kan la mennesker leve i ro og fred, eller utryggheten som kan ødelegge deres liv (nrk). Voldtekt har økt betraktelig de siste årene, og all type vold begrenser valgfriheten. Det samsvarer med det Knut Storberget (2011) i pressemelding den 08.07.11, som handlet om samfunnsløfte mot voldtekt. Han mente at kampen mot voldtekt er ikke kun politisk ansvar, men et stor og viktig samfunnsansvar og at tema skaper frykt og utrygghet for oss. Faren for voldtekt, knivstikking, drap, ran og så videre kan begrense din frihet i følge informanten. Det er derfor informanten selv velger å begrense sin frihet, med tanke på sin egen trygghet. Det ser ut at informantene har, til en viss grad, positive tanker bak noen av forskjellene mellom kjønn og derfor trives og er tilpasset til tross for disse forskjellene.

4.3 Å bygge bro mellom to kulturer

Å bygge bro mellom to forskjellige kulturer handler om å lykkes og trives i livet. I følge Sam og Berry (2010), vil integreringen være den beste strategi for innvandrere å bruke.

Integreringen innebærer å ta være på sin egen kultur samtidig som man tilegner seg og tilpasser seg andres kultur. Tilpasningen kan foregå på mange områder og arenaer, det vil si at det handler om at man velger selv hvordan man tilpasser seg på hvert område. Man kan for eksempel være integrert på et område, men segregert, assimilert eller marginalisert på et annet område.

I forskningen til Kwak og Berry (2001) fant de at innvandrerungdommer fra Vietnam hadde mer åpne meninger, altså integrerte tanker om ekteskap mellom personer fra forskjellige kulturer, mens ungdommer fra Øst-India og Korea hadde mer segregert meninger om det (Kwak & Berry, 2001). Dermed kan man konkludere med at tilpasningen foregår på to nivå, den ene handler om generell tilpasning i møte med den andre kulturen. Den andre er tilpasningen som foregår på spesifikke områder og arenaer hver for seg. I følge Eriksen (2001) så har innvandrerungdommer utviklet gode egenskaper og strategier for å trives, til tross for kulturforskjeller (Eriksen, 2001, Javo, 2010). Hvor godt og på hvilket nivå er mine informanter integrert? Og hva mener de selv og føler om det? Det kommer jeg til å drøfte og analysere videre.

1. Trivsel og akseptering ‘Jeg er glad for å være her i Norge’

Alle informantene mine ga utsagn om at de føler seg som en del av dette landet, og at de tilhører to kulturer. Dessuten indikerer alle at de er tilpasset den norske kulturen til tross for alle kulturforskjellene som vi har vært inne på. Informantene indikerte også at de både er i god relasjon med etnisk norske venner, og at de bærer sine egne normer og verdier fra foreldrenes kultur. De hevder også at de klarer å knekke koder og tilpasse seg samfunnskulturen og hjemmekulturen. I følge akkulturasjonsteori vil individets akkulturasjonsstrategi påvirkes av majoritetens strategi og holdninger. Dermed vil gode relasjoner og holdninger fra majoriteten ha stor betydning og spille en stor rolle hos informantene. Også informantenes holdninger overfor majoriteten vil påvirke valg av tilpasningsstrategi. Informantene mine var enige om at de hadde ønske om å bli litt mer forstått, men at de egentlig er fornøyde og blir akseptert som de er.

Jeg som person snakker til alle, jeg er liksom, jeg synes ikke jeg blir møtt med fordommer. Jeg har ikke venner som er sånne, som reagerer negativt. Jeg synes ikke folk rundt meg er sånne personer. Jeg prøver å gjøre så godt jeg kan. Selv om det er vanskelig noen ganger. Når jeg velger venner så er jeg, jeg velger de som aksepterer meg slik jeg er.

Jeg bryr meg ikke om det(...) jeg er sånn, dere får akseptere meg slik jeg er eller bare la meg.

Informantene er ganske fornøyde med det meste. De indikerer at de er heldige på den måten at de ikke har opplevd rasisme eller forskjellsbehandling, heller ikke negative holdninger.

Informantene indikerer også at de er forsiktige med sine valg slik at de trives i selskap med etnisk norske. De mener at de er i relasjon med venner som aksepterer dem, deres valg, religion, utseende og klesstil. Slike holdninger og akseptering forsterker informantenes muligheter og sjanser for integrering, samtidig vil det redusere segregering på noen områder. Jo bedre forståelse og akseptering er, jo bedre relasjonsforhold blir, jo mer integrering foregår.

Jeg er glad for å være her i Norge. Siden jeg bor her så mener jeg at det er morsomt. Det er stor forskjeller mellom hjemlandet og Norge, fattigdom og rikdom.

Jeg takler det uansett. Noen ganger føles det urettferdig, dårlig gjort, det er litt opp og ned. Men jeg er glad i å være fra en annen kultur når det gjelder noen ting.

Informantene mente at kulturforskjeller takles og aksepteres fra både etnisk norske venner og fra deres side. Slik informanter erfarer fenomenet så innebærer det at ungdommer fra begge kulturene, altså både den etnisk norske og innvandrerulturen, trives og har utviklet deres koder og strategier for tilpasninger.

2. Forståelse *‘Forståelse er vanskelig å si, det noe de har inni seg’*

Alle informantene hadde historier å fortelle, historier som handlet om forståelse, hvor godt blir de forstått eller misforstått. Til tross for slike historier og opplevelser indikerte alle informantene at de er usikre om etnisk norske venner virkelig har forstått dem. Videre hevder informantene at gjensidig akseptering er løsningen. Slike faktorer som gjensidig respekt og akseptering fører til gode relasjoner og ikke minst sterkere bånd mellom oss mennesker.

Forståelse er vanskelig å si, det noe de har inni seg, jeg kan at jeg forstår selv om jeg ikke forstår det. Men siden de har lært noe, de tenker annerledes enn oss, så det er vanskelig for dem å forstå ting, men de takler det. Greit du er venninna mi så har du det, jeg aksepterer det, greit ikke noe problem.

Her påpeker informant b at kulturforskjeller på noen områder medfører vanskeligheter for nordmenn i det å forstå innvandrere. Men til tross for det, slik det erfares hos informantene, så klarer begge partene å leve i fred ved å akseptere forskjellene mellom hverandre.

3. Integrering og multikulturalisme *‘Venninner er neste bare med flerkulturelle så de forstår det’. ‘Utlendinger har tilpasset seg veldig godt til norske samfunnet’*

I akkulturasjonsteori i følge Berry, hevdes det at den beste strategi er integrering og holdninger om multikulturalisme (Javo, 2010). Hvis majoriteten har multikulturalistiske holdninger og innvandrerne foretrekker en integreringsstrategi, vil mennesker leve i fred og trives i et flerkulturelt samfunn (Javo, 2010). Hvordan anvendes det i praksis? Hvor vanskelig er møtet mellom to kulturer?

Jeg bor i et sted hvor norske venninner er neste bare med flerkulturelle så de forstår det. Ikke Oi du får ikke lov til det, men kanskje på andre områder, så blir det Oi hvorfor? Og det er irriterende å fortelle at du ikke liker det og ikke får lov, men ellers går det bra, jeg bryr meg ikke.

Utlendinger har tilpasset seg veldig godt til norske samfunnet. Norske gutter og jenter har utenlandske venner. Hvis vi blitt kastet ut av Norge. Det hadde vært dårlig situasjon for norske venner som hadde utenlandske venner.

I følge det som ble formidlet til meg ser jeg at fra informantenes opplevelser og erfaringer at integreringer og multikulturalisme er de strategier som blir anvendt i praksis. Informantene var enige om at etnisk norske venner som hadde innvandrer venner, kunne forstå dem bedre. At det er enklere og lettere å være i relasjon med nordmenn som viser mer forståelse eller som godtar informantene slik de er. Det samsvarer med akkulturasjonsteori som påpeker at vellykket akkulturasjon er avhengig av gode holdninger mellom majoritetsbefolkningen og innvandrerne (Javo, 2010).

4. Likheter, grenser eller misforståelser *‘Norske forstår norske bedre’*

Vi har jo venninner som er norske, det er ikke alltid like lett og si din mening til dem. De sier bare okay, de reagerer slik(..)du ville få hjelp med en gang, men de reagerer (..)en ville mer, reagere og si mer enn det og snakke mer kanskje. De forstår ikke helt grensene.

Det er alltid den tonen og likheter når vi snakker om familiene våres. Men med en norsk jente så det er ikke sånn, jeg føler at de ikke bryr seg så mye (...) de har andre tanker enn oss. Vi har nesten samme tanker som oss, så vi forstår hverandre mer.

Jeg synes at norske forstår norske bedre, enn en fra utlandet, og at en som er født og vokst opp her forstår en som er norsk. Men ikke alltid en som er født her vil forstå at det er sånn og sånn hos oss. Det er ikke samme humøret som jeg har, og venner har.

Alle informantene var enige om at de har mer til felles med andre innvandrere, og at de forstår hverandre bedre. Fordi de har mye felles ideologier, ganske lik oppvekst og opplevelse av det å være annerledes. Det er mye likheter mellom deres kulturer, altså at de er opprinnelig fra ikke-vestlig kultur. Informantene opplevde også at de viser god forståelse for den norske kulturen men at etnisk norske har vanskeligheter med å forstå deres kultur. Selvsagt vil innvandreres felles normer og verdier fører til bedre forståelse dem imellom. Det er i tråd med det Eriksen (2001) hevder, at innvandrere fra samme kultur prøver å holde sammen med deres kultur og verdier. At innvandrere driver med felles aktiviteter og utvikler felles tilhørighet for å forsterke deres samhörighet (Eriksen, 2001).

5. Fordommer og forventninger 'Det var ikke det forventa'

Det er godt synlig at mine informanter ikke tilhører den vestlige kulturen. Det kan medføre til fordommer noen ganger. Fordommer er basert på et bilde mennesker har om et visst folkeslag og om generaliseringer.

Jeg er utplassert på (..) den jeg er sammen med, hun spurte meg om jeg er født her i Norge (...)så sa hun å ja så du er norsk jo, også ble hun glad liksom. Det var ikke det forventa, at hun blir glad fordi jeg er bare født her (...). Jeg er fortsatt et menneske, og blir ikke glad i en venninne bare fordi hun er født her (...)jeg er glad fordi hun har de egenskaper hun har, går på skole med meg, at hun er snill mot meg. Det er det jeg ser på. Men det viktigste for hun var jeg er født her.

Her ble informant a overrasket over de holdninger vedkommende viste, og at en liten forskjell kunne ha endret holdninger hos gjeldende person. Kanskje vedkommende hadde negative meninger om noe, og at dette har påvirket hennes holdninger. Informant b peker på den negative rollen media spiller.

Det er TV, hva man har hørt og hva man ser, også det Midtøsten at jenter ikke har lov til det og skal være sånn. Kanskje omgås andre. Tror jeg det påvirker dem. Ingen snakker om det positive, bare om det negative som tas opp for eksempel på TV, og da får man helt annet innblikk om flerkulturelle, de er som ikke forstå ting, er strenge osv.

Her viser informant b til faktorer som kan skape skiller mellom mennesker. Hun påpeker den negative rollen media spiller noen ganger som påvirker ens tanker og kan føre til negative holdninger. Det er ikke kun media det handler om, men også dårlige handlinger fra noen, som påvirker oss mennesker. Derfor peker informanten mot hvor forsiktig man bør være med å generalisere og fordømme andre på grunn av deres utseende eller bakgrunn.

Det er en utfordring å få etnisk norske å skifte synet på flerkulturelle innfor mange sider, åssen vi er, og spesielt forskjeller mellom kjønn. Utfordring å vise at ikke alle er slik for norske. Jeg mener at det er ting som er bra, og vi kan lære av dem og ta, men det er ting som de kan lære av oss, ikke bare oss.

Informantene var enige om at det bør gjøres noe med holdninger fra majoriteten og generell kjennskap de har om innvandrere. At etnisk norske bør også forstå hvordan de er, og se på det positive hos innvandrere, og ikke kun på negative. Det vil gjøre integreringen lettere, og føre til at vi lykkes i et flerkulturelt samfunn. Det vil si at det handler om gjensidig tilpasning og forståelse slik det hevdes i akkulturasjonsteorien.

6. Fordeler, ressurser og integreringen 'Du utvikler deg videre'

Alle informantene indikerte hvor positivt det var å leve i et flerkulturelt samfunn. De snakket mye om fordeler og gode opplevelser i møte mellom forskjellig kulturer.

Du kan dele tanker med andre, høre på flerkulturell hvordan de tenker. Få innblikk på forskjellige ting. Det er positivt for det, hvordan du utvikler deg videre. Hvis du får noe bra fra de og venninna di får noe bra fra meg (...) andre ansikter (...)hjelper oss utviklingen og tankemåter, interesse også videre, og personligheten, påvirker positiv og negativ.

Det er nyttig du ser og får åpne tanker. Du ser konsekvensene av tingene, så ser du hva er riktig mellom disse to.

Et viktig poeng her som informanten påpeker er å kunne selv vurdere å velge ettersom man ser at handlinger kan være forskjellige fordi man er fra en annen kultur. Det vil si at man får bredere tanker og flere valgmuligheter etter å ha sett konsekvenser av to måter å håndtere en sak på. Videre hevder informantene at å være et flerkulturelt individ er med på å skape positive opplevelser og frembringer en bedre utvikling. De hevder også at det fører til bedre forståelse mellom oss mennesker og et lærerikt samfunn.

Vi har tilpasset oss veldig godt. Norge er flerkulturell land (...)forskjellig interesser og språk. Det er morsomt å lære om andres kulturer, aktiviteter og blir kjent med andre.

Det er en fordel å være flerkulturell, jeg som blir (...) så kan jeg brukes som en tolk, og da trenger ikke sykehuset å betale til en tolk. Det å ha et land å gå til, du blir aldri lei deg.

Informantene indikerer også at de har tilpasset seg norske kulturen og at de opplever det å være flerkulturell som en ressurs for samfunnet, til tross for kulturforskjeller. Informantene

var enige om at gjensidig respekt og akseptering påvirker deres trivsel og integreringen. Bedre forståelse om andres kulturelle normer og verdier føre til bedre akseptering. Det kan også åpne veier og muligheter for innvandrere jenter for å bedre integreres. Jentene har segregert seg i noen områder som for eksempel seksualitet, alkohol, diskotek, og valg av venner. Selv om informantene formidler til meg at disse er ikke savnet hos dem, men sett fra et samfunns perspektiv, så er viktig at etnisk norske (jevnaldrende) både forstå og akseptere det. Slik at tilpasningen, i følge akkulturasjonsteori, foregår på begge planene, altså at majoritetsholdninger som er positive og innvandrere strategier og holdninger som fører til god integrering (Sam & Berry, 2010).

4.4 Oppsummering, pedagogiske implikasjoner og videre forskning

4.4.1 Oppsummering

Hovedfunnene fra studien kan oppsummeres med å si at mine muslimske informanter (bare jenter) med innvandrerbakgrunn trives i å leve i et flerkulturelt samfunn. Jentene er på noen områder integrert mens på andre områder viser det seg at de er segregert. De områdene det viser seg å være segregert på er valg av venner, alkohol og seksualitet. Til tross for ulikheter mellom kulturer opplever informantene at de er en del av den norske kulturen. Informantene er blitt en del av to kulturer og prøver dermed å tilpasse seg begge kulturene mest mulig. De bruker egne teknikker og strategier for å kunne leve mellom to forskjellige kulturer. Bruk av tilpasnings strategier hjelper dem til å finne en god balanse på et psykisk plan. Strategier som tilegnelse av forskjellige normer og verdier, søking etter bedre forståelse, tolkning, erkjennelse og modenhet, ignorering, verdsetting av interesser også videre. Dermed søker de etter kjennskap til hvorfor ting skjer slik det er i deres hjem-kultur. Informantene prøver å forstå deres hjem-kulturelle normer og verdier og aksepterer kun det som de anser som logisk og rettferdig. Forståelsen for verdiene i tillegg til deres aksept påvirker deres opplevelse og trivsel i møte med det norske samfunnet. I tillegg velger informantene å omgås med etnisk norske som aksepterer dem slik de er eller i det minste ikke kritiserer dem. Jentene har også brukt 'strategien' ignorering hvis de er i situasjoner hvor noen kritiserer deres kultur, oppførsel eller tankemåte. Det kan i følge akkulturasjonsteorien sies at informantene velger en segregeringsstrategi i visse områder, ved å redusere kontakt med andre, unngå selskaper som kan ende i festing og drikking også lignende.

Vi kan se at informantenes religion (som er islam) har begrenset deres valg på områder som for eksempel klesstil, alkohol og seksualitet. Slike begrensinger påvirker deres muligheter for en fullstendig integrering og tilpasning i det norske samfunnet. Disse er en del av utfordringer de møter i relasjon med etnisk norske jevnaldrende. Utfordring er å kunne vinne forståelsen og aksepteringen fra jevnaldrende (etnisk norske eller ikke muslimske venner) i situasjoner hvor disse temaer og interesser er forbudt i religion og kultur. Selv om de er unge jenter og slike temaer fanger deres interesse så velger de å vise andre interesser som er påvirket av deres

kultur. Interesser som å være en god medlem av familiene sine, å være opptatt av fellesskap med eldre og andre og reiser også videre. I tillegg viser det seg at foreldrenes forventninger er preget av deres kultur og tradisjon. Forventninger om å beholde deres tradisjoner, kultur, morsmål også videre. Også har en informant uttrykket sin mening om at foreldrene går glipp av modernisering som foregår i deres hjemlandets kultur og at foreldrene sitter med den oppfatningen om deres hjemlands-kultur som var for mange år siden. De kollektivistiske oppdragelsesverdier og normer har påvirket informantenes tankegang og perspektiv på ting. Informantene viser mye empati og god forståelse for foreldrenes ønsker og krav, selv om det noen ganger kan begrense deres ønsker.

Når det gjelder oppdragelsen viser informantene at de bærer et preg av kollektivistisk syn. Det synes i deres normer og verdier som kommer i form av verdsetting av fellesskap, omsorg, respekt og ansvar. Fellesskap i følge informantene vær å dele og å være med familiene sine. I tillegg skulle omsorg være gjensidig og spesielt når foreldrene blir eldre og dermed må man også respektere og uttrykke seg på en høflig måte. Det samsvarer med det Javo (2010) hevdet at man kan være preget av både den kollektivistiske og individualistiske oppdragelsen. I forhold til utdanningstemaet så viser det seg at moren har stor betydning for valg av utdanning. En av informantene hadde en utdannet mor hadde et høyt krav til hennes utdanning (tannlege, doktorgrad, lege), en annen informant hadde mor med fullført barneskole hadde forventninger til utdanning, men de var ikke viktigere enn giftemålet. Den tredje informanten hadde også mor med lav utdanning, men som hadde store forventninger til hennes utdanning.

Når det gjelder kjønnsforskjeller var alle informantene enige i at forskjellene var basert på deres kultur og ikke religion. I forhold til tema hjemmeoppgaver hadde informantene litt forskjeller i deres meninger. Kun en av informantene hadde et perspektiv som vektlegger jenters ansvar i husarbeidet, mens de andre informantene hadde mer åpen forståelse og mente at hjemmeoppgaver skal være rettferdig fordelt. På den andre siden har vi temaet frihet hvor alle informantene var enige om at gutter hadde mer frihet enn jenter. Frihetsforskjellen ble oppfattet litt forskjellig av informantene. De mente at det var akseptabelt med forskjeller på noen områder som å være sent ute eller lignende.

Til tross for alle forskjeller, viser mitt prosjekt at man kan både bygge bro mellom to kulturer og lykkes med det. Gjensidig respekt og akseptering er en av de viktige faktorer som kan

påvirke integreringen og som fører til lykken eller i det minste til bedre psykisk tilpasning hos innvandrere jenter. Informantene var enige om at det ikke er bare forskjeller og utfordringer ved å være flerkulturell ungdom, men at det er også fordeler i å leve i et flerkulturelt samfunn. At en kan utvide sine kunnskaper og utvikle seg litt annerledes i relasjon med mennesker fra forskjellig bakgrunn i tillegg til å lære flere språk og kulturer. I følge informant c vil det også gi mer spenning for livet enn om hvis vi hadde hatt like interesser, perspektiv, smak også videre.

4.4.2 Pedagogiske implikasjoner

Til tross for de ganske store forskjellene mellom en ikke vestlig, og spesielt muslimsk kultur, og en norsk individualistisk kultur. Funnet om at kjønn oppleves som likestilt i religion islam (i mitt prosjekt) har en positiv påvirkning for kampen mot å minske kjønnsforskjeller. Da har skoler noe å støtte seg til i relasjon med innvandrere foreldre ved å hente en eller flere sitater fra koranen som kan påbygge arbeide om likestilling.

I forhold til funnene om akkulturasjon kan vi se nærmere på forholdet mellom etnisk norske og flerkulturelle jenter med muslimsk bakgrunn. I følge det som ble formidlet til meg fra informantene viser det seg at de hadde etnisk norske venner, men de er få. Det viser at det er fortsatt mye å forbedre i forhold til temaet integrering. For de som jobber med innvandrere på skoler er det viktig å være oppmerksom på kultur forskjeller for å kunne lykkes med integreringen i deres skole. Det er viktig å øke forståelsen for og kjennskap til innvandrere og deres kulturelle normer og verdier hos den norske befolkningen. Det er flere faktorer som må tas i betraktning for å lykkes med integreringen. Faktorer som å redusere fordommer og diskriminering som fører til både psykiske problemer og segregering for innvandrere ungdommer. Man må også vedlikeholde elevers hjem-kultur og verdier og aksepterer kultur og interesser forskjeller. Øke toleransen mot fremmedfrykt og fordommer.

Videre kan skoler også vektlegge fokus på likheter mellom oss mennesker til tross for forskjeller, heve frem positive syn på forskjeller som å vise fordeler og ressurser med å leve i et flerkulturelt samfunn (enn kun å se ulemper og utfordringer). Dermed vil skolen være en viktig arena for å starte dette arbeidet. Når skoler lykkes med bedre integrering vil det føre til positiv påvirkning i andre arenaer. I følge forskningen som ble utført av Sam med to av hans kolleger (2004) har resultatene indikert at tyrkere ungdommer i Norge var dårligere tilpasset

og integrert enn tyrkere i Sverige. En av forklaringer til dette funnet er at tyrkere i Norge har opplevd diskriminering som førte til psykiske problemer.

4.4.3 Videre forskning

Mitt masterprosjekt er basert på tre informanter som gjør det vanskelig å kunne generalisere funnene. Likevel er det spennende å kunne se på videre veier i forhold til mitt prosjekt og mine funn. På grunn av tidsbegrensningen måtte jeg utelukke en del spennende områder som dukket opp i intervjuene. Hvis jeg kunne forske videre ville jeg ha inkludert foreldrene i prosjektet siden deres rolle er viktig instanser i akkulturasjonsstrategi som ungdommer foretrekker. Et annet spennende funn var den oppfatningen foreldrene hadde om deres opprinnelige kultur. Da kan man forske mer på endringer og utviklingen mellom foreldrenes oppfatning av deres kultur og deres opprinnelige kultur og nå tiden. Berry har en god del forskning om innvandrere, men det viser seg at det er ganske lite forskning på innvandreres muslimske jenter. Dermed synes jeg det er viktig å kunne forske mer på dette feltet. Slik forskning er viktig for forståelsen og dermed kunne tilrettelegge for en bedre tilpasning for jenter som har annen kulturell bakgrunn. Det kan hjelpe skoler for bedre integrering og god akseptering mellom elevene slik at opplevelse av segregering reduseres mest mulig.

Kildeliste

Befring, E. (2007). ”*Forskningsmetode, med etikk og statistikk*”. Det Norske Samlaget.

Gall, M. D., Gall, J. P. & Borg, W. R. (2007). “*Educational Research. An introduction. Eighth edition*. Pearson Education”. Copyright C Oregon Inc.

Dalen, M. (2011). ”*Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*”
Universitetsforlaget.

Erisken, T., H. (2001). ‘Kultur, kommunikasjon og makt’. I Eriksen, T., H. (red).
”*Flerkulturell forståelse*”. Universitetsforlaget.

Eriksen, T., H. (2001). ‘Identitet’. I Eriksen, T., H. (red). ”*Flerkulturell forståelse*”.
Universitetsforlaget.

Eriksen, T., H. & Sajjad, T., A. (2006). “*Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*”. Gyldendal Norsk Forlag AS

Eriksen, T., H. & Sørheim, T.A. (1994). ”*Kultur forskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*”. Oslo: Ad Notam Gyldendal

Giorgi, A. (2009). “*The Discriptive Phenomenological Method in Psychology. A modified Husserlian approach*”. Pittsburg, Pa, Duquesne University Press.

Heggen, K. & Øia, T. (2005). “*Ungdom i endring. Mestring og marginalisering*”. Abstrakt forlag AS.

Javo, C. (2010). ”*Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer. Transkulturell forståelse, veiledning og behandling*”. Universitetsforlaget

Kvernbekk, T. (2002). ‘Vitenskapsteoretiske perspektiver’. I Lund, T., Kleven, T.A.,
Kvernebekk, T. & Christophersen, K.A. (red). ”*Innføring i forskningsmetodologi*”. Unipub forlag og forfatteren.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). ”*Det kvalitative forskningsintervju*”. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

- Lund, T. (2002). 'Metodologiske prinsipper og referanserammer'. I Lund, T., Kleven, T.A., Kvernebekk, T. & Christophersen, K.A. (red). *"Innføring i forskningsmetodologi"*. Unipub forlag og forfatteren.
- Morken, I. (2006). *"Normalitet og avvik. Spesialpedagogiske utfordringer – en innføring"*. J.W. Cappelens Forlag AS, Oslo
- Ogden, T. (2001). *"Sosial kompetanse og problematferd i skolen"*, Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag
- Olsson, H. og Sørensen, S. (2003) *"Forskningsprosessen: kvalitative og kvantitative perspektiver"*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag
- Postholm, M., B. (2010). *"Kvalitativ metode. Innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier"*. Universitetsforlaget.
- Søndergaard, D., M. (2001). 'Distabiliserende diskursanalyse, veje ind i poststrukturalistisk insporert empirisk forskning'. I Haavind, H. (red). *"Kjønn og fortolkende metode, metodiske muligheter i kvalitativ forskning"*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Thagaard, T. (2003). *"Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode"*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Øia, T. & Fauske, H. (2010). *"Oppvekst i Norge, andre utgave, abstrakt forlag"*. Abstrakt forlag AS

Nettkilder

Aftenposten, 'Norske menn får styrk i husarbeid'. Hentet 06. juni 2009, fra

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3109110.ece#.T5fskqu0CSo>

Anita, H. (2009). 'Ikke så likestilt likevel'. Hentet 28. mars, 2009 fra

<http://www.forskning.no/artikler/2009/mars/215254>

Forskningsetikk. 'Etiske retningslinjer. Medisin og helse. Kvalitativ forskning'. Hentet fra 15. januar 2010 fra

<http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/6-Risiko-og-gevinster-for-informantene/>

Kunnskapsdepartementet. Hentet 2007 fra

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2010/NOU-2010-7/3/4.html?id=606160>

Kwak, K. & Berry, J., W (2001). 'Generational differences in acculturation, among Asian families in Canada: A, comparison of Vietnamese, Korean, and East-Indian groups'. Hentet 18. oktober 2010 (s. 152-152 & 156-161), fra

<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00207590042000119>

Marianne, B. (2010). 'En veiledning laget av Den nasjonale forskningsetiske komite for medisin og helsedag (NEM) '. Hentet 2010. (s.19-22), fra

[http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Kvalitative%20forskningsprosjekt%20i%20medisin%20og%20helsefag%20\(2010\).pdf](http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Kvalitative%20forskningsprosjekt%20i%20medisin%20og%20helsefag%20(2010).pdf)

Michael, G., C. (2001) 'Understanding The Difference Between Men And Women'. Hentet 1999-2010, fra

<http://www.oregoncounseling.org/ArticlesPapers/Documents/DifferencesMenWomen.htm>

Mohamad, A. 'IslamiCity'. Hentet januar 2001 fra

<http://www.islamicity.com/QuranSearch/action.lasso.asp?-database=Quran&-Table=tblMasterTranslit&-Response=sreply1.asp&-MaxRecords=25&-sortorder=ascend&-sortfield=cv&-token=Asad||<ta>true</ta><tt>true</tt><ts>true</ts><dc>true</dc><tx>true</tx><al>true</al>&-op=qrange&CV=049.013&-find>

Nrk. 'Her er lista overfallsvoldtektene'. Hentet fra

<http://www.nrk.no/nyheter/norge/1.7856382>

Oddbjørn, R. & Stiftelsen, F. 'Familiebakgrunn, oppvekstmiljø og utdanningskarrierer'.

Hentet 2003 (s. 115-130). Fra

http://www.ssb.no/emner/04/sa_utdanning/arkiv/sa60/kap-6.pdf

Sam, D., L. (1998). 'Predicting Life Satisfaction Among Adolescents from Immigrant Families in Norway'. (s. 5-6 & 15-16). Hentet 28. april (s. 15-25), fra

<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13557858.1998.9961844>

Sam, D., L. & Berry, J., W. (2010). 'Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet'. (s.472-473 & 479). Hentet mai. 2010 fra

<http://pps.sagepub.com/content/5/4/472.full.pdf>

Sam, D., L., Westin, C. & Virta, A. (2004). 'Adolescents whith Turkish background in Norway and Sweden: A comparative study of their psychological adaptation'. Hentet 21.

januar 2004 (s. 15-25) fra

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9450.2004.00374.x/full>

Storberget, K. (2011). 'Pressemelding. Samfunnslofte mot voldtekt'. Hentet 08. juli 2011 fra

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/pressester/pressemeldinger/2011/samfunnsloft-mot-voldtekt.html?id=651432>

Støren, L., A. (2005). 'Ungdom med innvandrerbakgrunn i norsk utdanning'. Hentet 2005(s. 67-74) fra

<http://www.nifu.no/Norway/Publications/2005/NIFU%20STEP%20Arbeidsnotat%2034-2005.pdf>

Tejada, R., Luque, N. M., Fernandez M. & Jose, A.(2006). 'Acculturation Strategies and Attitudes of African Immigrants in the South of Spain: Between Reality and Hope'. Hentet

November 2006, (s. 332-333 & 347-348), fra

<http://ccr.sagepub.com/content/40/4/331.full.pdf+html>

Wikipedia. 'Brain and nervous system'. Hentet fra

http://en.wikipedia.org/wiki/Sex_differences_in_humans#Brain_size

Vedlegg 1

Informasjonsbrev

Jeg er en masterstudent ved Universitet i Oslo. For tiden holder jeg på med masterstudiet i spesialpedagogikk og skal skrive masteroppgave hvor tema kommer til å handle om kulturforskjeller og hvordan det er å leve som flerkulturell ungdom i Norge. Hensikten med prosjektet er å forstå hvordan ungdommer med innvandrers bakgrunn opplever og forklarer kulturforskjeller i møte med den andre kulturen.

For å kunne få mest mulig informasjon om tema velger jeg å bruke kvalitativ metode og intervjuer noen ungdommer. Under intervjuet ønsker jeg å få informasjon og kunnskap om tema ved å stille ulike spørsmål som jeg på forhånd har formulert. Spørsmålene er delt under forskjellige områder som jeg vil fordype meg i. Det er viktig at du føler deg trygg og forteller fritt det du føler og du vil dele med meg. Jeg ønsker da å høre fra deg hvordan du opplever kulturforskjeller og din forståelse for det. Jeg er interessert i det sosiale område, sosial relasjoner på skolen, sammen med venner og hjemme. Hvordan trives du på skolen? Hvordan føles det å tilhøre en annen kultur, og ser annerledes ut? Også videre.

Deltakelse i prosjektet innebærer at jeg ber deg om å delta i et intervju. Det kan ta ca 45-60 minutter. For å få med alt du forteller meg, kommer jeg til ta opp intervjuet på lydbånd. Intervjuene vil bli oppbevart på min bærbar, og ingen andre får tilgang til den. Kunnskapen jeg trekker ut av intervjuene, vil brukes som grunnlag til min masteroppgave. All data (opplysninger og intervjuene) vil bli slettet med en gang masteroppgaven er sensurert og godkjent. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), godkjenningen er med. Prosjektet slutter den 30.05.2012.

Det er helt frivillig å delta i prosjektet og du kan på hvilken som helst tidspunkt trekke deg og alle opplysninger om deg vil da bli slettet, uten å måtte begrunne hvorfor du trekker deg. Alle opplysninger vil anonymiseres og vil bli behandlet strengt konfidensielt. Som student på masterstudiet er jeg underlagt veiledning. Min veileder er Kari Gamst ved RVTS-Øst (Regionalt ressurscenter for forebygging av traumelidelser og selvmord).

Vedlegg 2

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og vet hva som er formålet med prosjektet og på hvilken måte jeg skal delta. Alle dine opplysninger vil behandles konfidensielt. Jeg er sikret anonymitet i masteroppgaven. Alt materiale vil bli makulert ved prosjektets slutt. Jeg gir mitt samtykke til å delta i intervju i forbindelse med Duaa Mohamad Ali mastergradsprosjekt.

.....

Sted/dato Elev (informant) Tlf.

Jeg/vi har mottatt skriftlig informasjon og er kjent med prosjektets formål, samt forhold som angår ungdommens deltakelse. Jeg er kjent med at informanten er sikret anonymitet i masteroppgaven, at all informasjon vil bli behandlet konfidensielt og at alt materiale vil bli makulert ved prosjektets slutt. Jeg gir samtykker til at min/vår datter/sønn/ungdommen, deltar i intervju i forbindelse med Duaa Mohamad Ali mastergradsprosjekt.

.....

Sted/ dato, Tlf. (foresatte)

Vedlegg 3

Intervjuguiden

Først vil jeg få takke deg for at du villar la meg intervjuer deg og at du bidrar med å dele i min masteroppgave.

-Jeg er masterstudent i spesialpedagogikk retning utviklingshemning. Hensikten med prosjektet er å forstå hvordan ungdommer med minoritetsspråkligheit forklarar og opplever kulturforskjeller.

- Som du fikk vite så handler om minoritetsspråklig ungdommer med fokus på kulturforskjeller og forskjellige utfordringer ungdommen møter i å leve som flerkulturell i Norge.

-Jeg kommer til å stille en del forskjellige spørsmål. Om det er noen av disse du ikke vil svare på, kan du la være uten at det stilles noe mer spørsmål rundt det. Du kan trekke deg fra intervjuet når du vil, og all opplysninger vil bli slettet uten om å måtte begrunne hvorfor.

-All data og opplysninger, vil bli slettet med en gang masteroppgaven er sensurert og godkjent. Prosjekt meldt og godkjent fra NSD (norsk samfunnsvitenskapelig datatjenesten)

-Alle opplysninger jeg får vil anonymiseres og vil bli behandlet strengt konfidensielt.

Personopplysninger

- Fortell om deg selv, hvilken klasse går du i?
- Hvor gammel er du? Hvor er du opprinnelig fra?
- Jobber du ved siden av skole? Eventuelt hvor? Og hvorfor liker du å jobbe?
- Hvor bor du?

Kultur forskjeller

- Fortell om din kultur og tradisjoner.
- Hva er typisk i din kultur? Hva er viktig og høyt prioritert?
- Hvordan preger din kultur dine holdninger, moral, verdier og regler og dagliglivet ditt?
- Hvordan føles det å være flerkulturell? Å ha et bein hjemme og et i norske samfunn?
- Fortell om din religion, hvilke innflytelse har religion over din hver dag?

Hjemmebanen. Familie relasjoner og forhold.

- Fortell om din oppdragelse, hvordan opplevde du det? hva skjenner du den?
- Fortell om forhold mellom deg og dine foreldre?
- *Hva ønsker og forventer foreldrene dine fra deg?*
- Fortell om familierelasjoner og regler. Hva er viktig i hjemmekulturen og hva prioriteres hjemme? Fellesskapet, selvstendigheten, samarbeid, støtte hverandre...
- Krever de ting du misliker/ikke er enig i? Hvordan løser det seg da (diskusjon og enighet eller bestemmelse)
- Hvilke holdninger forventes det fra deg for fellesskapet?
- Hvem bestemmer mye hjemme, påvirker det dine valg?
- Fortell om hjemmeoppgaver, og hva er grunnen til at de er fordelt på den måten de er delt på? (kjønn-alder-utdannelse), har det noe med kultur å gjøre?
- Hvis du sammenligner deg med dine etnisk norske venner, hvordan føles det kulturelt sett? Hva ønsker du i slik tilfelle? (ønsker på bedring)
- Føler du at det er forskjellsbehandling når det gjelder kjønn i din familie? Fortell om det.

Utdanning (families perspektiv og innflytelse på deres valg, kulturforskjeller)

- Hvilken utdanningsbakgrunn har foreldrene dine?
- Hva slags støtte får du fra foreldrene dine? Lekse hjelp? presser deg til å lese? Er utdanningen viktig? Belønner de?
- Hva med din fremtid? Har dere noen gang diskutert om hva du skal bli? Hva de ønsker seg og sånt? BESTEMMER DE OVER DIN FREMTIDSPLANER UTDA.
- Mener du at foreldre spiller en stor rolle når det gjelder din fremtid og utdanning?
- Mener du at foreldrenes bakgrunn og utdanning har påvirket deres interesse for din fremtid/utdannelse? Altså at de enten er positive og støtter deg eller at de bryr seg ikke om din utdanning og fremtid. Eller er det selvbestemmelse?
- Hvem støtter deg mest? Og hvorfor tror du?

Sosiale livet

- Hvordan føles det å ha etnisk norske venner, fra en annen kultur?
- Fortell om utfordringer i relasjon med venner fra den norske kulturen?
- Fortell meg om forskjeller og likheter mellom deg og dine venner kulturelt sett?
- Nevn for meg konkrete forskjeller mellom din oppdragelse og en etnisk norsk oppdragelse?

Frihet (regler, samhold, lojalitet kjønn og forskjellsbehandling)

- Hva legger du i begrepet frihet? Ønsker du mer frihet?
- Fortell om den frihet gutter har i din kultur? I hvilke områder, hvorfor og hvordan føles det?

- Føler du at etnisk norske har mer frihet enn deg? I hva da? Hvorfor?
- Ser du på slike forskjeller som positivt eller negativt?
Fordommer, krav
- Mener du at du blir møtt med fordommer? Skolen/fritid med eksempler, Hvordan føles det?
- Føler du at andre stiller annen type krav til deg? Lærere, medelever osv. eventuelt hva slags krav og hvorfor?
- Hvordan føles det? Hvorfor gjør de det?
- Kan lærerens holdninger påvirke dine valg? Fortell litt mer, gi eksempler
- Synes du at det er flaut å måtte begrunn at du får ikke lov til å være med på fester, sent ute, overnattings turer, ikke drikker osv. Hvordan oppleves det da?
- Hva slags reaksjoner opplever du? Påvirker det deg, dine valg senere?
- Blir du irritert på den kulturforskjellen? Eller skylder du på dine foreldre? Eller samfunnet?
- Føler du deg akseptert, komfortabel og forstått mer iblant dine utlendinger eller etnisk norske venner, eller føles det likt? Hvorfor?
- Nå har du sagt allerede en god del om utfordringer som du møter, kunne du nevne konkrete utfordringer eller ting jeg har ikke vært bort i?

Fordeler med å være flerkulturell individ

- Fortell om fordeler med å være flerkulturell ungdom.
- Fortell meg om ting du er stolt av i din kultur?
- I hvilke områder og situasjoner føler du at kulturforskjeller er en ressurs for deg?